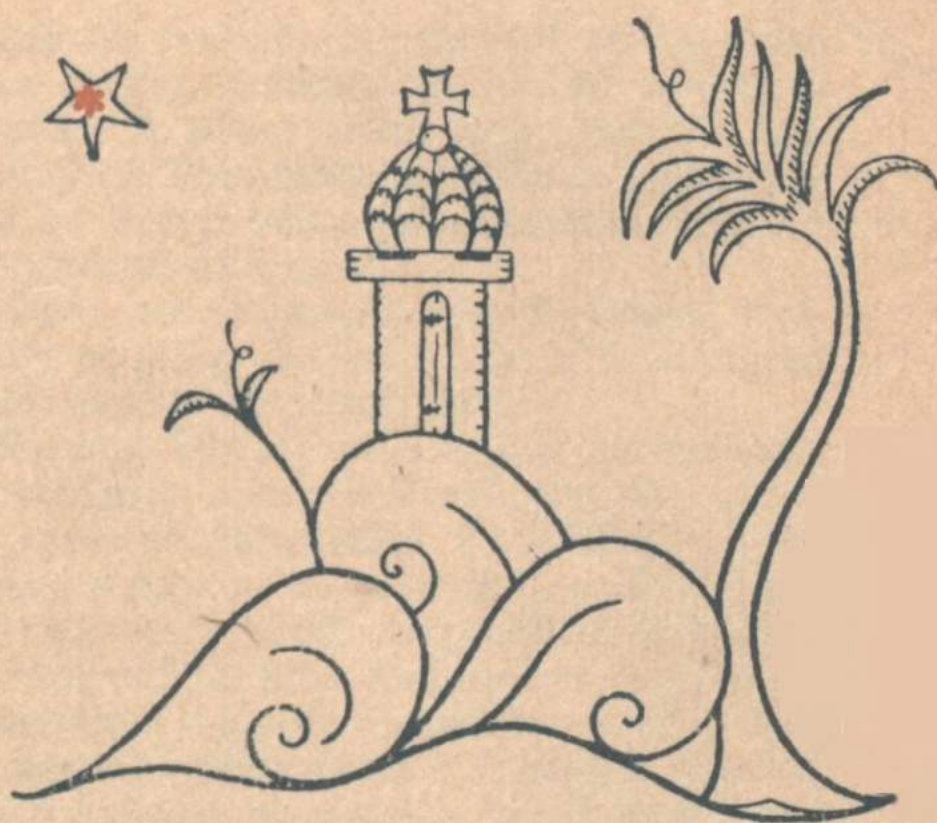

NOVA ET VETERA

ČÍSLO PATNÁCTÉ / V ČERVNU L. P. 1915
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

O T E C N E C T O U

Z TOVAŘIŠSTVA JEŽÍŠOVA

Jistí kritikové našich dní upírají proroctvím Otce Nectoua pravosti jediné proto, že se o nich nechtějí poučiti. A přece tento Otec, jeden z nejctihodnějších Otců Tovařištva Ježíšova z dob potlačení řádu ke konci věku osmnáctého, není nikterak osobností mythickou.

Předně čtěte, co o něm píše Mgr Lyonnet, arcibiskup z Alby ve svém *Životě Mgra d'Aviau*, jenž zemřel co arcibiskup Bordeauxský:¹

„Otec Nectou, bývalý provinciál akvitánský a jeden z posledních rektorů Poitierských . . ., byl považován správně řeholníky Tovařištva Ježíšova za světce, a nad to za proroka. — Právě on, dávno před dekretem, jímž rozpuštěno bylo Tovařištvo, předpověděl jeho zkázu; jsa novým Jeremiášem, oznámil ji s podrobnostmi, jichž lidský bystrozrak nemohl předvídati . . .; jména vlastní, přesná data a ostatní okolnosti, které provázely tuto velikou událost, vše bylo určeno s přesností, která zaráží jako zázrak.“

V jiném proroctví, zaznamenaném týmž historikem, Otec Nectou oznámil Mgru d'Aviau ještě mladičkému a beze starostí o budoucnost, „že se

¹ *Histoire de Mgr d'Aviau du Bois de Sanzay*, 2 vol. chez Pélagaud, Lyon, 1847. — Tome I, chap. 7, p. 107 et suiv.

mu dostane biskupství v kvetoucím městě na veliké řece.“ Předpověděl mu zároveň návrat Jesuitů, ale pod jiným jménem, a že se uchýlí pod křídla budoucího preláta: viděl již v duchu četnou a skvělou mládež tlačiti se kolem nových učitelů. Což se vskutku vyplnilo, když Mgr d'Aviau stal se arcibiskupem Bordeauxským.

„Jesuité, vypravuje dále Mgr Lyonnet, znali tak toto proroctví, že r. 1808 nebo r. 1809, když několik církevníků projevilo přání odebrati se do Ruska, by se připojili k Tovaříšstvu Ježíšovu, z něhož některé zbytky zůstaly ve státech carových, bývalí údové téhož družstva, kteří setrvali ve Francii, opřeli se tomu: „Proč choditi hledat tak daleko, pravili jim, co budeme brzy míti ve své vlasti? Což nevíte, že Mgru d'Aviaui jest svěřeno zjevení, které nám to potvrzuje? Jest psáno, že nesestoupí do hrobu, dokud nebudeme znovu ustaveni... A jest již v této chvíli hodně stár; již jedenáctá hodina mu odbila, tedy nemožno, aby den našeho znovuzřízení ještě prodléval.“

Mgr Lyonnet vztahuje toto proroctví do prvních let kněžství Mgra d'Aviaua; dle svědectví matky Geoffroy, jak uvidíme dále, tento fakt sahal by do ranného mládí svatého preláta.

O proroctvích Otce Nectoua vypravuje dále Mgr Gillis, jenž zemřel jako apoštolský vikář v Edimbourgu r. 1834. Kázal v Nantech r. 1829 a znovu tam přišel r. 1833, jsa teprve apoštolským missionářem ve Skotsku a koadjutorem svého biskupa.

Když se ubíral tehdy do Lyonu, kdosi z jeho známých ho prosil, by navštívil matku Geoffroy, o níž mnoho slyšel. Mgr Gillis odpověděl té osobě zprávou o Otci Nectouovi, datovanou z Lyona

26. října 1833, jejíž věrný opis máme z Nantes. Prelát ten oznámil také z toho, co mu matka Geoffroy vypověděla, Mgr Soyerovi, biskupu Luçonskému a před tím generálnímu vikáři v Poitiersu, kde sbíral pečlivě tradice o Otci Nectouovi. Tato druhá zpráva, datovaná z Lyonu 30. prosince 1833, byla nám před tím již dodána v několika totožných opisech otci Jesuity, z nichž jeden byl tehdy superiorem jistého domu Tovařístva v Belgii.

Uvedeme tuto druhou zprávu Mgr Gillisa; jest sice méně úplná, ale výraznější než první; nepraví třebaš ničeho o Ludvíku XVII.; snadno však jest oba texty navzájem doplniti.

Připomínáme, že matka Geoffroy, o níž jest řeč v tomto dokumentu, narodila se v Poitiersu r. 1760, čtyři léta před editkem Ludvíka XV., jímž potlačil Tovařístvo Ježíšovo ve Francii. Od svých ctnostných rodičů zvěděla množství poučlivých rysů ze života tohoto osvíceného Otce. Znala zvláště také Otce de Rauxa, s nímž si dopisovala i za jeho vyhnanství. Zemřela jakožto představená domu paní Nejsvětějšího Srdce v Lyoně, dne 13. května 1845, ve věku osmdesáti dvou let. Vizte tedy, co psal Mgr Gillis Mgr Soyerovi:

Lyon, 30. prosince 1833.

Monsiňore,

Právě jsem rozprávěl s matkou Geoffroy, superioriorkou od Nejsvětějšího Srdce v tomto městě. Jest to žena vzácného zdravého smyslu, bez blouznění a horování, obecně ctěná pro svou velikou moudrost a svatost. Předpovědi Otce Nectoua, které posílám vaší Milosti, byly jí postoupeny přímo Otcem de Raux, tak jak mu je Otec Nectou svěřil.

Otec Nectou z Tovařistva Ježíšova, jenž zemřel v pověsti svatosti v Bordeaux na konci století minulého, vzkřísil jedno dítě z mrtvých, které jeho matka mu přinesla do domu Družstva Ježíšova v Poitiersu. Jiného dne vida v koleji Tovařistva v témže městě sedmileté až osmileté dítě, předpověděl, že tomuto dítěti jest určeno, aby znovu povolalo první syny svatého Ignáce do Francie, ale pod jiným jménem, neboť jméno Jesuitů bude příliš v opovržení. (Mgr d'Aviau byl tehdy tak mlád, že se na to ani nepamatoval; ale věda, že matka Geoffroy zvěděla to z úst Otce de Raux, ptával se jí nejednou: „Matko, povězte mi přece, co řekl o mně Otec Nectou.“)

Toto dítě se stalo Mgrem d'Aviauem de Sanzai, jenž zemřel v pověsti svatosti na arcibiskupském stolci Bordeauxském. Byl vskutku prvním biskupem ve Francii, který svěřil správu svého semináře Otcům de la Foi, kteří žili dle řádu svatého Ignáce a všichni skoro vstoupili do Tovařístva Ježíšova po 1814, kdy znovu byl řád ustaven.

Když Otec de Raux byl ještě novicem v domě Poitierském, zvaném *Velikých Jesuitů*, Otec Nectou uzřel ho jednoho dne, jak jde dvorem. I poklepav mu na rameno, řekl mu, by šel s ním do jeho světnice. Tam s ním pobyl tenkrát tři hodiny, jindy dvě hodiny, a oznámil mu, že jsou v předvečer neobyčejných událostí. Bylo to asi 1760, když takto k němu mluvil. Předpověděl mu úplné potlačení Družstva Ježíšova, jako počátek a signál všech béd, které hrozily Evropě. Určiv do nejmenších podrobností hrozné převrasy francouzské Revoluce, a největších domů království, a odštěpení části svatyně a řádů náboženských, dodal:

Bude pak reakce, kterou možno považovati za proti-revoluci: to trvati bude takto několik let. Bude se myslet, že protirevoluce jest vykonána, ale to nebude než jakási

záplata, jakýsi špatně ušitý šat. Nebude to schisma, ale Církev nebude ještě triumfovati.

Budou nové zmatky ve Francii. Jisté jméno, odporné Francii, bude posazeno na trůn. Jakýsi Orleán bude králem. Až po této usurpaci trůnu začne se protirevoluce. Nebudou jí činiti cizinci.

Utvoří se ve Francii dvě strany, které na smrt budou spolu válčiti. Jedna bude mnohem četnější než druhá, ale slabší zvítězí. Bude tehdá chvíle tak příšerná, že budou mysliti, že to konec světa. Krev poteče v mnoha velikých městech, živlové se vzbouří. Bude to malý soud.

Zahyne v té pohromě veliké množství, ale zlí nenabudou vrchu. Budou míti úmysl zničiti úplně Církev; nebude jim dopřáno času, neboť toto děsné období bude krátkého trvání. Ve chvíli, kdy se bude myslet, že vše jest ztraceno, vše bude zachráněno.

Za toho děsného převratu, který, zdá se, bude všeobecný a nejen toliko pro Francii, Paříž bude úplně zničena. Zkáza bude tak úplná, že dvacet let potom otcové budou se procházeti se svými dětmi po jejích troskách; by uspokojili jejich otázky, řeknou jim: „Synu můj, tady bylo veliké město; Bůh je zničil pro jeho zločiny.“

Po těchto hrůzných událostech ve všem nastoupí pořádek; spravedlnost bude každému konána; protirevoluce bude dokonána. Tehda vítězství Církve bude takové, že mu nikdy nebude podobného.¹ Šťastní křesťané, kteří přečkají první revoluci francouzskou, děkovati budou Bohu, že je uchoval, by byli svědky tak úplného triumfu Církve.

Bude blízko této katastrofy, když Anglie se rozbouří. Pozná se to dle tohoto znamení, jako se poznává příchod léta, když fíkovník se nalévá pupeny.

A zase Anglie zakusí revoluce hroznější než revoluce francouzská, a trvati bude dosti dlouho, aby Francie nabyla času k opětnému zotavení. Tu Francie bude podporovati Anglii při znovuvzdělávání pokoje.

Když budeme u těchto událostí, které mají přivoditi triumf Církve, vše bude tak zmateno na zemi, až se bude věřiti, že Bůh úplně zůstavil lidi jejich převrácenému smyslu a že Boží Prozřetelnost nepečuje již o svět. Jedním slovem, nepořádek bude tak úplný, že se již v tom ničemu nebude rozuměti.

Když přijde chvíle poslední krise, nebude co činiti, leda zůstat, kam Bůh nás

1) „Protože to bude poslední triumf Církve na zemi“, praví dokument z 28. října.

postaví, uzavřítí se do svého nitra a modlití se a čekati, až vichřice hněvu a spravedlnosti Boží se přežene.“

A tohle, pravila mi končíc paní Geofroy, jest vše, co jsem zvéděla přímo z úst cti-hodného Otce de Raux o předpovědích cti-hodného Otce Nectoua: „Přiznávám se, že v prvních chvílích příkládal jsem málo víry těmto strašlivým budoucím událostem. Vraždy, hlavy korunované, padající s popraviště, mše a zpovídání ve stodolách, zvrhnutí kněží, procházející se se svými ženami v paže zavěšení a děti své vedouce za ruce, atd. atd., všechny tyto obludnosti se mi zdály nemožny a překážely mi přikloniti se věrou úplnou k těmto předpovědím, jež jsem považoval za přemrštěnosti nebo dětská snění ani nevím jakého ducha. Byl jsem povinen změnití své smýšlení, když jsme prožívali příšerné dny Revoluce r. 93., v nichž se dály krvavé události, zvěstované s tolikerými podrobnostmi cti. Otcem Nectouem.“

Doplňme tento text koncem listu Mgr Gillisa, ze dne 26. října 1833:

Zvláště když mluvil o zkáze Paříže: Oh! co toho se týká, můj Otče, pravila matka

Geoffroy, toť příliš silno! A tolik dobrých duší, které jsou v Paříži; co se s nimi stane?

„Strpení, moje dcero; Paříž bude zničena, ale tomu předcházení budou znamení, jež obrátí dobré na útěk.“

Uvidím to všechno, můj Otče? dodala. Po krátkém přemýšlení odpověděl: „Dcero moje, neuvidíte-li toho na zemi, uvidíte to v nebi; to bude ještě krásnější.“

To jest vše, pravila mi Matka Geoffroy, co jsem zvéděla.

Když jsem se jí potom otázal, zda historie Ludvíka XVII. se poutá něčím k tomuto proroctví Otce Nectoua, odpověděla mi: „Jen to vám mohu říci. Byla jsem ve Francii v hodinu smrti Ludvíka XVI. a Dauphina, o němž se pravilo, že zemřel v Templu, a mohouc ještě si psáti s Otcem de Raux, který se odebral do Španěl, psala jsem mu, bych mu oznámila tyto dvě události. Vzpomínám si ještě velmi dobře na jeho odpověď, ač od té jsem byla nucena spáliti všechny své papíry:

„Moje dcero, psal mi, do velikých rozpaků jste mne uvedla; zamodrčila jste mi nit mou na místě, kde jest nezmatenější; dítě *1/2* nemělo zahynouti.

Matka Geoffroy znovu spatřila v Poitiersu Otce de Raux, když se podruhé vrátil

ze Španěl. Ale byl tolik zeslaben a zemdlen, že s ním nemohla ihned pohovořiti o předpovědech Otce Nectoua. Zemřel osm dní po svém příchodu ...

Psal jsem tak na chvat, a mám tak málo času, že nemohu ani přečísti, co jsem napsal.

Podepsán: J. GILLIS.

J A N H U S

V „HISTORII POLSKÉ“ JANA DLUGOŠE, KANOVNÍKA KRAKOVSKÉHO.

Léta Páně 1409.

Vznik sekty Husitů v Čechách
skrze Jana Husa, kterýž v Praze
štípil heresi Viklefovu.

Bludařství Viklefovo, jež před mnoha lety bylo přetěžce nakazilo království anglické, znovu bylo rozdmycháno a vzkříšeno z dopuštění tajného soudu Božího v království Českém a v městě Praze, kdež tehdy kvetlo obecné Učení, Čechem Janem Hušem, a an král český Václav je zakrýval, Žofie pak Bavorská, česká královna, s některými radami je podporovala, za kratičko had ten celé Čechy otrávil. A jen ze závisti a zášti jal se řečený Jan Hus to kacírstvo viklefské zasévati, že na čísi zakročení byl po právu vyloučen z pražského obročí. A poněvadž byl mužem veliké vědomosti a výmluvnosti a zvláštního a vzorného života a pro své výrazné kázání velmi byl v lidu oblíben, snad-

no svou vážností vštípil jed takového bludařstva v srdce Čechů, kteří sami sebou jsou náchylni k novotám a k zpupnosti a zvláštnosti. A když bludařství ponenáhlu rozšiřovalo své odolky, Obecné Učení bylo na rozkaz Apoštolské Stolicе rozpuštěno a v Praze zapověděno, a všichni žáci z jiných národův i všichni řeholníci a kněží, kterým se vzniklé bludařstvo ošklivilo, byli z university i z města vypuzeni a mnozí též povražděni a veliké bouře v lidu zdviženy, války domácí a loupeže se rozmohly a všecka jednota, všecken řád, všecka krása a skvělost království českého vydána v zkázu. Neb když to kacírstvo vzrůstalo, pobrány byly namnoze od laiků časné statky Církvi Boží a jejím sluhům a všickni duchovní, kteří s kacírstvím nechtěli souhlasiti, byli buď povražděni a zmrzačeni neb vyhnáni; chrámy vypáleny, zhanobeny a pobořeny; kosti a ozdaky svatého Václava, země té knížete a patrona a jiných svatých ostatky rozmetány a pošlapány, slavný klášter kartouzský a mnoho jiných posvátných staveb docela se zemí srovnáno, a poněvadž dobří všichni byli z části povražděni, z části vyhnáni a rozprchli se, sami zlí tam měli skrýši a peleš. Zlých ustavičně přibývalo a jich úsilím přemnohé nepravosti v Čechách

vzbujely a až tam se dospělo ve zvrhlosti, že někteří spolčenci Satanovi pěstovali až i sektu pikardskou, dovolující veřejné a smíšené souložení. Zvrhlé učení posilněno bylo ještě příchodem Petra Anglického do Prahy, který od té doby až do smrti tam meškav, anglickými jedy, kterých z knih Viklefových byl nastřebal, národ český napouštěl. Tato všecka zla, ach, uvalili na království české nadutí mistři a doktoři svrblaví a více než náleží rozumující, svými rozpory v míněních a neprozřetelným a pyšným vykládáním písem, z čehož země slavná a vynikající národ slovanský staly se ohavnými, potupnými a neslavnými.

Léta Páně 1412.

Vznik husitského bludařství v Praze.

Papež Jan XXIII., vykořeniti chtěje mnoho zhoubných bludů, jež Jan Hus, rodem Čech, rozsel v městě Praze, poslal do Čech Jana, kardinála jáhna titulu sv. Petra, kterýž svolav synodu do Prahy na den sv. Lukáše a zahájiv proti Janu Husovi zákonný process, pro jeho bludné nauky, lidu častěji

hlásané a rukou sepsané, uvrhl naň klatbu. On však soudu Boha nejvyššího se dovolává, přibil odvolání to na veřeje pražského mostu, a jím se potom kryje, ještě vztekleji řádil, hanobě Apoštolskou Stolicí a její kardinály a zasévaje zhoubná dogmata, která tím větším nebezpečím za krátko hrozila, že krále českého Václava ke všemu lhostejná lehkomyšlnost, nejinačí než třtina, větry potomními zmítaná, je posilňovala.

Léta Páně 1414.

Soupis bludařských článků Viklefových, které Jan Hus v Praze obnovil.

Proniknut jsa již dávno jedem, který z knih Jana Viklefa z anglického města Oxfordu kterýmsi Čechem byl do Prahy přinesen, Jan Hus jal se jej napořád rozšiřovati. Byl bystrého vtipu a jazyka výmluvného a velmi si liboval v dialektice a miloval mínění zvláštní a velmi sočil na Němce, a proto seznámiv se s učením viklefským, jal se trápit mistry německé, doufaje, že tak Němci zmatení opustí školu. A když se to dařilo, král Václav přikázal, aby z učení pražského

Němci byli vyloučeni a aby řízeno bylo Čechy. Touto nedůstojností mistři a žáci německého národa se pobouřili, Prahu opustili a založili sobě Obecné Učení v míšenském městě Lipsku. Jan Hus potom, jazykem mocný a pověstí čistšího života slynoucí, snadno dobyl sobě prvenství mezi žáky i lidem, a pozoruje, že rád jest poslouchán, mnohá dogmata Jana Viklefa na veřejno vynesl a anglické jedy v česká srdce vléval, hlásaje, že to byl muž dobrý a svatý a všecko že dle pravdy psal a smýšlel; a že by si přál po smrti dospěti tam, kam se dostala duše Viklefova. K Janovi přidružovalo se mnoho kleriků, vesměs lidé zadlužení, zločiny a pobuřováním pověstní, novotami doufající uniknouti zasloužených trestů, a přidali se k nim i někteří proslulí učenosti, kteří nedomohše se v církvi žádného důstojenství, nelibě nesli, že kněžství větších duchodů svěřováno bývá těm, kteří urozeností sice předčí, ale učenosti zdají se nižší. Ti přichytivše se sekty valdenských a jejich běsnění, na všechny duchovní jali se útočiti. A zhoubné té a zatracené sekty dogmata taková jsou: že římská církev rovna jest ostatním biskupům; mezi kněžími že není rozdílu. Že nikoliv důstojenstvím, ale zasloužilostí života na-

bývá kněz přednosti. Duše z těla vycházející že buď do věčných muk se rázem potápějí nebo dosahují věčných radostí; ohně očistcového že nikde není. Že marno jest modliti se za mrtvé a že výmyslem to jest kněžské hrabivosti. Obrazy Boží a Svatých že jest ničiti. Svěcení vody a palem že jest směšno. Řády žebravé že od zlých démonů byly vymyšleny. Kněží že povinni jsou chudi býti, spokojující se pouhou almužnou. Kázání slova že jest každému volno. Žádného těžkého hříchu, ani na zabránění většímu zlu, že nenáleží trpěti. Kdo jest v smrtelném hříchu, že nesmí zastávati žádného úřadu světského ni církevního, a že se ho nemá poslouchati. Biřmování a poslední pomazání že nenáleží mezi svátosti Církve. Tajná zpověď že jest daremností a že stačí, když každý v komůrce své Bohu hříchy své vyznává. Křest že jest udíleti říční vodou bez přiměšování svěceného oleje. Hřbitovy že zbůhdarma jen na zisk byly vymyšleny, a že ne sejde na tom, jakou zemí přikryjí se lidská těla. Svět že jest rozsáhlým chrámem Božím a že zužují jeho velebnost, kdož staví kostely, kláštery a kaple, jako by v nich Boží dobrota byla náchylnější. Kněžská roucha, ozdoby oltářní, pally, korporale, kalichy, pa-

teny a takové nádoby že nemají významu. Kněz že na každém místě, v kteroukoliv dobu může proměňovati svaté Tělo Kristovo a žádajícím udíleti, jen když vyřkne pouhá slova svátostná. O přímluvy Svatých, s Kristem již na nebesích vládnoucích, že zbytečně se prosí, protože nic nepomohou. Zpíváním neb říkáním kanonických hodiněk že se marně čas trátí. V žádný den že není od práce ustávati leč v neděli; svátky Svatých že úplně jest zavrhnouti. Též v postech od Církve uložených že žádné není zásluhy.

Na pražském stolci biskupském byl Zbyněk, příjmím Zajíc, radou, statečností i urozeností znamenitý. Ten vyhladiti chtěje vznikající kacířstvo, přes dvě stě překrásně psaných svazků Jana Viklefa dal spáliti a Janu Husovi zapověděl kázati. On odešel z Prahy do své rodné vsi a tam učil lid, kydaje na římského velekněze a na ostatní biskupy mnohé věci nezasluhující vypravování, a naváděje, že nenáleží kněžím dávati desátků, leč jako almužnu. Tehdy ještě nebylo se ujalo bludařství o přijímání pod obojí, ale přinesl novou náказu Petr Dražovský, jenž z Míšně byv vyhnán, do Prahy se utekl jakožto do asylu kacířů, odkudž dříve byl vypuzen. Z jeho namlouvání a na-

vádění Jakoubek, rodem též Míšňan, kázal davům a veřejně podněcoval lid, aby již nikterak nezanedbávali přijímání kalicha, bez něhož prý nikdo nemůže spasen býti. Všichni bludaři souhlasili, nemalou radostí se veselíce, že našel článek na evangelické pravdě založený, jímž by bylo možno Římskou Stolicí usvědčiti z nevědomosti neb nepravosti. Ale Zbyhněv čili Zbyněk, arcibiskup pražský, nevida v králi Václavovi žádné záštity proti vynořujícímu se zlu, poněvadž zůstává v tupé netečnosti, nechával heretikův bez trestu k své i království svého záhubě řádit, utekl se k Zigmundovi, králi římskému a uherskému, prose ho, aby osobně přijel do Prahy a furii mnoha pohrom, nedbalostí bratrovou ještě živenou, uhasil. Zigmund slíbil, ale s vykonáním odkládal, a zatím Zbyněk umřel, v Uhrách v Prešpurku. Po něm nastoupil Albík, rodem Čech, pro zkušenost lékařskou Zigmundovi milý, jediná to propast nejkrajnějšího lakomství, který sám nosíval klíče vinného sklepa a nenáviděl mnoha služebníků a čeledi, aby jim nebyl nucen dávat živobytí a šatstva, čímž se vydal heretikům netoliko v pohrdání, ale v posměch. Příhodný zajisté biskup, který skromnosti čili lakomství dbaje, po-

travy skýtal vzrnáhajícimu se bludařstvu! Neb od té doby, an král i biskup dopouštěli bohoupustým snahám se rozmáhati, zkáza kacířská nabývala sil a na vše strany se počala šířiti. Tímto způsobem v katolické Církvi a ve vznešeném a pravověrném království a v jeho lůně a středu zárodek oné herese, již potlačený, znovu zdvihl hlavu a ze zbytků staré morové zhouby anglické oheň plamenný vybuchl.

Léta Páně 1415.

Jan Hus a Jeronym Pražský na sněmu Kostnickém upálení a od Čechů za svaté uctívání. Třicet tisíc Čechů přistupuje k svátosti Kalicha.

Sněm Kostnický, pracuje o díle, za kterýmž se byl sešel, pohnal na svůj soud Jana Husa, jenž jedovatým bludařským učením království České nakazil, člověka rodu i stavu ledajakého, a když přišel na stanovené jednání, až mu týmž sněmem a Zigmundem, císařem římským, zaručena byla bezpečná cesta, byl obžalován z bludů, které rozséval v Čechách. Ale když on provinění mu při-

čítané stále zapíral, ukázána mu byla kniha, jeho vlastní rukou na papíře napsaná, kterou i my jsme nejednou v Krakově viděli, do níž shrnul všecky herese, jež v Praze lidu kázal. Ale ač nemohl zapřít, že jí sám napsal a nevydal, a mnoha svědky, kteří jeho písmo znali, byl usvědčen, přece ani nejspasitelnějším napomínáním nedal se pohnouti, aby posléze odvolal zhoubnou nauku a bludy, které zaséval v srdce Čechů, k novotářství náchylných. Proto spravedlivým rozsudkem sněmu, přes jistotu mu udělenou, která nemá ochraňovati heretikův, na generálním shromáždění byl sesazen a výrokem celé Synody, k němuž za thema vzato bylo slovo svatého Pavla Apoštola na tehdejší neděli připadající: *Aby zkaženo bylo tělo hřícha* (Řím., VI, 6.) co kacír odsouzen a od světské moci upálen, a popel jeho, aby ho stoupenci neuctívali, do jezera u Kostnice vmetán. Leč jeho české stoupence taková mrákota zatemnila, že s velikou slavností uctívají jeho narozeniny jakožto svatého a mučeníka, dne šestého července; až jest ku podivu, že mužové jinak opatrní, vědomí a snaživí tak zřejmým bludem se pomátli, že člověka kacíře a od Obecné Církve zatraceného, který vzácný jejich rod a království svou hanebnou na-

ukou v zkázu vydal, nejinak než co svatého ctí, ostatními svatými, které přijímá a ctí Církev, pohrdše a zapomenuvše trestu, kterým Hospodin přísně ztrestal národ israel-ský, tehdy vyvolený a sobě milý, když u hory Sinai si slili zlaté tele a klaněli se mu.

Později přibyl na Sněm Jeronym, Čech, týmž kacířstvem nakažený jako Jan Hus, ale učeností i výmluvností vynikající nad Jana. Ten skorem rok byv držán ve vězení, žádnými důvody, nejbystřejšími výklady a přesvědčováním Otcův koncilu, zkušených v právu Božím i lidském, nedal se odtrhnouti od smyšlenek svých bludů, pročež i on usnesením Otcův byl upálen. Oba vytrpěli oheň pevným duchem, nevydavše hlasu, který by byl mohl svědčiti o skrušení srdce. Též jeho popel, aby ho Čechové neuchvátili, vmetán byl do jezera; ale i on u Čechů za mučeníka jest uctíván.

Když se však doneslo do Prahy o upálení Janově a Jeronymově v Kostnici, stoupenci jejich uradivše se, nejdříve zasvětili jim památný den a každý rok jej slaviti ustanovili, a vymínivše si od krále Václava některé kostely, jali se kázati lidu a přisluhovati svátostmi. Zbořili a se zemí srovnali znamenitý klášter bratří Kazatelův, ležící před hradbami

města Kladska. Po té se vrhali i na jiné kostely a kláštery a slavné chrámy Svatým zasvěcené pustošili, zapalovali, olupovali. Později sešlo se u hradu Bechyně shromáždění na třicet tisíc lidí a tam pod širým nebem přes tři sta stolů postavivše, podávali lidu svátost Kalicha. To zděsilo krále Václava, aby vzbouření se neobrátilo proti němu a nezbačili ho života i království. Ale kněz Václav Koranda na kázání lidu vyložil, že ač král jest netečný a pijan, přece že jest pokojný, dobrotivý a že jich po jejich vůli nechává žiti aniž ruší jejich řády. A tak utlumil vzbouření lidu, chystalo-li se jaké proti králi, a král, jehož z vlažného učinil studeným, přijal jej za tu řeč mezi své přátele. A ty pomatenosti u národu českého, kdysi vznešeného a rozvážného, neustaly, ale do dneška setrvávají v té své hlouposti a ztřeštěnosti, a onoho Jana Husa a Jeronyma a Jakoubka, hlavy svého bludařství, a ostatní jejich v bludu následníky, zvláštním kultem jako svaté uctívají.

BASILEJ II. BULHAROBÍJCE

Když Jan Cimiskés skonal 10. ledna 976 onou tajemnou a rychlou smrtí, jak čteme v jeho historii, moc přešla zcela přirozeně¹ do rukou mladých porfyrogenetů, Basilea a Konstantina, synů Romána II. a Theofany, zákonných dědiců říše, přímých potomků slavné dynastie makedonské. Koruna byla jejich právem dědičným. Dosedše rozhodně na trůn, zakončili éru palácových správců, zavedených Romanem Lekapenem, a obnovili v úplnosti zákonnou souvislost Makedonského domu na trůně Východním. Panovali vlastně již skoro třináct let; jenže jejich přílišné mládí bylo příčinou, že bylo jim nésti poručnictví jejich matky Theofany, potom poručnictví Nikefora Fóky a posléze Jana Cimiska. Tehdy byli již dosti vyspělí, že nebylo záminky k žádnému novému za ně vladaření. I mladší z obou překročil věk panovnické zletilosti v Byzantsku.

1 „KATHARÓS“ dle výrazu Psellova.

Basilovi, známému v dějinách pod jménem Basilea II. Bulharobijce či Basila Mladšího (HO NEÓS), by se rozeznal od svého slavného děda, prvního Basila z konce XI. století, bylo sedmnáct až osmnáct let, když jal se panovati sám se svým bratrem, asi o tři léta mladším.¹ Tento poslední ze synů Romanových jest označován obyčejně jménem Konstantin VIII. Tato knížata, která panovala od třinácti let, budou spolu na trůně ještě půl století bez několika dní a budou spravovati svou nesmírnou říši od ledna 976 až do 15. prosince 1025, celou poslední čtvrt X. století, celou první čtvrt XI. Ba po 15. prosinci 1025, datu smrti Basilovy, jeho mladší bratr přečká ho ještě o tři léta, až

1 Neznáme správně ani roku narození Basilova, ani sňatku jeho otce a matky. Víme jen jistě, že se narodil před smrtí svého děda Konstantina VII., jež se udála v měsíci listopadu 959, a že byl korunován 22. dubna 960. Skylicés praví, že synům Románovým při jejich nastoupení na trůn bylo jednomu dvacet a druhému sedmnáct let. Za to Jahia praví, že Basilovi bylo osmnáct let při smrti Jana Cimiska, a Elmacin, který opisuje z Jahie, totéž praví. Na jiném místě své kroniky týž Jahia, mluvě o smrti Romána II. v březnu 963 praví, pravda, že Basilovi bylo tehdy sedm let a Konstantinovi pět; dle toho v lednu 976 Basilovi bylo o něco méně než dvacet let, což by souhlasilo dobře s počty Byzantinců. Pokusme se blíže určití datum. Theofano provdala se dle všeho teprve na konci 956 (viz *Císař Byzantský v Desátém Století*, orig. str. 9.; viz též poslední stránku článku p. K. Uhliře o Theofaně Německé ve IV. svazku *Byzantinische Zeitschrift*). Ba-

do 11. listopadu 1028, a teprve pak ukončí tuto vládu šedesátšestiletou, nejdelší, o jaké zmiňují se annálové říše byzantské, nejdelší z historie světa, též nejméně známou. Gibbon měl pravdu, když řekl: společná vláda obou synů Romanových jest nejtemnější dobou historie říše byzantské. Jako pro Evropu západní jest to období naprosté chudoby pramenů, období nekonečných mezer, kde na celá léta bývá sotva nějaká ubohá zprávička.

Až do nedávného uveřejnění kroniky Psellovy neměli jsme žádného psaného poučení o zevnějšku Basilea II. a jeho bratra. Ostatní spisovatelé o něm nepraví ničeho. Svědectví Psellovo jest tedy neskonale cenné, i bude dobře, když je uvedeme doslovně:

Basileus narodil se tedy až na konci r. 957, nejpozději 958. „Pokračovatel Theofany“ udává toto druhé datum. V lednu 976 mladému knížeti nebylo tedy vlastně než osmnáct let, a jeho bratru, narozenému 960 nebo 961 po nastoupení na trůn jejich otce, patnáct nebo 16 let. První číslice, Jahlova, zdá se tedy býti nejsprávnější. Viz ještě o této sporné otázce věku obou mladých basileův: Krug: *Kritischer Versuch zur Aufklärung der byzantinischen Chronologie*. Saint-Petersbourg 1816, pp. 278, 295, 305, 306, 328.

P. Uhliř v článku svrchu zmíněném upozorňuje, že Konstantin, narozený teprve po smrti svého děda, byl korunován rok po svém bratru. Zdá se, že oba kněžicové byli korunováni v témže věku. Tu Basileus byl by narozen až na konci 958. Tím by byly ospravedlněny údaje kronikářů, kteří mu v listopadu 959 přisuzují rok. MURALT, *ESSAI de chronographie byzantine*, Saint-Petersbourg, t. I. 1855.)

„Zpouhého pohledu Basilova, jehož znalo ještě dobře mnoho lidí z mého pokolení bylo možno ihned usouditi o jeho duši. Jeho obličej byl příjemný. Měl plet světlou. Jeho čelo nebylo ani starostlivé, ani nízké, ale také ne rovné a bez výraznosti jako čelo ženy, ale hodně prostranné a vyčnívající, jak slušelo člověku vyššímu. Jeho pohled nebyl ani pohledem šelmy, ani ukrutný, ani naopak rozpačitý, ale zářící hrdou a mužnou skvělostí, metající blesky. Jeho obličej byl ztvárněn v dokonalý kruh. Krk, ramena byly podivuhodně úměrné. Hruď nebyla ani příliš vyklenuta, ani vpadlá, ale krásné plnosti. Ostatek těla byl též výborné úměrnosti. Postavy byl pěkně rostlé, spíše pod prostřední velikost.

Na nohy Basileus byl by našel málo soupeřů. Na koni nebylo mu rovna. Zcela podoben jedné z nespočetných soch, jež mu byly postaveny za jeho vlády¹, držel se na svém oři vždy dokonale vzpřímen a nepohnut ve své majestátní napjatosti, ať jel krokem, ať tryskem, do kopce i s kopce. Ať sedal na koně, ať s něho slézal, ať to bylo při nej-

1 Běda, žádná se nám nedochovala. Také žádná není popsána, aniž zmíněna v pramenech, taková jest jejich chudoba.

klidnější jízdě nebo úprkem, nevyrušil se, neupouštěl ani na chvílku od tohoto hrdého držení těla, jako by vnitřně byl podpírán nějakým neviditelným strojem. Když sestárl, brada mu oblysela, ale vousy na tvářích zůstaly velmi husty, pokrývající je úplně až pod oči, zastírající tak skoro celý obličej. Rád cuchal a kroutil v prstech tyto hojné vousy, zvláště v hodinách hněvu, nebo když byl zabrán do nějaké práce nebo do nějakého přemýšlení. Míval ještě zvyk za těchto okolností přikládati ruce na stehna, oddaluje lokty. To byl jeho oblíbený postoj. Jeho slovo bylo krátké, úsečné, srázné, spíše drsné než zjemnělé. Rád se smál na celé hrdlo, a celé tělo jeho jakoby se otřásalo výbuchy té hlučné radosti“. Tak píše Psellus ve své kronice. A ještě na jiném místě: „Basilus byl jak čilý, tak povážlivý“

A ještě tuto stránku Psellovu citujeme:

„Když posléze zničil a ujařmil v poslušnost rozličné barbarské sousedy říše, nerozděloval poct a hodností dle běžných postupů, neboť bral si za důvěrníky, za rádce a za pomocníky lidi, kteří se nevyznaменávali ani vzděláním, ani urozeností, ani znalostí literární. Jeho sekretáři byli lidé původu ne-

známého, výchovy nepatrné; ostatně jeho psaní byla vždy nejkratší, tak prostá a nadobro bez úpravy, že nepotřebovala velikých schopností. Nikdy se nedal pohnouti, by mluvil a psal vybranými slovy a uhlazenými větami, by užíval slohu květnatého. Sám všechny listy své diktoval, zdržuje se jakéhokoliv slova zbytečného, neříkaje ni o slovo více, než jak bylo nezbytno. Jakmile vyrval moc protivníkům a žehravosti svých soutěžníků, nejen že zřídil pokoj v říši, ale potlačuje jakékoliv vydání zbytečné, nemyslí než jak rozmnožiti národní statek. Neutrácí na nic zbytečného, šetří na všech stranách, ustavil posléze poklad dvou set tisíc talentů. Komu bude možno vyjádřiti slovy, co se mu v tomto směru podařilo! Všechna bohatství, vyrvána tolika národům přemoženým, od Gruzincův až k Arabům, až k barbarským obyvatelům země Skythů, všechny tyto poklady, vojevůdcovské kořisti tolika vzbouřených a pokořených národů, hrnuly se do císařských truhlic a kufrů. A nespokojuje se stavbami dosavadními, zbudoval ještě na tyto nesmírné spousty podzemní příbytky na způsob egyptských pohřebních komor. Místo aby se zdobil perlami, drahým kamením, kterých nashromáždil, místo aby

je nosil jako náramky nebo náhrdelníky, uchovával je taktéž na hromadách ve svých sklepeních. Jeho nachový oděv nebyl nikterak skvělý, ale barvy chmurné, sotva ozdobený několika drahými rytými kameny. A v tomto oděvu ukazoval se na veřejnosti a udílel slyšení. Skoro všechno jeho čas zasvěcen byl válce, obraně hranic proti ustavičnému úsilí barbarův, a přece nahromaděných pokladů neutrácel, a vlastně jiného nic nečinil, než že jejich spousty rozmnožoval.“

Zonaras ve své *Kronice* toto o něm praví:

„Basileus zpyšněl vítězstvími; také bývalo mu vždy milejší, by se ho spíše báli než aby byl milován, i jeho poddaní. Neohýbal se ani před zákony, ani před obyčejí, nečině než po své libosti. Neměl žádné náklonnosti k učencům, a pohrdal vědeckým vzděláním, považuje je za neužitečné žvatlání. V radě a v ruchu záležitostí nebral za tajemníky než lidi bez urozenosti a bez vzdělání, jimž diktoval jen zprávy psané stylem nejhrubším, bez jakékoliv péče o formu. Všecko jeho myšlení bylo soustředěno na jednu věc: zvětšiti svůj poklad. Vypravuje se, že při své smrti zanechal dvě stě tisíc liber zlata (dvacet

myriad talentů), aniž počítáme v to nesmírné množství drahocenných věcí, perel, drahých kamenů. Jen nepatrných částek z těchto skvostů potřeboval na výzdobu svého slavnostního ústroje, když mu bylo ukázati se na veřejnosti, přijímati cizí vyslance, trůniti v nějakém shromáždění. Ostatně jeho bohatství s nesmírnými sumami byla pohřbena v truhlicích jeho pokladu a ve sklepech v podobě labyrintů, jež dal vyhloubiti pod zemí svého paláce. Za války měnil velmi snadno svá rozhodnutí a pořádal své činy dle okolností. V míru v denním vladaření šel přímo k své metě, nedbaje překážek. Když chtěl někoho ztrestati, skrýval svůj hněv, čekaje vhodné chvíle. Jeho vůle byla neústupna. Jen málokdy zapomínal urážky.“

Matouš Edesský praví o něm doslovně: „Basileus jevil se vždy pln milostivosti k svým národům a získal si takto obliby. Za své vlády přinutil k povinnosti mnoho vzbouřenců a dobyl si pověsti svrchované dobroty. Byl milosrden k vdovám a zajatcům, a právo zjednával utištěným“.

Jahia, syrský křesťanský soudobý spisovatel, v několika řádcích takto vychvaluje Basilea: „Po celý svůj život nejedl a nepil než nezbytně potřebné. Taktéž v ničem, co

se vztahovalo k jeho tělesnému životu, nikdy neoddával se žádnému pohodlí. Celý svůj život vyznamenával se náboženskou horlivostí. Celý svůj život pořádal osobně všechny státní věci veliké i drobné.“

Kromě nedokonalých a tak zmenšených podobizen na pečetích a mincích známo jest toliko jediné soudobé vyobrazení Basila II. Jest to miniatura slavného a nádherného žaltáře v knihovně sv. Marka v Benátkách, malovaná v prvních letech XI. věku. Tento žaltář ve foliu jest skvostem umění byzantského; byl výslovně psán a iluminován pro císaře Basila II. Skvělá ta miniatura jest na plné stránce; jest v Schlumbergrově svazku o Nikeforu Fokovi (orig. str. 304.) a možno ji považovati právem za nejvýbornější soudobou podobiznu císaře Basila a za nejlepší známé vyobrazení byzantského císaře z X. nebo XI. století v slavnostním nádherném rouše. Císař Basileus jeví se tam ve své slávě jako v nějaké apotheose, v zářícím vojenském výstroji, korunován a ozbrojen archanděly, v přítomnosti Kristově, který mu nabízí nebeskou korunu, obklíčen poprsími nejznamenitějších svatých válečníků, o jejichž přispění v bojích bez pochyby obyčejně

volával. Věru, právě taková podobizna nám vstupuje na oči při četbě popisu Psellova. Jest to skvělý a statný válečník, hrdého pohledu, s údy dobře učenými, s postavou přímou a hrdou, s hlavou poněkud silnou, soblíčejemplným, velmi zakulaceným, právě takovým, jak nám ho líčí Psellus. Ač v rysech císařových jeví se ještě síla věku, jeho brada již zbělela, dle čehož možno miniaturu zařaditi asi do prvních let XI. století, asi mezi 1005 a 1010, připustíme-li, že Basileus pod břemenem strohých prací válečných, které bez ustání zaměstnávaly jeho život, šedivěl již k čtyřicátému pátému roku. Hlava císařova honosí se velikým uměním; jistě jest to podobizna velmi podobná.

Basileus jest korunován diadémem ve formě zlatého kruhu osm až deset centimetrů vysokého, posázeného řadami perel a hrubým rubínem; obohacen jest „kataseistou“ nebo třásněmi perel. Tyto spadají na jeho tváře, jež hladí a ovívají. Hruď knížete jest pokryta zlatým šupinatým osnířem, jaký asi nosívali jeho pověstní obrnění jezdci, až na to, že u těchto býval prostě pozlacen. Lehký plášť modré barvy, spjatý na prsou malou sponkou, ozdobenou rubínem, jest odhozen na záda. Pod brněním autokrator

jest oděn fialovou tunikou se širokým zlateným okrajem, splývajícím na kolena. Má zlaté náramníky a nápeštně. Holeně vězí v modrých kamaších. Nohy jsou obuty do pověstných purpurových střevíců, vyšíváných perlami, „kampadžemi“, odznakem nejvyšší moci. Ratiště kopí a pochva meče jsou barvy též nachové. Límec pláště jest vyšíván perlami. Po pravé a levé straně jest připojen kursivními literami nápis tohoto znění :

„Basileus Mladší, věrný v Kristu, basil Římanů“. Mladším jmenuje se zde na rozdíl od svého znamenitého předka Basila Makedonského, zakladatele dynastie. Později, když dvaceti válečnými výpravami skoro zničil bulharskou národnost, nebyl již znám v historii leč pod strašným jménem „Bulgaroktona“, „Bulharobíjce“.

ZJEVENÍ SVATÉHO IGNÁCE

C T I H O D N Ě A N N Ě D E L A F O I.

Otištěno p. de Stenayem, jemuž se ho dostalo 26. února 1879 z Met, v jeho *Phare Prophétique* (1878-1883).

Dlela jsem na modlitbách ve své celle o vigiliích slavnosti Očišťování Přesvaté Panny, o terci, když náhle ucítila jsem se nezdolně stržena modliti se za Francii.

Ihned též oslňující světlo zjevilo se mi po levici, a hlas jakýsi, ve kterémž jsem poznala hlas svatého Ignáce z Loyoly, zvolal:

Běda, přeběda! Nespravedlnosti na nespravedlnosti! Chceš zvěděti jejich míru, bys změřila jejich odpykání?

Všecka bez sebe a puzena tajemnou a nezdolnou silou, odpověděla jsem: Ano, Pane, bude-li to všem spasitelno.

A hlas dále mluvil strašným zvukem řka: Nepravosti překypěly, hněv překypuje, bědy překypují!!!

Kdy to, Pane?

Uvidíte tyto věci, odvětil hlas, a takové jest znamení, které vám dávám:

Svátek, který se slaví k mé cti, nebude překročen, když jistý velikáš vyrazí proti národu Kristem vyvolenému, ač nehodnému.

Rozvine všechnu svou lest. Nebe dovolí mu na čas úspěchu, by potrestal zlé.

Veliký národ bude doveden duchem bludným až na okraj propasti, a v málo dnech bude doveden až k nejzazším koncům.

Mnohé strašlivé obrazy rozvínovaly se mi potom před očima. Viděla jsem:

Orla zardoušeného hadem

// *by*

Osly a hady, kteří požírali... Muže s zženštilými obleky, ženy oděné do šatů mužských.

Duchovní syny svatého Ignáce, honěné rozzuřenými hovady, stíhané vyjícími zvířaty;

Města a vesnice zapálené od východu.

Brambory, obilí, ba i volí zmizí před vašimi zraky, a lidé budou se živiti slupkami.

V mnohých městech bude chyběti rukou, by udělaly chleba.

Satan a jeho tajní vyslanci zplesají a usilovati budou, by zmatek uvrhli do Církve; ale satan bude zastaven ve svých záměrech osobností, o níž věřil, že jest z jeho čeledi.

Veliká země změní čtyřikrát vládu v několika měsících.

Jedna koruna bude převržena a dvě hlavy budou rozrušeny, ale jedné z nich dostane se odměny.

Smrt vysoko postavené osobnosti bude znamením šťastnějších dní.

Had a jeho tajní vyslanci budou rozmačkáni o zed.

Poslední zápas trvati bude celé tři dni.

Veliký muž přijde na pomoc vlasti; vrátí jí svobodu a výměnou za to přijme korunu; lilie zářiti bude na jeho prsou.

Jako by vše za jeho kroky vcházelo v pokoj.

Smíří se i s ranním ptákem a přijme ho k svému krku.

A soulad, který z toho vyplyne, bude harmonií radostné zore.

OTEC BERNARD MARIA CLAUSI

o náhlém soudu Božím na naši dobu.

Otec Bernard *Paolotto*, z řádu paulánského, požíval veliké úcty ve Věčném Městě, a zabývají se tam též jeho beatifikací. Zemřel roku 1849 v Paole v Itálii. Kněz téhož řádu, otec Dominik Montorsole, napsal o jeho duchu prorockém do *Contemporaneo* ze dne 23. června 1863 tyto význačné dokumenty, jež pak otištěny byly v knize *Ruota simbolica**, vyšlé v Turině 1870:

Josef Caperoni, římský občan, dosvědčuje pod přísahou, že r. 1831 Otec Bernard Maria Clausi mu pravil: „Uvidíte dobu velmi bolestnou“; a že roku 1849., když otec se vrátil do Paoly, řekl mu ještě: „Vzpomínáte si dobře na vše, co jsem vám oznámil“. Potom dodal:

„Věci dospějí vrcholu, ale když ruka člověka nebude již moci nic a když vše se bude zdáti ztraceno, tu Bůh přiloží sám ruku a spořádá všechny věci v okamžení, jako od rána do večera ... a sami bezbožní budou nuceni vyznati, že vše to se stalo rukou Boží.“

Sestra Marie-Markéta Landi, která se dožila požehnaného věku 82 let, řeholnice u Svatého Filipa a kajícnice Otce Bernarda, dosvědčuje s přísahou následující prohlášení:

„Přijde veliká metla; bude strašlivá a namířena toliko proti bezbožným; bude to metla zcela

* Viz přídavek její, str. 207. Nesprávně píše se Clauti místo Clausi.

nová, jaké ještě nikdy nebylo. Tuto metlu ucítí v celém světě, a bude tak strašlivá, že ti, kdož ji přechkají, domnějí se, že jen oni jsou ušetřeni, a všichni budou dobří a kající. Tato metla přijde v okamžení, bude krátkého trvání, ale strašlivá. *Questo flagello sera instantaneo, momentaneo, ma terribile*“.

Otec Bernard řekl též Sestře Landi, že on nevidí těch trestů; že po těch trestech bude všeobecná reorganisace a veliký triumf Církve. „A blažení, dodal, kdož se dožijí těch dnů šťastných, protože to bude vpravdě království bratrské lásky.

„Ale vy¹ všechno to uvidíte, a radost, již pocítíte, bude tak veliká, že zapomenete všech strastí minulosti. Ale dříve než tyto věci přijdou, zlo nabude takového rozpětí na světě, až se zdáti bude, že démonové vyšli z pekla, tak budou krutě pronásledovati zlí spravedlivé, kteří budou trpěti opravdové mučednictví.

„Chraňte se věřiti tomu, opakoval jí často, kdo by se opovážil vám říkati, jaký způsob metly hrozí světu, protože to bude věc nová, které Bůh nezjevil nikomu, a jejíž tajemství uchoval sám pro sebe.“

¹ Jako by řekl: Ale vy mladí ... vy, kteří přijdete..

V Z K Ř Í Š E N Í P O L S K Y

Vřava hýřivé Vzpoury tolik pronikla svět, že i v zemích tak bolestných jako Polsko a Armenie, u nichž by se člověk spíše nadál „sedění v popelu“, našla hostinných hospod na své reje a již již by byla vytlačila naděje na vzkříšení založené na odvěkých tradicích katolické Slávy. I ony jaly se obrozovati ve smyslu pohanské renaissance a pokroku k nicotě.

Máme však sliby Nebes, a jistota vzkříšení a nemožná a zázračná hodina osvobození jest blízka. Kterak? Kým! toť dosud tajemstvím. Sotva však „naděje kvitne“ z toho, več se nejvíce doufá. Nynější diplomatická polská „kola“ ať u nás, v Prusku, v Rusku nebo kdekoli jistě nebudou navlečena na nápravy ohnivého vozu Eliášova k vzletu do výšin, a „hrozného vzezření“ kol Ezechielových také nemají. — Bude tedy, jak bývalo po věky:

Mimo rady všech učiní si Někdo, co bude chtít; Někdo, jenž jako Panna Orleánská „straniti se bude hojných shromáždění a schůzí“, jak o ní zapsal Giammaria Viscontiho vyslanec u dvora Karla VII., sire Perceval de Boulainvilliers, Někdo, jenž s touto Samotářkou a vítěznou Osvoboditelkou, „neznající ani A ani B“ — toť její slovo — řekne:

„Byli jste ve své radě a já byla ve své, a věřte, že rada Boží se splní a obstojí, kdežto rada vaše zahyne...“ — „Qu'on ouvre cette porte!“

Než se brána otevře, aspoň světélek v oknech, „otevřených Výším“, si povšimněme. Neviditelní strážcové národů a budoucích jistot, jakož i spěchající posouvači rafií na správném Orloji Božím —

jen proto, by „ukrácení byli dnové ti“, — bdějí u nich již v poslední noci k onomu slavnému jitru; neboť vzkříšení Polska blízko jest, — IN JANUIS.

ONDŘEJ BOBOLA, beatifikovaný 30. října 1851 zároveň s Germanou Cousinovou, pokornou pasáčkou Pibrackou, pocházel ze slavného rodu Bobolů v palatinátě Sandoměřském. R. 1611 vstoupil ve věku devatenácti let k Jesuitům. Jeho horlivost mu přivodila nenávist rozkolníků, kteří ho umučili v Janově 16. května 1637.

Častá zjevení, skvělé zázraky, přízní bez počtu učinily brzy populárním v celém Polsku svatého mučedníka, jehož tělo se uchovalo podnes neporušeno v kostele dominikánů Polockých. Ondřej Bobola jest od té doby jedním z patronů své vlasti. Utíkají se k němu za všech nesnází, zvláště pak vyprošují si u něho jeho krajané stálost u víře v pronásledování a věrnost Polsce, která dle jeho předpovědi vzkvete jako jednotný národ a dostane krále.

Nuže roku 1819 nábožný řeholník řádu Bratří Kazatelů, Otec Korzeniecki, z kláštera Vilenského na Litvě, upěl v skrytosti své cely o osudu své vlasti čím dál nešťastnější a o nucené nečinnosti, do níž byl on kazatel a spisovatel vládou uvržen.

Zkormoucen a umdlen Otec otevřel v pozdní hodinu večerní okno své světnice; upřel oči na nebe, jal se vzývati blaženého Ondřeje Bobolu, k němuž od své mladosti choval zvláštní úctu, ač Církev tehdy nebyla ještě mučedníka Janovského vzdvihla na oltáře. Připomínal Blahoslavenci, že již drahně let uplynulo od té, co předpověděl vzkříšení nešťastného Polska, a že už by byl čas, by se proroctví stalo skutkem, nechce-li, aby jeho vlast navždy ztratila se v rozkolu a kacířstvu.

Když Otec se domodlil, noc již snesla se nad krajinu. Právě když se strojil na lože, uzřel najednou prostřed své cely ctihodnou osobnost v rouše jezuitském, která mu pravila:

„Tu jsem, Otče Korzeniecki, jsem ten, k němuž jsi se právě modlil. Otevři okno a spatříš věci, jakých jsi nikdy neviděl“.

Na tato slova dominikán všecek dojat otvírá své okno. Jaké však jeho ustrnutí, když nevidí již úzké klášterní zahrady s její zídrou, ale širé, nesmírné pláne, které se rozprostírají až k obzoru!

„Pláň, která se rozkládá před tebou“, hovořil dále blažený Ondřej Bobola, „jest kraj Pinský, kde se mi dostalo slávy mučednictví pro víru Ježíše Krista: ale patř zнова, a poznáš, čeho žádáš věděti“.

A když podruhé se Otec podíval ven, pláň se mu zjevila najednou pokryta nesčetnými spoustami Rusů, Turků, Francouzů, Angličanů, Rakušanů, Prusů a jiných ještě národů, jichž řeholník nemohl jasně rozeznati, ani bojují v strašné směsici jako v nejkrvavějších válkách. Otec nerozuměl pranicemu z tohoto děsného výjevu.

„Když, pravil mu blažený Mučedník, válka, na jejíž obraz jsi právě zíral, ustoupí pokoji, tehdy Polsko bude znovu vzděláno, a já budu uznán hlavním Patronem“.

A poněvadž dominikán plesaje v duchu, ale boje se přes to, by se neklamal, žádal znamení, že vskutku měl toto vidění, pravil mu svatý Zjev:

„Já sám ti dám jistotu všeho toho: vidění, jež máš před očima, jest skutečné a pravé, a vše se stane zevrubně, jak jsem oznámil. Nyní si lehní k odpočinku. Já pak, bych ti dal znamení o pravdě toho, co jsi viděl a slyšel, dříve než tě opustím, zůstavím ti na tvém psacím stolku otisk své ruky“.

Řka tato slova, světec dotkl se svou rukou stolu Otce Korzenieckého a v okamžení zmizel.

Vzpamatovav se ze Zjevení svého vroucně milovaného mučedníka, dominikán přistoupil ke stolku. A hle, na stolku velmi jasně rýsoval se otisk pravé ruky. Na zítřek sotva se probudil, neměl nic pilnějšího než znova se ujistiti o tom, co se stalo: když uviděl zase zázračný otisk, dokonale viditelný, všechny pochybnosti zmizely. Otec rozradostněn sezval ihned celý klášter. Všichni řeholníci se sbíhají a potvrzují skutečnost otisku, zanechaného Blahoslavencem. I jiným řeholníkům, mezi nimi i Jesuitům veliké koleje Polocké, šťastná ta událost oznámena, a právě jeden z nich, Otec Gregorio Felkierzamb, dosvědčuje podrobnosti Zjevení v listě psaném italsky z Nizzy 13. dubna 1854 jinému Otci jesuitovi do Lyonu, který možno čísti v *Civiltà Cattolica* z r. 1854.

P. MARC, karmelitán, jest jiným zvěstovatelem vzkříšení národa polského. Jeho proroctví bylo napsáno v XVIII. stol. před úpadkem Polska. Vydané v *Nouveau liber Mirabilis* od A. Peladana:

„Ty, ó Polsko, za krátko, smutné a zkrvavené lehneš si na lože popelů; tvoji nevěrní sousedé tě zradí; mocný panovník bude tě utiskovati; válka strašlivá dlouhé trýzně ti ploditi bude, tvoji synové nevinní padnou beze slávy, tvoji kněží a tvoje panny budou stíháni, tvoje kostely budou vyloupeny. Všecky ty dni budou znamenány zločiny utiskovatelů a slzami tvých obětí. Nejvyšší nejvíce trpěti budou; na ně bědy padati budou jako krupobití. Bůh tak otře skálu tvé pýchy; ale, ty, ó vlasti, povstaneš, budeš okrasou křesťanské Evropy, neb jako fenix zrodíš se ze svého popela!“

PROROCTVÍ JIRÍHO WARENSE, ARCIBISKUPA DUBLINSKÉHO (1553)¹

Bude společnost nejrozšířenější, jež bude mít své sídlo ve veliké říši, a jejíž údové svedou mnoho lidí životem obdobným tomu, jakým žili kdysi zákonníci a fariseové.

Budou usilovati o to, by z kořen vyhubili pravdu, a ponenáhlu dosáhnou svého účelu.

Budou bráti na sebe všelijaké formy, jsouce pohany s pohany, atheisty s atheisty, židy se židy, reformátory s reformátory, vše to proto, by poznali myšlenky bližního, jemuž budou lichotiti až tak, že se stanou podobni bláznu, který řekl v srdci svém, že není Boha na nebi, a že právě proto nemá býti ani na zemi žádného panovníka.

Budou usilovati, seč budou, o to, by zničili svrchovanost knížat na zemi, pod ošemetnou záminkou, že pracují pro svobodu a blaho národů!

A toto blaho právě bude neznatelně ztraceno pro tyto národy, kteří, nechavše se zavléci do společnosti, která nemůže se povznésti leč na úplné zkáze těch, které by měli milovati, propůjčí zaslepeně ruku k sesazení s trůnu svých vladařů, zřízených, by byli jejich podporou na zemi, jako Bůh jest jejich utěшитelem na nebi.

Přes to však Bůh na konec, by pomstil svůj zákon zneuznaný, zničí v okamžení tuto společnost

¹ Původní text jest v bibliothéce anglických králů na 198. str. *Annálů Irska*. Otištěn v italské knize: *I futuri destini degli stati e delle nazioni*, od Mgr. Cerriho, a v knize *Chauffardově*, nadepsané *Revoluce*, vydané r. 1893 u Aubanela v Avignonu.

2 PROROCTVÍ JIŘÍHO WARENSE

právě rukama těch, kteří ji budou nejjudatněji podporovati a jí pomáhati, kážíce jí, by sloužila jejich úmyslům; a tak údové její octnou se v horším stavu než sami židé, a nenajdou žádného útočiště na zemi, takže židovi, ba co dím, divochovi dostane se v tom smyslu více přízně než jim.

SLUHA BOŽÍ TOMASUCCIO

prorokuje o schismatu nynějším.

Žil v XVI. století v Itálii. Proroctví toto jest v rukopisu v tajných archivech Svaté Stolice ve verších latinských. Tiskem vyšlo v *Echo du Merveilleux* (1899, p. 317—318).

Co jest v závorkách, připsáno později kopisty.

Jeden odtamtud za horami
stane se náměstkem božím.

Na této změně účast
míti budou řeholníci a kněžstvo.

Vně pravé cesty
budou jen slepouni;
krčím nad tím rameny,
když loďka Petrova
jest v nebezpečí
a že není, kdo by jí přinesl pomoc.

Běda, kdo nehoden jí
tělo svaté (Páně)
— a takový jest ten schismatický —

Běda, kdo pod nepravou kůží
kommunikuje a křtí.

Jazyk mne svrbí;
chtěl by, ale nemůže mluvit.
Odcházím odtud a jdu
k jiné společnosti.
Schismatic upadne v opovržení
u věřících Italů věrných,

2 PROROCTVÍ TOMASUCCIOVO

a z křížův a kalichů
budou se raziti mince.
Lid bude trčeti v nehybnosti,
a uvidí se řeže, krveprolévání
a se všech stran ječeti a řvati bude
smrt, válka a hlad.

Dvanácti lety
skoro překročeno bude tisíciletí,
kdy plášť skvoucí
(moci legitimní)
vyjde ze stínu, v němž byl,
(zadržován schismatem),
a mimo dosah toho, kdo
zatarasuje dvěře spásky,
neboť jeho klamivé schisma
vezme konec.

A množství věřících
přitulí se k důstojnému pastýři,
který vytrhne každého z bludu
a vrátí její krásu Církvi.
On ji obnoví.

EUGENIE GUÉRINOVA

Omni exceptione majores
Heslo Guérinův.

Roku 1840 uveřejnila *Revue des Deux Mondes* v článku, podepsaném slavným jménem, literární zlomky po mladém muži, který se narodil pro slávu a zemřel neznám. Mladý muž ten slul Georges-Maurice de Guérin du Cayla. Zlomky, o které běží, inspirace nádherné a nové, měly přízvuk osobitosti tak vzácné, že stejně zarazily duchy mocné i duchy jemné. Že však, ať již kdykoli, kruh tvořený touto dvojí intelligencí nebývá nikdy zvláště rozsáhlý, a protože v měšťácké naší společnosti, zaměstnané věcmi hrubými a ve vlastní sprostotě si libující, víc a více se stahuje, nerozšířil se účinek publikace, již se *Revue des Deux Mondes* odvážila. Noviny, tehdy jako nyní v moci žárlivých lidí prostředních, a vydány jsouce výnosným prostitucím, neřekly ni slova o autoru *Kentaurově*, a poněvadž tyto noviny, které zneuctívají slávy dávající ji, v posled jsou jedinými cestami k veřejnosti, které má literární talent v době nečtoucí již, upadlo jich mlčením zřejmě jméno Maurice de Guérin-ovo znovu v zapomenutí. Patrně bylo by v něm zůstalo, nebýti dvou přátel, tehdy velmi světu neznámých, již mu chtěli učiniti, co Kleobis a Biton učinili matce svojí — zapřáhnuvše se v slávu jeho jména. Jedním z těchto přátel byl autor *Děl a Lidí*.

J. Barbey d'Aurevilly: *Díla a lidé*, sv. V.

Tito dva přátelé, kteří se pak s obdivovately Maurice de Guérina zavázali, že uveřejní pokud možno nejdříve všechno, co vyšlo z jeho péra, zamýšleli před svou publikací vydati svazeček, i předsevzali si, přesně určití jeho ráz. Svazeček ten, vytisknutý v několika exemplářích, určený očím několika vyvolených, jemný, cudný a téměř tajemný, nebyl knihou v hlučném smyslu slova. Byl méně a byl čímsi lepším. Omar nebyl by ho spálil. Vyjádření přirozeného citu v něm došlo mocí hloubky a pravé krásy nejvybranější formy literární, ani jí nehledajíc... Maurice de Guérin měl sestru, nejen podle krve, ale podle genia. Sestra tato, jež ho přechkala a umřela za nějakou dobu po něm, neutěšitelná jeho ztráty, podívovala se svému bratrovi oním žhoucím podivem, jež citlivost jejího ducha přidávala citlivosti duše její. A právě tento podiv, smrti zvrácený v úzkost, vyjádřila v neporovnatelných listech rozmanitostí nekonečných citův. My, již zamýšlíme později podrobně říci, osvětlující talent životem, čím byl Maurice de Guérin, cítili jsme, tyto listy čtouce, že, buď jak buď, nikdy od nynějška nevnuknul by takých slov, i chtěli jsme, by ti, kdo jej milovali, mohli o tom souditi. Bylo dlužno, aby shledali genia bratrova duší sestřinou procházejícího a cestou zněžňujícího. Genius Guérinův, velikého básníka naturalisty, objímá svět s jeho obzory a krajinami. Genij slečny Guérinové neobjímá nežli bratra; jaký však půvab, jaká božská vášeň v postoji tom smutečném, shrnujícím všechno bytí a uvazujícím je tolik těsně o druhého, — neb kolébala jej i pochovala! Zemřevši, Eugénie Guérinova uchovala postoj všeho svého života. Všude vidíme ji, v listech jejích, kde zůstavila trošku nesmrtelnosti své duše, než ji od-

nesla do nebes, takovou jak byla vždycky, cudné paže pověšeny na bratrově šíji. Ve svazku, jež jsme vydali, nebylo než několik lístkův růže, již byla tato korrespondence, lístků větrem nám přihnáných a jež jsme posbírali; ale slečna Guérinova se v nich nejeví menší, a v očích těch, kteří sní o proslulosti bratrově, jest Zvěstujícím Andělem jeho slávy. Líbezna jako za jitra všecky opály Východu, smutna jako svity tolik rychle zmírající za soumraku, byla těm, kdo ji čtli, Zoří dne bratrova: zoří, jež má také slzy! Slzy ty zúrodnily hrob, na kterém pláče, i vyrostla z něho květina slávy, vzácnější básníkům než kdykoliv jindy! Soudobý Materialism ztužil zemi, již se vždycky těžce prorůstalo. Znáte kvítek, prorůstající sněhem, ale ten, který prorostl by blátem dob hmotě oddaných, jest těžce nalézti.

II

Tomu, kdo věří v mohutný účinek rodu na charakter, genia i krásu lidí (a já jsem z těch, kteří mají tuto slabost), nebude lhostejno, zví-li, kým byla tato rodina Guérinův, skončivší dvěma básníky, bratrem a sestrou. „Kroniky našeho domu praví, že jsme rodu benátského“, napsala slečna Eugenie, perem oním polou labutím a polou orlím, perem, které její něžné prsty svírají časem tak jistě a tak pevně, a které bývalo by psalo historii stejně dobře jako jiné věci. „Shledáváme jej usazenou ve Francii na počátku IX. století, kdy kterýsi Guérin, neb spíše Guarini, (jméno toto psalo se tak až do roku 1553) byl hrabětem Auvergueským. Podle Morériho byl dlouhou dobu kmen Guérinův de Montaigu hrabaty Salisburyskými. Časem

a oddělováním větví pány d'Ols en Quercy, de Rhodés en Rouergue, d'Auchier v Guévaudansku, de Laval, de Saignes a du Cayla v Languedocu. Původ i přídomky šlechtické této poslední větve stvrzeny nejvyšším rozsudkem, prohlášeným v Montpellieru 26. listopadu 1668 panem de Bezons, hejtnanem kraje Languedocu.

Z téhož rodu vzešlo několik mužů význačných. Dějiny jmenují kancléře francouzského za Filipa Augusta, Guérina biskupa v Senlis, který pozdvihl hodnost úřadu svého, dav příkázati, aby kancléř zasedal mezi velmoži království s ostatními hodnostáři korunními. *Stařec duše hrdé i drsné*, praví kterýsi kronikář, *který nevzbudil než důvěru, nikdy lásky ani přátelství*. V Bouvines seřazoval tlupy válečné a povzbuzoval jich k statečnosti.“

Roku 1206 dala rodina Guérinův Řádu svatého Jana v Jerusalemě velmistra, který se vyznamenal při dobytí Damietty, a roku 1240 jiného velmistra témuž Řádu, — dále dva kardinály Církvi, z nichž jednoho roku 1450. Proslulosti náboženské i rytířské, které nikterak činností nevyčerpaly poesie vrozené těmto Guariniům; neb za Ludvíka Mladého kvetl na dvoře Adelaïdy de Toulouse troubadour téhož jména, pan d'Apchier. Na velikou vzdálenost byl předchůdcem onoho Mořice i oné Eugénie de Guérin, kteří tak libě vypustili poslední vzdech svého rodu. Mořké vlaštovky ve vyhnanství, nemající ve svém Languedocu prsou moře, které nosilo jich předky, aby zkolébalo jejich zpěvy a jich sny, a které jako by smutkem svého genia byly uchovaly zádumčivosti lagun!

Slečna Eugénie Guérinova, dcera pana Josepha de Guérina, který na počátku století měl ze všech svých markýzstev, hrabstev i baronií pouhý zámek

Cayla, byla nejstarší ze čtyř dětí, jichž jediné dnes ještě žije, — slečna Marie, poslední. Eugénie Guérinova narodila se v lednu 1805. Když jsme vydávali její listy, měla tedy ono strašlivé půlstoletí, které klade poslední kámen době našeho mládí a zralosti a prvý našemu hrobu. V osudném tom věku sklání se většina žen pod troskami, jež nesou, a nemají vši krásou než truchlivé čelo rozdrčených karyatid; ale slečna Eugénie Guérinova, kdyby Bůh jí nebyl k sobě povolal, byla by na svém nesla stopy života stejně lehce, jako kdysi kanefory nosily svoje košíky; neboť měla vše, co nadlehčuje tíže let, — čistotu srdce, prostnost myšlenky, květinu věčné obraznosti a onu důvěru v Boha, která chápe ještě více než Genij a která, popatříc na zemi, vidí nebe. Věříme-li povídkářům a básníkům, víly jsou jaksi staré i mladé, jsouce vílami, a slečna de Guérinova, která byla z toho zázračného rodu, stárnouc ničeho nemohla pozbyti. Bylo dlužno, aby Bůh, jenž tolik jí dal, ušetřil jí bolesti tvorův hliněných, kteří vidí hlínu svou se rozpouštěti a opadávati kol sebe. Odepřel jí krásy váz a soch, již doba může zničiti! ale přizdobil ji krásou, která nepomíjí, tou, o níž řekla: „Nechť jest jakýkoliv tvar, jest obraz Boží pod ním. Jsme všichni krásy božské, jediné, již milovati dlužno, jediné, již dlužno uchovati čistu i svěží Bohu, který miluje nás.“ Prostý a hluboký způsob, kterak viděti a přijímati se, který měla všecek život svůj a který byl by uchránil paní de Staël, již zovou geniální ohyzdou, jejích smutků bez velikosti!

Slečně Eugénii Guérinové bylo čtrnáct let, když ztratila matku, Gertrudu de Fontenilles, z které rodiny z Languedocu, velice staré i proslavené svatostí svých údův. Do té chvíle byla dítětem velmi

živým, a velmi hlučným; ale oné doby (v dubnu 1819) bylo dlužno, aby vášnivá i všecka vnější přirozenost dítěte se usadila ranou smrti matčiny, jež učinila ji samu matkou. Nic tak nerozvíjí a nezdo-konaluje jako povinnosti. Chcete-li, aby schopnosti pohrobené a vázané v duších vytryskly a neustále stoupaly, stiskněte je silným nátlakem povinností; člověk záhy dosáhne vši své výše. Eugenie, která milovala ptactvo něhou děvčátka, prorážející hrotem poupěte nevinnými rozpustilostmi útlých let, Eugenie *ptáčnice* si našla hnízdo v rukou, větší, dojemnější a opuštěnější těch, která jí vybíral bratr Erembert, za bílého dne, a přes tajemné a skryté svazky, které pojily ji, ducha tolik okřídleného, koněm okřídlenějším jiným, — nejlíbeznějším symbolu našich duší, — pro hnízdo bez matky, jež do rukou jí spadlo, zapomenula všech hnízd ostatních. Již se nezabývala nežli písčatky svých bratrů a sester. Intuicí srdce, před níž dlužno zmlknouti, uhodla, že malý Mořic jest povahy jí podobnější nežli sestra její i druhý bratr, i bylo viděti ji, dítě, nevědoucí pranic o sobě a pranic o druhém onom dítěti, tehdy křikem svým a svými slzami rovnému nejslabším, kterak se v něm přece poznává i miluje ho, jako by byla jeho bliženkou. Opravdu byli bliženci, a mnohem více nežli krví a hodinou narození. Byli jimi samou podstatou duše a skrytými svazky srdce. Byl již tehdy pro ni týmž Mauricem, o němž řekne dle způsobu, který byl jen její a který jesti tvůrčí: „On a já, ejhle dvě oči téhož čela!“

Jsouc dcerou chudobného šlechtice, který miloval své Cayla jako velkostatkář panství zbavený miluje pole zachráněné z otcovských pozemkův, a kterýž ušlechtilé halil sebe i své děti v zedraný plášť velmože, v němž bylo všem jim žítí, chráně-

ným tak proti posledním neštěstím, jež mohou navštívit velike rody, vychována byla Eugenie Guérinova tou výchovou, jejíž prostota, postavíme-li ji vedle zázraku, jež vykonala, udiví snad jen duchy povrchní. S hlediska času dnešního, starého zůřivce vědění, který nejraději by vyhnal stín světa jako urážku světla, stáhla se tato výchova téměř na nic. Eugénie Guérinova, narozená v století devatenáctém, věděla sotva dále nežli dívky jejích kruhů v jedenáctém. Čtla-li o něco více knih, nežli *velmi pěkné a vznešené slečny* rodu jejího z dob prvních Křížových Výprav, to proto, že autor *Následování* se spuštěnou kapucí, František Saleský a Fénelon přišli dlouho po svatém Ludvíku. Okolnosti, uzavřevší jejího otce jako patriarchu k pracem na chudobné vinici, zastavily slečnu Eugénii na svahu, kde libá původnost jejího ducha bývala by vydána byla na ránu; neb četná i rozmanitá četba jsouc jí snadna, byla by jistě zkalila panenský nádech. Chvějeme se o její přirozený půvab, praví-li se nám, že v dětství se chtěla učit latině u téhož učitele, jako bratři její, a nejsme upokojeni, až čtouce pokornou poznámku její sestry: „Činila tak z pouhé zbožnosti, a aby lépe rozuměla církevním officiím“; tak napsala nedávno ta sestra s přízvukem nejprostnějšího legendáře. Při takové chápavosti v blízkosti jazyka, jenž byl jí jazykem víry a modlitby, dostalo se krajance Clémence Isaurové štěstí života nevědomého — literárně alespoň — i nerozvila se než citem a rozjímáním na samotě. Napsala jedné ze svých přítelkyň: „Moje trochu divoké vychování, vychování v lesích, a moje záliby v skrytosti málo skytají požitku ženě světa.“ A její skromnost ji klamala. Svět vždycky vyhledával rozkoše překvapení a protiv. Dovedl-li

by vpraviti pronikavou vůni hvozdův do flakonů svých žen, vpravil by ji tam, by lépe mohl dýchat i ji, lépe sníti pod svými stropy o dalekých lesích. Ostatně jednoho dne bylo nám dáno v Paříži okusiti chuti této „divoké výchovy“, a stvrzujeme, že nikdy stvoření zálibnosti světské nezdálo se nám tolik sladkým a tolik milování hodným, jako tato líbezná Šelma, vzrostlá jako svatá Jenovéfa mezi pastevci.

A kterak by jí byla nebyvala? Stala se časně zbožnou, i když nebyla vždy. Krví matčinou proudilo jí náboženství srdcem, jako poesie ústila v něm krví otcovou, krví troubadourův a Guariniův Italie. Nuže, jakým pramenem roztomilosti nejvyšší a jakého kouzla nejsou zbožnost a poesie! Maličtí svůdcové 19. století, kteří se domýšlejí býti pobočníky Démonovými, nevědí, jak neodolatelno bylo by spojení, schopné světa dobýti, spojení velikého básníka, zdvojeného světce. To by věru strhlo všechny Klarisky s jejich nebeského vystupování. Nuže, Slečna Guérinova jako žena byla tímto šťastným, všemohoucím a tak vzácným smísením! Zbožnost její vzrostla věkem. Léta, stupně propadávající se měrou, již po nich vystupujeme, byla schody mystického schodiště, vedoucího k Bohu. Missie konané 1829. v Gaillacu, zvýšily ještě horoucnost víry, která byla vždycky velmi živa. Od oné doby uzpůsobila svou duši, že týdně mohla přistupovati k Přijímání, ano i častěji v posledních letech života, pakli otřesené její zdraví dovolilo jí odejiti do jejího chrámu, jenž byl dosti vzdálen Caylaského. Jak viděti, nepodobá se vše toto nynější literatuře a mravům žen, jimž povyk zevlounův uděluje nyní genia. Opovažujeme se mluvit o Světici, zemřevší, — jak říkal snílek bratr její, — „s aureolou tmy“

kol hlavy. Nesklonivše opovážlivosti, shledali jsme původním a dráždicím, zvěděti *po hodinách* podrobnosti dnův, které ztrávila na zemi dívka, hodná dosíci všech vrcholův, a ejhle, čemu naučiti máme dívky nejlépe vychované, kteréž otrhávati budou kamelie na boulevardu des Italiens:

„Nejsouc nemocna, vstávala v šest hodin ráno. Oblekši se, vykonala modlitbu hlasitou neb tichou, a jsouc v městě, neopominula jíti na mši u prvního oltáře. Na Caylu pomodlivši se, odešla do pokoje otcova, buď aby otce ošetřila, buď aby podala mu snídání, jež provázela četbou. O deváté uchýlila se do svého pokoje a říkala modlitby mešní. Bylo-li otci dobře a nepotřeboval-li její pomoci, zabývala se buď čtením nebo psaním nebo prací, což dělala velmi ráda (víla rukama, jako byla vílou duší!); nebo posléze bděla domácnosti, řídíc ji s neskonalým vkusem a prozíravostí. V poledne se vracela do svého pokoje a říkala *Anděl Páně*; po čemž se obědvalo. Když bylo po obědě a dovolilo-li počasí, vyšla na procházku, aby zabavila svého otce, nebo někdy návštěvou do sousední vísky, kde byl nemocný, jehož dlužno navštívit, neb zarmoucený, jehož potěšiti třeba. Čtla-li zase po návratu, k druhé hodině, brala s sebou pletení a pletla zároveň, nechtějíc ni stínu hodin zahálčivých. O třetí opět odcházela do svého pokoje, kde čítávala *Návštěvu Nejsvětější Svátosti* svatého Alfonse z Liguory neb také život světce onoho dne. To dokončivši, psala až do pěti hodin, nepovolal-li jí otec k sobě.“ (Párno, že této chvíle, víla ducha následujíc vílu rukou, psala ono množství citův a myšlenek, jež se dotýkají příliš mnoha duší a mnoha životův, aby mohly býti uveřejněny a z kterých úzkostlivě vyvoleny byly ty, jež netrpí šerem a které nikoho

nezraňují.) „O páté modlila se růženec a rozjímala až do večere. O sedmé pohovořila v rodině, neopouštějíc však nikdy díla. Po večeri odcházela do kuchyně pomodlit se sčeledí a vykládati katechismus některému nevědoměčku, což se často přihodilo v době prací na vinici. Zbytek večera uplynul při práci jehlou, a v deset ulehla, přečtši si, o čem bude rozjímati zítra, aby usnula s dobrou touto myšlenkou. Třeba na konec připojiti, že každého měsíce se připravovala na smrt a volila toho ze světcův, k němuž cítila největší náklonnost, k napodobení ctností.“

Takový jest *spis pamětní*, jež máme o dnech slečny Eugenie. Nebyl napsán jí, ale jediným svědkem, který zbývá nyní z jejich dnův a který mohl sčítati *všecky stehy* tvrdého díla toho, sešitého z dobrých skutků, dokonaného před Bohem. V *memorandu* tomto proběhli jsme hodinu za hodinou okruh ciferníku. Viděli jsme, kterak do tichých suetek po jednom spadají zrnečka prachová, čas měřící a vážící často více nežli on. Duše nízké ničeho nepochopí ze skryté krásy tohoto vypravování, již věru netuší ani ta, která je píše a která má zrak upřen do pramene věčné Krásy! Ale duše povznesené? Důvěřujme jim. Jestli třeba jmenovati sestru Eugeniinu? Přízvuk Guérinův jest stejně znatelný jako heslo jejich znaku a praví totéž. Ti, kdo nemají genia v této rodině, mohou se bez něho obýti duší . . . Necht skanou z těchto čiší krůpěje rosné, krůpěje slzí, krvavé krůpěje ze srdce, vždy vdechujeme tutéž ethernou čistotu z toho, co nalili.

Zde znovu nalézáme onu čistotu, a zhuštěnu více než kdy jindy. Kdyby duchové soudobí nebyli zkaleni a polámáni do samé až osy, stačila by o Eugenie Guérinové pouhá tato stránka, kde spisova-

telka zapomíná až i řeči, již mluví, slov užívajíc jako prstu, kterým ukazuje na věci. I odmyslíc sesterský cit, slečna Marie Guérinova podle našeho ocenění jest nejhodnější vypravovatelkou tohoto života, jehož klid má čím zmásti naše ošklebná zmitání. By pojmenoval věci, a nejvznešenější dokonce, má člověk dvě různých slov, kteráž odpovídají dvěma stanoviskům, jež o každé věci může zaujmouti a jež potvrzují jeho svobodu. Vznešenou tuto jednotvárnost zvykův i díla, přetrvavší třicet let schopností bujarých a zdravých, a která před smrtí jen jednou byla přerušena, tedy možno pojmenovati, dobře víme, slovem, jež ji sníží. Vysoký rozum *volných myslitelů* nezkřiví se příliš, objevuje, že to byl návyk úzkostlivého náboženství, jako kdyby vše, co se nemění, vše, co se opakuje a vše, co trvá, také nebylo návykem, od věrnosti v lásce až do proudu hvězdného nebe nad našimi hlavami, od vytrvalosti vůle člověkovy až do neustálého klanění Andělův před trůnem Božím. Ostatně, bychom zjednali protiváhu povržení silných, jež nám hrozí, pomysleme si, co by soudil Pascal mezi listy Eugénie Guérinové a životem, jež vedla — on, jenž řekl, že všecky výboje revoluce, převraty a zmitání dějin pocházejí „odtud, že jistí lidé nedovedli klidně poseděti ve světnici“, a jenž se tomu smál, jak se uměl smáti hrozný ten šprýmař! Opravdu, kdy slečna Eugénie Guérinova začala svůj život skryté poesie a pokorných ctností pochovaných, jež bývaly by mohly kteréhosi večera býti zakopány na vesnickém hřbitově, jehož hroby maloval Gray, touž dobou jeden z mužů, kteří „nejméně uměli poseděti klidně ve světnici“, rozpouštěl neustálým hřmáním spěš děl. Literárně také to byla doba hřmotův Chateaubriandových,

kterýž umíraje vzal s sebou přes polovinu svojí proslulosti. Byron strhával koně pod sebou jako kdysi Alfieri, aby unavil a uspal nesmrtelnou duši, která nechtěla oka zamhouřiti a která mu působila touž bolest, jako v ráně se ohnuvší meč. Všickni tito velicí Nepokojní různých oblastí, o nichž říci možno slovo dějepisce Matthieu-a, když mluvil o vévodovi Burgundském: „Kdo zdědil jeho žíněnkou, uchovejž jí k uspání, kdyžtž muž takového nepokoje na ní mohl zdřimnouti“, vyčerpávali se tehdy hnutími nesmírné marnosti, již utišilo dokonale šest stop země; zdali však podívaná, kterou dali obraznosti a které čas ubral tolik, jak oheň svraskuje věci, jichž dosud nestrávil, zda platí v očích Božích i v očích lidí nejbližších mu myšlenkou tolik, jako podívaná dívky, uzavírající duši Kordelie Shakespearovy pod svým pokorným límečkem, a která, mocna sněním, sstoupila s oblak svých snův — plésti punčochy kterémusi chudásovi, čtouc Bibli nebo Svatou Terezii, nebo, jako Bossuet, učiti katechismu *nějakého nevědomečka*?

Jakou propastí hloubky, tomu, kdo dovede v ni sestoupiti, jest jen toto bytí skryté a uzavřené, pod kouskem blankytného nebe, — na dně venkovského kraje — v činném a rozumném konání křesťanských ctností; než běda! čím voda průzračnější, tím méně pozorovati hloubku její. Ptáme se, v kterých chvílích hodin, o nichž nám tu podávána zpráva, tato Marta z Evangelia byla básnířkou, i možno odvětiti, že jí byla vždy. Prostá dívka terrassy Cayla-ské nebyla Korinnou. Ničeho neměla z tohoto genia ženou objeveného, jenž poněkud zkalil genia jejího okázalostmi světa, po němž třestila. Necítila nikdy potřeby, míti kolem sebe společnost na stupních Kapitolu nebo na vrcholku Mi-

senského předhoří, by vylévala poesii v hrudi skrytou. Jsouc neustále pohárem nakloněným, rozlévala ji neviditelnými paprsky a vše jí napájela jako rosný déšť. Poesie tato, výron všeho života jejího, měla sladký, splývající přísvit perly; neboť zdá se, že diamand má v sršení svých paprskův pomlky lesku, nevím jaká přerušení v šílení svého světla. Slečna Guérinova byla z obrazností, s nimiž milo jest žíti. Neurážela lidí sprostých, těchto sensitivů hrubosti, jimž nejnepatrnější odlišnost působí strašlivou bolest a kteří bují všude, i na venkově. Brali do hrubých svých rukou božský ten opál odstínů páry právě tak lhostejně, jako peníze z nepravé sloni svých hráčských stolků. Ač ne valně se podobala sfinze, milá dívka tato podlouhlého úsměvu, snad měla její nehybnost, všimneme-li sobě jejího života pokojného a pravidelného. Nuže, nehybnost všemu svědčí. Dodává přirozenosti tajemství a odnímá stvoření lidskému posuňky loutek, které vždycky hyzdily jeho pyšné *sidera vultum*. Slečna Eugénie Guérinova má toliko jeden postoj. Život její, který nepřekročil, než jen několika kroky, práh pokojíku, v který třikráte za den vracela se na modlitby, připomíná, nehybností a pokojem, poslední hodiny starce Milтона, věčně sedícího na kameni u dveří a s kamene neodcházejícího než k drobným varhanám, postaveným uvnitř domu a jichž zvuky ozařovaly jeho slepotu. Ono mládí neučinilo kroků mnohem více než toto stáří, a dojímal-li nás více starý Milton, není to tím, že sláva měla by kouzelnou moc, kteréž ubrániti bychom se nedovedli, ale jest to tím, že byl zneuznán, co květina Cayla-ská byla jen neznáma, i že s povýšeností genia dostalo se mu povýšenosti neštěstí.

Měl přece své dcery. Ale ona měla bratra svého, — Mořice, na jehož rámě tak záhy položila ruku. Dcery Miltonovy zřely, jak ohnivé těleso slávy otcovy se snáší jim na hlavy, v obzoru bouřlivém. Slečna Guérinova zřela hvězdu slávy bratra svého nesměle vystupovati sobě u nohou. Nečtla mu Bible, hebrejsky, jako dcery anglického básníka, četly velikému Pozorlivci, jenž převaloval pod čistým a hrdým klenutím vyhaslého čela sny, jež později se měly státi *Ztraceným Rájem*; ale starší jsouc Mořice o několik let, naučila příštího autora *Bakchantčina* i *Kentaurova* slabikovati prvá slova z Bible přírody. Utrhla-li nám čistě křesťanská i téměř asketická ruka sestry Marie několik lístků této krásné štěpné lilie, doplnila básnická ruka de Guérinova korunu. Pověděl nám vliv Musy, jejíž měla EUGÉNIE v prvá jeho léta, vzájemné jich „vychování v lesích“ a nekonečná rozjímání, která dala líbezný bukolický nádech všemu, co kdy oba napsali. Pověděl to verši rozkošnými citem a vlněním, jež místy klopýtají chabým rýmem, ale nacházejí, kterak nezavazeti a odlétnouti. Což na tom, ostatně! Což sejde po raněné nožce, má-li ptáče takovýto tepot křídel!

I

Jsa dítětem,
rád v trávě sedal jsem,
luk vídal na kraji
rád nebem plným slávy,
jak ptáci stěhovaví
se ztrácejí.

Kdy nebe obzor modrý, vzdálený
již korunuje zlatem
a plameny,

jak často v listí svátém
jsem na pokraji háje
sedal, naslouchaje
jak hudba křídel hraje,
jež plynou nad střechami
boří,
jež ševelí a svítí
jak čisté vlnobití
moří.

II

Ony melodie zdáli
moje srdce zpronikaly
temné,
sny mé neustále
více nežli krále
učinily ze mne!
Sestra Eugenie
s bledým, sladkým čelem
v dechu rozechvělém
vašem, hvozdu harmonie,
v mém i větrů vzdechu
často na útěchu
písni ozvala se,
která v šera kráse
dala vylíti
se sladké hojnosti
mých lkání
v pláni.

III

Má snění milovala,
v svých mi podávala
Boží dech;

a naše chvíle
 pluly mile
 v starostech,
 zda vyměněná
 slast bezejmenná
 slast opět vzbudí.
 Snů s nebes tisíce
 hruď její šepoce
 mé hrudi!
 Když větrem šileny
 šedivé lupeny
 létají:
 „Hle kterak libý dech
 v troskách těch
 ševelí!“
 sestra dí,
 a vždy,
 když v lese
 lupen uvadlý
 větrem se sněti
 se snese,
 tu němě
 zdvihá ke mně
 prst bílý,
 symbol ukazuje
 povětrím, jež duje
 a kvílí.

.

První verše Guérin-ovy, flétna pastýřská, žvatlající božský nápěv, kterým však prošel již dech, Mozartovu podobný!

V těchto rozjímáních, právě za těchto procházek a odpočinků v lesích a nivách,

Vy, již prostřed lich
zpěvy slyšíte
potulné
věci vzdálených!

tiskla slečna Guérinova tolik bratrovu duši na sebe, že duše tato i její nepozbyly již stopy vášnivého toho objetí. Ni dlouhá odloučenost, ani léta, ani svět, tré těchto smrtí v různých podobách nemohlo jí smýti. Sdílení prvých dojmův utvořilo jim nezníčitelné *společné sensorium*. Maurice de Guérin odešel do škol, — a ze škol do truchlého světa, jenž jest školou všech zápasův a všech běd; chtěl-li však surovými proměnami, jež tam strpěti jest nejpevnějším srdcím, znovu se nalézti, znovu se spatřiti, a opět uchopiti, bych tak řekl, totožnost svého bytí, zadíval se směrem Cayla i do sestřiny duše — čistého zrcadla, povždy visícího na téměř místě, jako zrcadlo vnitř svatostanu! Tam vpravdě byl sám sebou, osušil si unavené čelo a dovedl se ještě vstříc sobě usmáti. Jsouc androgynou matky a sestry, zůstala slečna Eugénie Guérinova matkou i sestrou v letech se dostavivších, jako v době, kdy, jsouc rozmilým děvčetem, měla rozkošnou mateřskou povýšenost několika let před bratrem, jež nazývala svým dítkem. Bůh, jenž měl v úmyslu ji dokonalou učiniti, jenž hloubil, jako hrnčíř, rukou mocnou i sladkou, nádobu tu drahocennou, v níž božské jeho přednosti měly spočívat, nechtěl, aby kdy se stala něčím více nežli sestrou matkou a pannou matkou; zda však netkví tuto právě, co jest nejkrásnějšího v citech ženiných a tajemstvích jejího určení?... Dostihne-li sláva kteréhosi dne Guérina, — i dostihla ho, ač nikdy nejsme v nepravu pochybující o spravedlnosti této dcery lidské, — dlužno, aby slečna Eu-

genie, jeho sestra Eugénie čela bledého a sladkého (jak praví, skromně na ni), zvítězila nade všemi sestrami básníkův, jichž bratři naučili nás jich jménům a u nichž Choť, Matka a Žena, paprskující různými city, zmenšily sestru a jaksi setřely panen-skost její něhy. Snad lady Augusta Byronova šev-lem polibků svých dětí přeslechla poslední bratrův vzdech. Lucile Chateaubriandova se vdala. Zblou-dilá Malvina, oči v sloup obráceny, v mraku ztracena, podala plachou ruku snubnímu prstenu... Sleč-na Eugénie Guérinova neměla ni chotě ani dítka, které by ji bylo rozptýlilo z bratra, nebo které by ji bylo za něj potěšilo. Sestra Childe-Haroldova a snívá z Combourgu nepodávají tedy příštím moralistům, lačným věcí vznešených, věrné jednoty citu a zářné pohody v smutku, jež tvoří z Činné a Rozjímající Cayla-ské tvář nebeské tak harmonie. Jednoho dne Maurice jsa dítětem, chybnou, neopatrnou střelou z ručnice div nerozbil této tváře, již později se mělo dostati slzí. Ale Bůh jich obou zachoval. Rána vyšla, dým se rozplynul, čelo bledé a sladké znovu se objevilo, stejno stále, očím zoufalého dítka. Ne-bylo bledší a stále stejně sladké bylo. Od tohoto okamžení miloval ji Maurice, jak milujeme bytosti již drahé, kterým bezděky jsme ukřivdili, hlavy, o něž chvěli jsme se bázní. Ona pak, náklonností silnější svých nervův, ani brvou nehnula, i byla by, usmívajíc se, vzala z jeho ruky smrt, jako co-koliv jiného by bývala vzala. Smrt není nejkrutější věcí, již bytosti milované mohou nám dáti.

III

V korespondenci, jež zůstala nám po slečně Guérinové, nalézáme tuto větu, jež nás udivuje:

„Zda nebylo by spásy nežli na poušti? Chraňme se, věřiti tomu a klásti meze nebesům.“ Dobrá tato myšlenka nejen že nám zjevuje velikolepou formou širou křesťanskou moudrost, ale všecku slečnu Eugenie. Slečna Eugenie, básnířka i zbožná (nebojíme se toho slova, i nežádáme omluvy toho, co dí), není asketkou náboženství ani asketkou poesie. Smavé Cayla,

Terassa, jež vévodí
Zde, korunu má z kořenáčů
Misto cimbuří!

smavé Cayla nebylo jí pustinou, a jako nekladla mezi nebesům, nekladla jich ani svému životu ni duši své. Jsouc přirozenosti hluboce přichylné, v nic se neuzavírala, ani do nezměrné náklonnosti k bratru, která nikdy neměla soupeře mezi ostatními náklonnostmi jejího srdce. Psala kteréisi přítelkyni (a tato jest jí!): „Více příbytků jest v srdci. Mé jest včelným plástvem, maličkými komůrkami plnými medu, a medem tím jste vy, všecky sladké přítelkyně, které nalezla jsem svou cestou.“ Též ona takto psala: „Berete-li růži, berete ji za trn. Nuže, já vás беру za květ! uchvacuji se vaší něhou, vaší dobrotou, vaším přátelstvím, vaší sladkostí a z všeho toho skládám sobě štěstí přítomné i štěstí příští...“ Nevěříme, že roztomilost by kdykoliv měla odstínův líbeznějších a jemnějších této filosofie přátelství, vyznávané služebníci Ježíše Krista... Byla by tedy ohlupující svěcená voda přec jen líbejší vůně, nežli všecky sporýše čarodějek světa? Svět byl by překonán v okouzleních, dle jeho řeči, a nezmiňujeme se než o tom, co miluje! „Postavme si kříž mezi sebe, podporou nám oběma!“ Veliké tyto rysy, kterým Bossuet i Corneille byli by se

podívovali a kterých jest všude na stránkách, jež od ní máme, jsou slova *křesťančina*, slova *Nám!* Není dlužno říkati jich světu: není mu nic do toho!

Měla také přítelkyně, samotářka, styky, známé, s kterými žila, jakkoliv jsouc povznešena, v okouzující navyklosti srdce. Byly to dívky ze sousedních zámků, téměř všechny její sestřenice v kterémsi stupni. Chodila za nimi. Občas opouštěla svoji terrasu a svoji vížku Cayla-skou a zavřela se na týden do Rayssacu třebaš, jež nám nakreslila třemi čtrty, *černým způsobem* svého bratra: „Rayssac, hory hřbetů velbloudích, s čelem zježeným hvozdy a skalami, přírody divoké a nedotčené.“ Měla i mimo své sousedství přítelky dopisující, které stávaly se později přítelkami úplnými, a tuto právě dotýkáme se veliké události a jediného, velice živého štěstí toho bytí, jehož Bůh dle všeho zvláště sobě uchovával: totiž cesty pastevkyně Cayla-ské do Paříže a na bratrovu svatbu.

Co vychodil školy a co vstoupil do světa, bloudil Georges-Maurice de Guérin neustále, tu jsa u p. de Lamennais, v Bretaňsku, kde viděl Lucifera kněžství dlouho nakláněti hvězdné hlavy nad jícnem, na dno kterého se chystal sřítiti; tu v Paříži, tam i onde, zavázán k bojům navyklým, všem členům této chudobné, z řad vyloučené společnosti a zachraňuje z těchto bojův, jež by bývaly měly jej rozdrtit, talent utvořený jak jen možno k odpočinku, rozjímání, vodorovnosti a k tomu, co lidé, potíci se mechanismy tohoto času, nazývali by snad zahálkou. Není dnes na nás, psáti života Guérinova, nešťastníka jako vše, co stojí za. „Netrpí-li geniální lidé za lidstvo, řekl soudobý básník německý, trpí za vlastní svou velikost, za svůj odpor k sprostotě a veliký svůj způsob bytí.“ Bylo tedy

zcela prosto, že Guérin trpěl. Manželství, jež bývalo by mu bylo, nebyti smrti, která téměř svatbu zakalila, nejvhodnějším stavem, by pokojně vypěstoval svého genia, zaplatilo najednou jeho dlouhá utrpení a dovolilo mu shledání se sestrou.

Sešel se s ní, a bylo to dvěma bytostem, tak hluboce si podobným, nesmírnou blažeností. Jistotně však bylo štěstí větší pro Maurice nežli pro Eugénii, a to pochopíme. V číši slasti, z kteréž oba pili, v poháru šampaňského na veselce, jímž patřila na svého bratra, velmi záhy rozeznala krůpěj žluči, kterou Bůh natírá rty Vyvolených svých, by statnější zde byli k ctnosti a k utrpení. Maurice de Guérin ženil se již dotčen chorobou, již zemřel za 'nedlouho potom . . . Cítil prvé její bolesti, prvé přeludy a prvá ona znamení, jež dojemnějším ještě činily druh jeho krásy; lidem obraznosti byl krásy, již přiděliti možno poslednímu z Abencerages-ských. Nuže, čeho neviděli jiní v radostech a unesení onoho dne, to viděla ona, ona, očima truchlivě prorockýma, která všecko vidí, když mluvíme! Skryla skvrnu svojí radosti; než broskev byla nakažena. Její předtuchy ji navštěvovaly, i podobami podivnými a hroznými. V listech, které byly uveřejněny, mluví o strašlivém vidění *rakví kolem salonu*, co jsme s ní tančili, a jehož tajemství zachovala zavřeno svým nyvým úsměvem a svou bledostí.

Bez onoho vcítění se do bratrova stavu byl by jí býval svět pařížský, jež poprvé viděla, zajímavosti neobyčejné, vždyť její duch, pln jsa křepkostí, všeho se chápal. Bylo-li, jak řekla, srdce její medovým plástvem plným jizbiček, duch její byl mu včelou. Vylákána ze svého venkova, přivedena v plné zdobě, jako princezna pohádek o vílách,

pod zarážející planutí lustrů, přišla bez rozpaků, bez nepůvabů, s jistotou cudnou a patricijskou, která věru pravila, přes křivdu štěstí, pro kterou úlohu společenskou byla učiněna. Aniž byla kdy ji spatřila, hodna byla čtvrti *Saint-Germain*. Byron vypravuje ve svých Pamětech, že byl svědkem *uvedení* miss Edgeworthovy do salonů londýnských, a že se podobala ideji, již učiniti lze si o Jeannii Deansové. Než *venkovanka* Cayla-ská pocházela z nejkrásnějších sokolárek, jež v daných rukavicích, upjaty v živůtek hranostajový a vlekouce své pláště, procházejí Kronikami středověku. Chrapouni zabili sokola; revoluce odnesly znaky. Doba špinavá znenáviděla růžové kytice věna klášterního, jež uvedla v odříkavých rukou, — v rukou zaslíbených, by jim to bylo vším zaměstnáním od nynějška, otáčeti nití kužele nebo přebírat zrnka růžencová . . . Necht! Jest-li, jak pravil kterýsi odvážný myslitel, „každý člověk součtem svého rodu“, ona byla součtem svého, a neštěstí, osamělost v životě, přijetí všech křížův, které všechny jsou ctnostmi, na konec nebe, sestoupivší v srdce ženino, nemohly vymazati šlechtictví, čerpaného z matčina klínu i z tradic kolébky.

Ejhle, čemu jsme se podívovali! Hle, čím od prvního okamžiku hned zarážela společnost, jí více užaslou, než ona žasla nad ní. Odvážil-li bych se, mluvě o takové dívce, užítí slova sníženého tím, co divadelního jest v našich mravech, řekl bych, že dobyla velikého úspěchu v oněch několika salonech, do kterých vešla. Ženy šeptaly si o jejím genu slova i citu, zjevených jejími listy; ale neměli pro ni podivných dotěrností, jež tolik hrubě míváme za hold. Neviděli ji *zábavné* či *zajímavé*, jak říká společnost, pleskajíc rukou navyklou a

neohrabanou po hrdých tvářích. Vážili si jí. Svět jednal s ní jako s ženou světa: toť, čeho nejvíce si váží. Ona věděla, že jí není. Věděla, že jest v jazyku společenském jakési *pod*, jež jí unikalo, i pověděla to svým přízvukem ve svých listech; ale vida ji, který pozorovatel byl by to býval uhodl? Vyjímaje občas okouzující pohled vlaštovčin, narážející o tapety a hledající starého zdiva Cayla-ského s růží Jerišskou a drnavci, co bylo by zjevilo v pokojné této dívce něco jiného nežli ženu světa, schopnou líbiti se mu, a kdyby se byla chtěla o to přičiniti, schopnou, by jej opanovala?

Měla však docela jiný úděl. Vlaštovice vrátila se na starou zeď. Zůstavila tam otce a záhy tam přiveze umírajícího bratra. Maurice de Guérin zemřel rychle. Zemřel, jako se umírá, jsme-li šťastni. Nemoc náhle postupovala. Lékaři, kteří mluvívají o moci slunce, nedůvěřující již své vlastní, poslali jej, aby ohřál poslední svá mražení v Languedoku, by zemřel, kde se narodil. Dotýkati se největší této doby života Guérinova i jeho agonie, nenáleží nám. Ona se jich dotkla, ona, ve svých *Pamětech* a ve svých listech. Přidati k nim slovo, zdálo by se nám znesvěcením. Ačkoliv jsme milovali Guérina, jak jen duše lidská duši lidskou může milovati, nejsme hodni, mísiti svých slzí k slzím této sestry mateře, již dlužno zůstatí panenskou až do lkání!

IV

Ještě několik slov a skončíme. Také již není slečny Eugenie od smrti bratrovy. „Nejsme-li již mrtvi, — řekla paní Rachel Varhagen, — s nebohými mezerami svého života, jeho nedokonalostmi a rozptýlenými zlomky?“ Běda! Mnohem více

pravda to jest, když mezi rozptýlenými života jest pohlčení hrobem... Taková byla smrt slečny Guérinové ještě než zemřela. Byla již jen přízrakem sebe samé kolem bratrova hrobu. Pouze její genius slova zdá se, že podědil a zdvojit se životem, jež bolest v ní vysušila. „Kdyby nebesa se sřítla, napsala, ničeho by nepřidala mé skleslosti.“ Bez víry, jež jí pomohla nésti kříž, dvouramenný na puklém srdci, byla by, jako tolik jiných, kteří se zdají živi a jsou již hotovi, byla *hotova* s pramenem tlukotu a v samých kořenech svého bytí. Běda! nesla kříž svůj téměř deset let. Za tohoto vlečení života věnovala stáří otcovu energii oddanosti a něhy, o něž nebylo mu dělit se s *nikým* již. Budiž to síla nebo slabost! jediná věc, která dovedla ji rozptýliti z bolesti, již nosila na stupeň oltářní a již neustále tam nosila, hlas jediný, který nebyl hlasem Božím a který dovedl vylákati její duši z nitra hrobu, vykopaného na hřbitově svatého Medarda v Andillacu, a obrátiti pohled její ještě jednou směrem světa, byla myšlenka slávy bratrovy, jenž zemřel beze jména. Chtěla vyvolati jeho ohlas; hotova, kdyby se probudil, zbožniti jej, jako Pythagoras svoje zbožňoval. Některé její listy psány byly za vlády této žhoucí a poslední zaujatosti. Okolnosti, kterých neužitečno jest znovu připomínati, odložily, a jak se zdálo, nadobro zvrátily naplnění zastaveného záměru, jenž od té doby uveden byl ve skutek. Bůh odňal jí tedy nejvyšší tuto naději, i bylo to v řádu bolesti duše této cosi podobného, jako když nožem oddělíme nitku krvácejícího masa, spojující s trupem hlavu, která sfata byla sekerou. Plod uzrál. Byl utržen. Prst Boží položil se naň, i spadl do věčnosti. Podobna jsouc božským znamením Mořicovi, jež tolik mi-

lovala, podobna mu byla také chorobou. Dostalo se jí téhož způsobu utrpení a shasnutí. Umírala po dva roky.

„Myslím jistě, že viděla blížiti se smrt, — napsala slečna Marie, sestra její, — ale nemluvila o tom; byla by se bála, že nám ublíží. Než přece unikla jí ke mně kteréhosi dne slova: „Nedlouho již budete mne míti mezi sebou!“ Služebnice Ježíše Krista sladce nasákla něhou a útrpností svého Mistra, obracejícího téměř totéž sbohem zastřené a něžné po těch, kteří na zemi ho provázeli. Povaha slečny Guérinové nijak nemocí se nezměnila. Zdali to, co tak jest čisto, není vyzkoušeno na vše? Kteréhosi dne, přijavši svátosti, řekla sestře: „Vezmi tento klíč, a všechny papíry, jež najdeš, spal. *Vše jest marnost*“, dodala. Není pochyby, že myslila na slávu bratrovu, i obětovala ji!

Ano, vše jest marnost! — Toť slovo křesťančino; to není slovo *modré punčošky*. Modrým punčoškám marnost jest vším. Eugénii Guérinové nemá slovo marnost smyslu, než vyjadřujíc nepřítomnost života. Dívka tato, přirozeností svou i zbožností a samotou nevědomá sebe, která psala jako dýchajíc, jest nejúchvatnější možnou protivou nesnesitelného plemene modrých punčošek, jež by snad této chvíle chtěly žádati jí družkou a utvořiti si chochol z její proslulosti. Běda! Slabost nejčistších jak nejsilnějších tak jest veliká, že snad, žijíc déle, vidouc z hrobu svého stoupati tajemnou tu slávu, které netušila i která teď jí náleží, byla by se opojila tou číší, že duše, dojaté jí, zvou ji geniem, a *autorka*, literátka, již nebyla nikdy, byla by mohla vzkličiti a zjeviti se. Kdo ví? . . . Byla by snad *zmodrala* . . . Svět, který vždy jest osudný a který kazí vždycky, i když obdivuje, byl by jí pověděl,

že má v sobě kouzlo i mohutnost, a její síly bývaly by méně byly dětinny . . . Zde byl útes. Jiná žena, plačící jak ona smrtibratrovy (paní Augustus Cravenova, o níž ihned promluvíme), zde ztroskotala. Stala se modrou punčoškou z truchlící sestry, kterou bývala. Nepravé tužby a požadavky nahradily pravé city. Eugénii Guérinové dostalo se štěstí zemřít neposkvrněnou vši literární strojeností. Viděli jsme již, kterak zapásá se a rozkládá sněť modropunčošství na zářných tělech talentů nej്പřirozenějších a nejzdravějších. Jakýmkoliv byla geniem paní de Staëlová, měla místy na mocných svých pažích snětivý ten nádech, a paní Girardinová též na svých, skvělých a čistých! Eugénie Guérinova nikdy neměla ni stínu této poskvrny, již i genius v ženě zmírává. I proto sem ji kladu, do knihy o modrých punčoškách, chtěje ukázati, že pravou slávou talentu v ženách na prvním místě jest, nebyti z této hanebné čety!

NIKOLAJ FEDOROVICH FEDOROV

O P Í S M E N Á C H

Posmrtná stať.

Nic tak názorně neodhaluje samé podstaty pokroku, toho dychtivého shonu po novotách a chvatného zavrhování starobylosti, toho nerozvážného zaměňování starého novým, jako paleografie, nauka o starém a novém písmě, v němž se otiskl přechod od dávného kultu otců k novému kultu žen; v písmenách potvrzena zrada otců pro ženy, protože písmena nejsou než grafickým zobrazením pokroku bytosti slovem obdařené, bytosti mluvící (a tak paleografie, tato skromná nauka, může býti usvědčitelkou pyšného pokroku). Obírajíc se formou písmen, jsouc do slova písmenkářstvím, jest tato nauka v nemalém opovržení u leckterých progressistů, a zatím tvary písmen mluví k nám mnohem více a upřímněji než slova, tvary písmen dají se mnohem nesnadněji uplatiti než slova; rychlopis (kursiva) na příklad slovy mluví o pokroku, kdežto tvary písmen svědčí, jak uvidíme, o úpadku. Právě písmenkářství dává paleografii možnost určovati charakter epoch, t. j. činí ji uměním, dovedností, sledující změnu písma — odkrývá změny smýšlení v duchu celých pokolení, a nadto změny v nejpodstatnějších rysech, jakými jsou přechody od víry, nábožnosti, k skepsi, nevěře, světáctví, při čemž víra a zbožnost se projevují pokorou, prýstící z poznání vlastní nedokonalosti, vlastní smrtelnosti, skepse pak a nevěra pohrdáním, jež se počíná nevážností k minulým pokolením, k nebožtíkům, a zapomenutím vlastní smrtelnosti a končí se naprostým znehodnocením života, pesimismem, budhismem. Úkolem paleografie

jest určovati nikoliv povahu osobnosti, nýbrž povahu společnosti, stupeň jich rozmachu nebo úpadku.

Nazýváme-li písmo, jež vládlo ve středověku, *gotickým*, t. j. dáváme-li mu totéž jméno jako architektuře chrámů, jež sjednocovaly v sobě všechna umění, jež byly stavěny po věky, takže dostavění jich uviděli teprve potomkové prvních stavitelů, již toto jméno, společné všem stránkám života, ukazuje, v jak úzkém vztahu jest písmo k veškerému životu té doby. Právě tak pojmenování písma dřevního Ruska, Ruska byzantinského, *ústavním a poloústavním*, t. j. jedním názvem s ústavou, již se řídil všecken život tehdejší doby, život duchovních i laikův, svědčí o tom, do jaké míry písmo jest způsobilé, aby bylo grafickým obrazem ducha doby. Písmena gotická a ústavní, nanášená s hlubokou uctivostí, s láskou, ba s rozkoší, tvořená jako práce umělecká, jako modlitba (ovšem ne modlitba nynější, vyprošující si 200000 výher), t. j. psaná s týmiž pocity, s jakými tehdy stavěny byly chrámy, malovány ikony — tato písmena byla velkolepá, jako gotické dómy, než neměla ovšem té zženštilé krásy, jež vládne v epoše kultu ženského. Přesně lišila se písmena od sebe, nebyla stěsnána, nedusila se a nesplývala vespolek, protože byla tvořena beze shonu a spěchu, jako dílo, v kterémž viděli požehnání a ne kletbu, neb tito lidé, opisovači, očekávající blaženosti v budoucnosti, okoušeli jí už v přítomnosti, kochajíce se již prací samou — ani nemluvě o odplatě nebeské. Progresisté vidí v gotických písmenách zdoluhavost, vlastní době, kdy jezdili s voly, nepohyblivost, tak nenáviděnou pokrokem, ježto pokrok jest změna sama, pohyb a v mravním smyslu zrada. V ústavním písmu kromě zdoluhavosti, nehybnosti, neměnlivosti nenáviděné pokrokem (štváním neutuchající, věčnou nespokojeností, věčným neklidem)

viděli ještě otroctví, nedostatek svobody t. j. stísnění osobních náklonností, stísnění pohybu a činnosti.

Rychlopis (kursiva, drobné, spěšné písmo) toť písmo nové doby, jež jest přechodem od náboženského života k světáctví. Podobně jako všechny stavy a všechna zaměstnání se zbavují Božího posvěcení* i písmo přestává býti službou Boží v obecném, byť i tajemném díle, a jako ostatní zaměstnání stává se dílem osobním a pramenem výživy; rychlopis, toť už není písmo posvátné a již nevede pokora písaře, jenž se stal námezdníkem a kupcem, již nevede pokora ruky spisovatele, a vůbec kohokoliv píšícího v tuto dobu, která neuznává nic posvátného. Rychlopis ubíraje písmen, jak ustríhávají v touž dobu šatu, jak zkracují slavnosti a obřady, zbavuje jich vznešenosti; vznešenosti pozbývají i lidé, svrhnuvše jho ústavy a oddavše se překotné, horečné činnosti, ztrácejíce se v ní, mísíce a slévající se v dav, jako písmena, jež pozbývají rozdílnosti a splývají při rychlém, spěšném písmu. Písmena jsou toliko znaky změn, jež se dokonávají v duchu společnosti, odvracející se od života, podřízeného přísné ústavě, k zmítavé, horečné činnosti. Rychlost jen tehdy by nebyla zjevem chorobným, kdyby se přizpůsobila k obecnému oteckému dílu a kdyby se ospravedlnila cílem.

V pojmenování písma nového věku „rychlým“, kterýžto přívlastek se dává i dělům — rychlopalným, i rychlolisům, ježž možno dáti i dopravním strojům — rychloběžným, rychlojízdným, v tom pojmenování zachycen nejpodstatnější rys či vlastnost moderní doby, neboť v pojmu pokroku zavírá se nejen pojem prosté změny, prostého pohybu, ale pohybu neustále zrychlovaného. „Rychlé“ lze říci o všem, co se v nové

* Protetantism i kněžstvo zbavil Božího posvěcení, zavrhnuv svátost svěcení, a oblekl je v krátký šat.

době rodí a žije; lze to říci i o literatuře, která jest rychlopsáním, a rychlostí stává se mnohopisálstvím, t. j. bohatou množstvím, nikoliv jakostí; rychlodělností lze nazvati i nynější průmysl, a rychlost v té příčině vede jednak k nadbytečné výrobě, jednak k chatrnému provedení. Tato rychlost zbavuje všechny práce, všechna díla, ne snad toliko mechanická, ale i rozumová, uměleckého půvabu, převracějíc je v zdroje výživy, bez sebe menšího cíle, leda bychom nazvali cílem požitkářství. Ale skýtalo-li gótické a ústavní písmo potěšení, tož rychlopis, tak jako vše, o čem lze říci „rychlé“, sotva kdy bude zdrojem ukojení. Tím, že nynější pokolení neočekává blaženosti v budoucnu, jest jí zbaveno i v přítomnosti. Pokrok štváný nespokojeností, protivník nepohyblivosti a neproměnlivosti, a tudíž víry, dogmatismu, může býti pouhou kritikou v myšlení, reformou, revolucí v životě, nebude-li pouhou evolucí.

Nynějšímu věku i rychlopis se zdál ještě zdlouhavým; i vymyslel si těsnopis na spěšné zaznamenávání všeho, co se děje. Rychlopis, nehledíme-li k rychlosti, přece ponechává písícimu jakous takous svobodu, kdežto těsnopisec, jsa naprosto závislý na tom, jenž mluví, mění se v stroj, ve fonograf. Abychom pochopili podstatu pokroku, představme si celou vývojovou linii od malířství, které bylo prvním písmem a které požadovalo od písíciho uměleckých schopností, plnosti duše (takové bylo písmo hieroglyfické, písmo živé, hovořící po výtce o nebožtících a jakoby je oživující), až k písmu těsnopisnému, v němž už není malířského nic. Těsnopis jest mrtvopis, hovořící o živoucích troskách, a jest psán člověkem změněným v písíci automat.

Z ruštiny P. Josef Vašica.

MIKOŁAJ GOMÓŁKA

K TŘÍSTÉMU VÝROČÍ JEHO SMRTI

„Národ — toť částka věčnosti, a v něm tkví kořeny umělce; z něho, z rodné země umělec ssaje svou nejživotnější sílu. V národě tkví umělec, v jeho odlišnosti ode všech jiných národů, věci nezměnné a odvěké, v rače.“

Nessají-li ještě dnešní hudebníci naši (mladší) své síly „ze země rodné“ — jako ssáli Chopin a Moniuszko — ale z německé, to před třemi sty lety netoliko v Polsce, ale ani v ostatní Evropě netrudili se vůbec národností v hudbě. Všichni komponisté, ať geniové či břídilové, ať mistři kapel knížecích neb skromní ředitelé vesnických kůrů, ať k jakékoliv národnosti náleželi a pod jakýmkoli stupněm geografické šířky žili, tvořili svá díla jediné dle vzorův, odkázaných tak řečenou „nizozemskou školou hudební“, jejíž svrchovanost v celém tehdejší světě hudebním (a ostatně ještě i v nynějším) byla neuprosna a rozhodující.

Nalezl se však smělec, který málo si dělaje z moci Nizozemcův a jejich příkazů theoretických, opovážil se opíratí svoje nadšení o srdečné, slzavé tóny hudby otčinné. Tím smělcem, opovážlivcem, který si dovolil dáti se v umění cestami vlastními, byl Polák, Mikołaj Gomółka, tvůrce čtyřhlasné hudby ke všem 150ti žalům Kochanowského.

Dle znění slov, vyrytých na jeho náhrobku při kostele Jazłowickém v Haliči, jeho rodištěm byl Krakov. První zmínku o něm podávají tak řečené Knihy

„stolu“ královského čili „pokladní“, pod datem 17. listopadu roku 1546. V ten den představili Zigmundu Augustovi, tehdy meškajícímu ve Wilně, „zázračné dítě“ — Mikuláše Gomółku. Jistě chlapeček nepoměrně zaimponoval svým talentem korunovanému mecenáši umění a věd, neboť kázal ho ihned zapsati mezi členy své kapely a vyměřiti mu na výživu důchod z dvorské pokladny.

Již několik let dříve byl ve dvorské službě jakýsi Jan Gomółka, „forytarz“ (forys, vozka) královský. Tutéž hodnost vozky (*auriga*) zastával na dvoře Batoryho r. 1576 též Gomółka, ale již nepochybně jiný, nikoliv ten Jan, který, ustrojen v barevné šaty, s velikou jistě vážností řídíval zlacená kola Zygmunta Starého a Zygmunta Augusta. Nepochybíme, připustíme-li možnost toho, že ten „zázračný“ chlapec, kterého se král tak horlivě ujal, byl synem neb aspoň bratrovcem jeho „forytarze“, Jana Gomółky.

Počítal asi sotva několik jar života v den své první zkoušky před Zygmuntem Augustem, když v květnu roku 1550 a po delším než $3\frac{1}{2}$ letém pobytu v královské kapele ještě ho započítali do sboru „chlapcův“ kapely (zpívajících v chóru nebo též učících se hudbě „ruční“, t. j. hře na nějaký nástroj). Ale tehdejší vzděláváje se u Jana Klause, „fistulátora“ (fistulatory čili pištcí zvaní byli ti, kteří hráli na některý z mnoha nástrojů dutých, dřevěných: na flétnu, na šalmaj, na fagot, na štorci, atd.), byl asi již s dostatek vyzbrojen k účasti v umělecké kapele, neboť byl mu vyměřen stálý plat a zároveň — cestou královské milosti — dodatečný důchod *pro expensis*; nad to bral „barvu“ z pokladnice (látku na šaty), jako všickni pištcové. (Ze všech tehdejších komponistů, kteří byli členy královské kapely, nejdéle v ní byl Jan Gomółka, totiž do 16. srpna 1563, čili přes sedmnáct let.)

Odešel ode dvora, vydělával si na chléb v domech magnátských, na konec meškal v Jazłowci, zajisté jako „magister“ kapely Jeronyma Jazłowického, a tam zemřel 5. března 1609.

V Jazłowci též, ve zdi kolem hřbitova při starém farním kostele, paměť proslulého hudebníka uctěna jest náhrobkem, na němž kromě poprsí Gomółkova vyryt jest takový latinský nápis: „Tento kámen ukazuje hrob Gomółkův, jehož když smrt krutě požala, všickni krajané a hudebníci zaplakali a domy magnátské oněmly. Nechť tvůj popel, Gomółko, pod tímto odpočívá balvanem, od tvých (nepochybně členů kapely, jejímž byl vůdcem) postaveným, a nechť se nedomáhá návratu do své otčiny — hradu Krakova. Umřel l. P. 1609, pátého března, u věku XLV let.“

Toto poslední číslo jest zjevně chybné. Zajisté když dlabali, vyryli omylem číslici X před L místo po ní. Gomółkovi tedy v hodinu smrti bylo by bývalo let 65, a ve skutečnosti bylo mu o několik více, a při určování nápisu náhrobního léta jeho života byla asi označena na zdařbůh.

Výraz „domy magnátské oněmly“ svědčí zjevně o veliké oblibě Gomółkově v kraji, jako vůdce orchestrů magnátských. Neobyčejně silným svědectvím potvrzuje tuto popularnost brožurka jakéhosi Bartochowicze „O besedě krčemné a houslích“ (*O biesiadzie karczemnej i skrzypkach*, Wilno, 1619), v níž autor, vida v hudbě hlavní návnadu k besedám a zkázu hospod vesnických a vůbec cosi, co pomáhá k hříchům a neskýtá rozkoše, posmívá se Gomółkovi (i Sebastianu z Felsztyna) jako jednomu z těch, kteří čarami svých „dábelských kontrfektův“ — jak nazývá hudbu — svádějí lid s dráhy ctnosti a mravnosti.

Jak líbezně, jak přesvědčivě, výmluvně ukazuje ten pošetilý moralista důvody mimořádné popularity

Gomółkovy v kruzích jak šlechtických, tak vesnických! Jaká asi mocná síla tkvěla v jeho hudbě!

A jistě mocná, neb vytvořena byla v duchu, kterému nejdříve dostalo se od „našich skromných krajanův“ ocenění: v duchu hudby lidové, domácí. Neboť ve valné části žalmů, vydaných v Krakově roku 1580 pod titulem *Melodye na psalterz polski, przez Mikołaja Gomółke uczynione* atd., slyšíme ten srdečný, teskný zvuk rodné noty. Některé žalmy stejně v nástrojích jako v útvarech melodických, v rytmu i spádech intervalů, připomínají až i písně a tance lidové, jenže držené ve vážném rázu písní náboženských. V některých zase nacházíme neobyčejně smělé harmonie, málo neb vůbec neužívané v hudbě tehdejší.

Z oné vzpomínky, jíž Bartochowicz posmívá se památce Gomółkově, možno se domysleti, že náš Moniuszko XVIho století psal též tance. Jak ani nelze pochybovati, když dlouhá léta byl kapelníkem v orchestrech magnátských, bylo mu též tvořiti množství děl tanečních, z kterýchž i krajané vesničtí kořistili.

Mimo velikou populárnost Gomółka nedošel uznání v společnosti svých kolegů v umění; neporozuměli mu za života, nepřiznali mu zásluh po smrti.

To není ku podivu, neboť ani leckterí kritikové dnešní nedoceňují ještě jeho zásluh jako tvůrce polské hudby.

Nikoli první to veliký talent, vlastními zapomenutý, a jistě že ne poslední.

ALEKSANDER POLIŃSKI

Přeložil František Hezina.

M Š E H E J S K Ů

Paní HENRIETĚ L' HUIILLIROVÉ

— *Proč smutna jsi, duše má, a proč mne zarmu-
cuješ?*

Jakmile almužník propověděl tato slova, jimiž každá mše se počíná, utrhla mu koule hlavu, jíž nikdy nemohli nalézt.

Bílý ornát *Obecné Mše v den Panen*, liturgicky předepsaný na 21. listopad, na slavnost Obětování Panny Marie, stal se ihned červeným ornátem Mučedníků.

Kněžský trup, podruhé nepohnutý, pozbyl rovnováhy v hrůzném gestu mechanicky vzpjatých paží do výše za prchající duší, a shroutil se až k první řadě mladých dobrovolníků, kteří se přistrojili, že budou sledovati bohoslužbu pozorně v malých rituálních domu Mame, zlacených na ořízce a vázaných v černém safiáně.

Zdalo se, že široký štětec, namočený v bělobě, přetáhl všechny ty jinošské obličejy, plné vroucnosti. Jeden z nich, hezký junák devatenáctiletý, jenž přisluhoval při Mši a jehož krev knězova polila, omdlel.

Byli to bojovníci nezkušení, kteří nikdy nic takového neviděli u svých maminek. Plni nadšení vstoupili do vojska z celého srdce svého před měsícem, pod vůdce, jehož slavné jméno vyvolávalo veškerý heroismus Vendejský, i slíbili, jakožto statečné dítky, že nesloží zbraně, dokud zákonný král nebude dosazen na svůj trůn.

Leon Bloy: *Krvavý pot.*

Bylo to tak nepochybně! Dobří Otcové dávali jim čísti tolik proroctví jasných a podrobných, pokud se vztahovala na onoho Velikého Monarchu a onoho Podivuhodného Velekněze, kteří měli pospolu panovati nad celou zemí, že by bylo vpravdě nsnadno nepoznati jich ve veliké dvojici Pia IX. a hraběte Chamborda.

V tom smyslu svědectví byla za jedno, od biskupa Amadea a blaženého Theolofra, kteří působili kolem XII. století, až k Samotáři Orvalskému a ku ctihodnému komentátoru Holzhauserovi, potvrzovaných ve svých ujišťováních nejnovějšími bohonadšenci.

Přišli tedy z rozličných provincií Západu, pějíce věci smělé a rozhodné, takové, jako tento úryvek di-thyrambu, jehož záchranou před zapomenutím se honosím:

Jest psáno, že dva velikáni,
s čelenkami velebnými
v noci časů, v nichž žijeme,
na Západě se objeví:
Jeden vznešené svatosti
má v novém Jeruzalémě
oslavovati pravdu;
svou udatností a opatrností
druhý na trůně Francie
žasem naplní lidstvo.

Jsouce takto ubezpečeni o budoucnosti, a zatížení většinou dosti velikými sumami, podivili zprvu svými míněními a svými mimořádnostmi druhý usedlejší nebo méně zámožné, s jichž uniformou se zasnoubili: *černý klobouček s černým peřím za ním, s tmavomodrými kalhotami, jasnomodře lemovanými, s krátkou vlněnou bluzou téže barvy, s opasem jasnomodrým jako lemůvka.*

Poněvadž Prušáci měli býti rozmačkáni jako štenice, zloveni tak jistě jako zajíci, a protože válka

celkem nemůže již býti od té chvíle než zábavnou štvanicí se zástavkami ve všech zámcích, uhodne se, čeho péče mateřská nebo hrdé záliby jednotlivcův se odvážíly, by toto skrovné odění okázalým přepychem se honosilo. Zvláště klobouk vábil na sebe nejslavnější chocholy, jichž aby se pohledalo.

Těchto dětí bylo na šedesát v pluku, jehož vrchní velení několika hulvátů vymyslelo pro ně hned prvního dne nespravedlivou přezdívku *zhýčkaných hejsků*.

*

Když první chvíle ohromení a hrůzy pominula, vrhli se k svým zbraním chvějíce se. Řeklo se jim zřetelně ráno, že nepřítel jest na blízku a právě proto, že očekávali bitvu, přáli si býti na této mši úvodní, napodobující klasické reky pod Soběským. Ale mysleli, že mají více času, a poněvadž neviděli z války až do toho dne leda krajinský nepořádek verbování a mobilisace, výstřel vražedného projektilu, doprovázený ostatně dosti živou střelbou z pušek, rozhoupal jim mocně srdce.

Přece však nebylo třeba domýšleti se, že by tato koule byla právě jim určena, neboť Prušáci neměli žádného důvodu tušiti jich v tomto lesním úvalu, kde tábořili ode dvou dní, a bitva strhla se dle všech známek na tři nebo čtyři kilometry před nimi, na cestě Pithivierské. Jistě tam bylo několik důkladných oddílů vojska, pohotových k odporu.

Tak jim to vysvětlil hejtman, když rozkazoval, by byli pohotově. Tento vojevůdce byl statečný starlec, bývalý námořní důstojník, dobrý společník a velmi přívětivý, jehož těšilo, že mohl rozkazovati mladíkům tak dobře vychovaným.

Smrt almužníkova velmi pohnula i jeho srdcem. Byl skoro jeho příbuzným a se slzami zabalil jej na spěch vlastníma třesoucíma se rukama do stanového plátna a dal jej přenést do polní nemocnice, by mu vystrojili více nebo méně slavnostní pohřeb, až by okolnosti dovolily.

— Hejtmane, pravil s pozoruhodnou přímostí mladý markýz Enguerrand de Bellefontaine, překrásný hoch dvádvacetiletý, jenž jistotně neměl vzezření rozhyčkaného hejska, smrt našeho drahého almužníka nás zbavuje mše. Moji druhové a já jsme hotovi obětovati svůj život a hned vydáme se na pochod jako šlechtici, jakmile se nám povelí. Ale má-li se naše nečinnost prodloužiti jen na hodinu, nemyslíte, že by bylo kruto: bychom nadarmo připravovali tohle?

Ukázal na missionářský oltář, sestrojený z kantinských kozlíkův a prken a pokrytý skvostným kusem plátna.

Nezapomnělo se na symbolické stupně, ani na svíce; dvě voskovice *Hvězda* a nebo *Fénix*, zasazené v hlavně šaspotek.

Veliký kříž, vetknutý do země a utvořený z dvou neořezaných stromků, vévodil nade vším.

Posléze hustá vrstva větví splétala se v zástěnu s kmeny sousedních stromů, vystýlala ratolestmi zemi kolem dokola, i působilo roztomilým dojmem starodávného koberce všechno to napolo zvadlé listoví z konce podzimu.

Žadateli bylo uděleno dovolení, by šel vyzvat na vlastní nebezpečí, krajinou, kudy již kulky poletovaly, faráře nejbližší vesnice, a povoz, šťastně po ruce, ihned jej odnesl.

Hbitost jeho byla zajisté neslýchaná, neboť ani ne za půlhodinky přiletěl s trojnásobným tryskem,

privážeje onoho duchovního. Tento byl přízní nebes mladý kněz, schopný, by válečnou svou mši odsloužil čile a bez koktání.

S klidem vyslechl zvěst o příhodě toho, jehož měl nahraditi.

— Milé dítě, odpověděl prostě poslu, nechť v míru nebo ve válce, Mše se vždy slouží *v přítomnosti nepřitele*.

Ale přinesl si černý ornát a nechtěl čísti mše jiné než za Mrtvé.

Bitevní hluk, citelně se blížící, ustavičně tam doléhal. Ve mši, mohutně vznášené, se nezaklopýtlo.

Ve chvíli, kdy celebrant, modle se hlasem velmi povýšeným, pronášel slova Offertoria: *Ne cadant in obscurum*, jeden z posluchačů v první řadě byl zasažen kulí do nohy a padl na zem *s liturgickou přesností*, aniž vyrušil nějakým zakřiknutím usebranosti svých druhů.

Jako by tento první pád byl signálem, v téže vteřině objevil se velitel se šavlí vytasenou.

— Přítelíčkové, vzkřikl, za nic bych nechtěl přerušovati obřadu, Bůh však nebude mi mítí za zlé, když konám svou povinnost. Kapitáne, do zbraně a v levo bok! Prušáci jsou zatlačeni na náš tábor, a pokoušejí se vniknouti do lesa.

Strašný třaskot podtrhl poslední tato slova. Všecky ostatní setniny byly na svém stanovišti, již v boj zapředeny. Nepřítel, velmi četný, jako by útočil najednou se všech stran.

Zamýšlelo se bez neopatrnosti uchovati až na poslední minutu mladé ty lidi, kteří byli ve skutečnosti zadním vojem, pokud nebyli odříznuti. Ale to byli ve chvílce, a právě proto nejprudší úsilí tohoto rozptýleného útoku směřovalo přímo na ně.

Do zbraně? Ah! řádný velitel!

Tito nováčci neměli vyhledávati smrti. Neučinili ani třicet kroků, když připravením ohromné spousty, jež jako by ovzduší přemístila, přinuceni byli stáhnouti se zase až k táboru, kdež utvořili instinktivně kruhovou úseč, jíž oltář byl geometrickým středem.

Kněz sloužil mši dále s klidem světců. Známo, že od jisté chvíle kněz v službě této nesmí již ustat, nechť pod jakoukoliv záminkou. Theologicky neexistuje *vyšší moci* — ani od Boha! — jež by mohla odvolati nekonečnou nutnost dokončení toho nevýslovného Úkonu.

Ubohé dívky to věděly, i rozhodly se, bez řečí, že se dají pobiti nikoliv pro Francii, nikoliv pro Krále, aniž pro anděly a Svaté v nebi, ale jedině a velmi prostě *proto, by bylo možno dokonati mši*.

*

Inastalo cosi děsného a krásného. Dali se vskutku povraždit všickni na témže místě a právě v době, jíž bylo třeba, by kacířové neměli moci přerušiti Oběti Essenciální.

Ostatně toto zabíjení nebylo *darováno*. Prušáci si za ně draze zaplatili, neboť junáci ti se bili, jako by byli více než lidmi, a vypravuje se, že hroznému vévodovi Mecklemburskému, jenž dával obléhati ženy ranami z děl, unikl vzlyk, když se dozvěděl, co hejsci provedli.

Chtěli sledovati svou mši jako kdysi u dobrých Otců, velmi způsobně až do konce, by se připravili na smrt, která „přichází, aniž se jí očekává“.

Sledovali ji mnohem způsobněji a pozorněji ještě, rdousíce rušitele „Svatého Místa“, a davše se jimi zařezati.

Hezcí ti farníci, od ran zamodralí, stavší se neznámo čím, jistotně změnili barvu, právě jako drahocenné kašmíry a supí nebo faetonní péra, jimiž okrášlili tak slavnostně své kloboučky.

A když se kněz obrátil, dokončiv mši, by *propustil* své posluchače žehnaje jim, nemohl spozorovati před sebou leda bledá čela vítězů, zatarasených až pod oči horou se smrtí zápasících a mrtvých.

H U D E B N Í K T I C H A

Ujišťovali mne, že dobrá ta duše zemřela kolem r. 1879 v kterémsi nemocnici.

Nikdo nedovedl vypravovati o jeho posledních hodinách ani o posledních dnech. Ani o jeho hrobě se nevědělo. Zmizel, odvál navždy, ten hudebník z dávna, ten pavouk genia, jehož život se podobal hádance a jenž odpovídal jižnímu jménu Pouyadou.

Někteří studující mediciny přezdělí ho Volvozem kontrapunktu nebo Hlístem Šebastiana Bacha.

Přece však honosil se jistou vážností ve čtvrti Sorbonské, v níž přebýval po třicet nebo čtyřicet let, a proto si netropili příliš posměchu z jeho tváře, ba posléze se shodli i s jeho ohavným pyrenejským přízvukem, kterýmž rikošetoval petarduje na každou slabiku, jako nějaká drnkavá basa na oblázcích bystřiny.

Groteskno jeho osoby umenšovalo se při pomýšlení na dlouhá muka, vytrpěná tímto nešťastníkem, jenž se považoval za velikého neuznaného umělce.

Z lhostejnosti, netečnosti neb opovržení ne svolil nikdy, aby nesl ranečky slávy, a tak propásl mnoho příhod, plodných k prostituci schopností, o nichž se pravilo, že jsou řádu vyššího.

Několik melodií nebo romancí vydaných, ovšem na vlastní útraty, bylo pramenem jak slzí předešlého pokolení, tak značných peněz, jež stékaly do tobošky majetníků skladišť nebo virtuosů. Shle-
dával zcela přirozeným, by tomu tak bylo, a žil

Leon Bloy: *Krvavý pot.*

bez hněvu v čmeláčí buňce v pátém poschodí domu, dnes sbořeného, v ošklivé ulici des Cordiers.

Tři nebo čtyři hodiny bídne placené zajišťovaly živobytí tomuto dítku, zpitvořenému a žalostnému, jež kromě svého snu nic lepšího nehledalo.

Uzavřen jsa v Paříži jako tolik jiných nuzáků, tak jak on málo schopných v pracích obrany, byl by býval zahuben čtyřmi měsíci Obležení bez zakročení hladových obdivovatelů, kteří hrdinsky zapotřebovali nepatrný zob, postačující za potravu tomuto kulichu Ráje.

Jeho nevědomost o událostech, jež se odehrávaly před jeho očima, byla čímsi vznešeným. Doslovně spal v otevřené tlamě Draka Hrůzy, neboť jeho život ostatně byl do té míry přeměněn ode dávna, že praktičtí lidé byli odsouzeni k tomu, by prošli všemi hrady jeho fantasie, dříve než přišli na práh jeho pozornosti. Nejnebojácnější podléhali na polovičce cesty.

Bombardování, v sousedství řádící, bylo mu pouhým hlukem obtížným a *nevysvětlitelným*, jehož vrchnost, pravil, neměla by dovolovati. Starobylé piano, jež zaměstnávalo samo čtvrtinu jeho pelechu, zatajovalo hojně všecken řev bitevní a chránilo ho lépe než všecky náspy a než všecky pevnosti.

Z toho, že neměl již hodin, těžil k práci od rána do večera, a nedbaje ostré zimy, bděl nad gigantickým dílem, na jakési symfonické Râmayaně, již předsevzal ve svém časném mládí a počal před pětadvaceti lety. Toto dílo, jehož nebylo možno nalézt po jeho smrti, nazývalo se, myslím, *Ticho...*

Nebylo lze znepokojiti tohoto neurázlivého, jenž hlaholil vítězoslavné pochody, zatím co první národ světa s otevřenými tepnami pokoušel se ku

cti Boží neumřít. Již tohle se mnohým zdálo velmi ryzím hrdinstvím.

Vyzvánějí Pouyadou na to nikterak nemyslí. Dychtivě stíhal duši svou, hrdinskou snad, ale z kruhů vymknutou, jež se obyčejně toulala v nekonečných intervalech po nebi hvězdnatém, po nebi krystalinickém a nepomyslitelně zářícím.

*

Jeden z mých přátel byl v oné době důvěrníkem jeho myšlenek. Drápal se častěji k němu ve svém stejnokroji dělostřelce, což vyvolalo obyčejně vyjevenou poznámku ubohého dobráka:

— Hleďte, vy jste teď vojákem? *Vytáhl jste tedy špatné číslo?*

Ale bezpochyby ze zdrženlivosti nenaléhal, a aniž se o čem přesvědčil nebo poučil, rozvínoval své zásady a své theorie.

Posluchač ten uchoval z těchto styků tak živé dojmy, že nemyslí, že by se kdy daly vymazati, ani v nebi a v blažených Jeskyních nebe.

Pouyadou náhle objevoval se nejneobyčejnějším metafysikem hudby a zvučel prorockými výklady.

Neurčitě jsa poučen o neblahé válce s Němcem, přikládal této události pouhou důležitost hudební — ba ještě více!

— Německo, volal, jest národ špinavých školákův a formulkářův. Jest pravda, že zplodilo Bacha a Beethovena, kteří jsou pro mne více než lidmi. Ale tito, milý hochu, to byl poslední závan Středověku. Nevynášeli se, že vše převrátí. Nenabízeli se jako Messiáši nového rámusu. Jakožto umělci byli pokorní a mlčenliví, a zdáli se zrnky

světlého prachu v paprsku slunečním, jenž by ozařoval chlív prasat.

Kterého řasa chcete, bych vám pověděl o ostatních? Slyším často mluvíti o vpádu Němců. Práví se, že jest jich mnoho. Nuže! hle deset let, slyšíte mne? deset let jsem to cítil.

Byl jsem na představení *Tannhäusera*, při němž zrovna pršelo nadávkami a pečenými jablky. Psalo se, že to nebylo ušlechtilé, že se nám nedostává pohostinství. Mnoho se vylilo citu a frásí. Jaká hloupost! Jako by nebylo právě pudem a povinností ušlechtilé račy, zavrhnouti energicky vše, co ji může porušiti!

První tento pokus zrovna do očí udeřil. I nejprostřednější diváci byli hned zasaženi, a vystavení tohoto pekelného stroje zdálo se výzvou.

Znáte tak dobře jako já požadavky Richarda Wagnera. Trudil se a chtěl psáti *francouzsky* a neustává opakovati každému, kdo ho chce poslechnouti: Nastoliti „ideální formu čistě lidskou a jež přísluší všem národům.“

Všeobecné bratrství tedy, jako v 48tém! Bratrství flétny a bubnu, udělené pokolení lidskému libým Německem! Hezký motiv na strop, není-liž pravda? do radnice nebo do obchodního soudu.

Protože to nekousalo, bylo třeba nalézti něco jiného a ukázati, co mají v lůně. Nynější válka, chcete-li co věděti, toť opera Wagnerova. Jest to vítězství Siegfrieda, jenž ukoval meč, hrubého Siegfrieda, přemožitele Draka Fafnera šíškami z papírové tluče a dobývajícího Prstenem dívek Rýnských, z něhož má svou všemohoucnost, — ale jenž na konec snad jednoho dne pojde strachem jako hovado, jímž jest, jakmile *Panna* se mu objeví! . . .

Když náš návštěvník odvážil se jednoho dne vyptávat se na jeho vlastní práce, Pouyadou upadl v záchvat ohně a rozhořčení.

— Ah! tohle svět neviděl, u tisíce bohů! zařval, což mne považujete za nějakého muzikanta na zdař bůh? Což jste si mne nikdy nepovšiml? Což jsem Němec nebo Vlach, bych promarnil svůj čas sprostáctvy?

Ano, upíráte zraky své na tento dřevák, na tento pohřební vůz, na tuto herku mého piana, na němž si odírám prsty a předpěstí po čtyřicet let. Doufám, že je jak se patří pod sebou dotluku. Ba, mám své důvody, jichž byste nepochopil, bych i věnoval na své vysvětlování ostatek života.

Tady jest také hezká hora partitur, dodal, udeřiv silně na nesmírnou hromadu papírů, z nichž se vyvalil oblak prachu.

Toť moje dílo. Jest na dvě stě sedmdesát pět nástrojů rozličných a sobě nepodobných, z nichž dvě třetiny aspoň mají se teprve vymyslet.

Mohl bych vám popsati důležité kusy, napsané pro sbor trubek úplně *bezhlasých*, jež nazývám křídlovkami Ticha a jež se mají sestrojiti dle nenalezitelného vzoru surmovek, rozvrátivších kdysi zdi Jericha! . . . Ano, pane, Jericha! . . . Jest to část, jež mi způsobila nejvíce bolesti, a doufám a spoléhám pevně na to, že bude uvítána s radostí mezi anděly po mé smrti.

Neboť nepracuju pro tento svět a přísahám vám, že moji symfonii bylo by trochu méně snadno zahráti než Wagnerovu. Vše bude tedy zničeno, vydáno plamenům, dříve než zmizím.

Ah, ano, takovým způsobem já rozumím hudbě! Vězte, že k tomu, by byla dokonalá, jest nevyhnutelno, by byla *božská*, totiž *mlčenlivá*, uzavřená,

uzamčená v klášter nejhlubšího Ticha, a toho Wagner nikdy nepochopil.

Ale co mohl pochopiti ten galejník všech fanfar, ten hrubý, nemotorný přistřihovatel legend a pověstí, jenž nás ctí jíchou z theogonie skandinávské a křesťanství, od níž s ošklivostí by se hrochové odvrátili?

Jeho krajané pokusili se o to, by se mu přiřklo více důležitosti než Beethovenovi. Nevidíte-liž, že jest to příběh Abela a Kaina? Plamen prvního stoupá pokojně k nebi, bělejší a bělejší, čím výše vystupuje; plamen druhého jest sháněn k zemi s prudkostí, jež ho nutí přepáliti i kameny proklátého oltáře, a divoké to zvíře nesnese této urážky.

Ve svém důstojenství božského umělce Beethoven toužil přirozeně po Tichu a právě proto, došel milosti, že *ohluchl*, by lépe slyšel pěti svého genia.

Wagner věří umíněně, že hudba jest sloučením rozličných zvuků, a co nazývá „hudebním dramatem“, jest jeho svrchovaným dychtěním. Není možno býti více Němcem. Jest mu třeba Krásy, jež se vidí očima hlavy, jež se slyší ušima nejmrzčích chlapů, již by bylo možno popadnouti kolem pasu jako nějakou děvku. Jedním slovem, jest to hudba hmoty a vášní — ve svém nejvyšším vypětí, to připouštím rád, může-li vás to potěšiti.

Hudební drama, dobrotivý Bože! než hle, jak se ku podivu stalo skutkem, právě jak jsem to tušil, když jsem slyšel Tannhäusera. BOMBARDOVÁNÍ, tragedie lyrická! Nezdá se vám, že by je mohly slyšeti hvězdy?

*

Tento Pouyadou byl snad nejhlubším ze všech lidí. Pomyslete si jen, že byl dle všeho samojedi-

ným z Francouzů, jemuž se zámánulo r. 1870 posmívati se hudebnímu úpadku Francie.

— Ubohá drahá Francie! říkával leckdy něžně, jaká škoda, že nejsi docela hluchou! Pak bychom se snad dorozuměli! Žurnály tvrdí, že nemáš dosti kanonů. Najde se kdo, jenž by vysvětlil těmto žvastralům, že Ticho přitahuje Ducha Páně a že, poněvadž jsi ustrojena mnohem více než kterýkoliv jiný národ k jeho přijetí, právě nižší počet tvých petard ve všech druzích dokazuje povýšenost tvého určení?

Prosopopea nesnadno představitelná ve škole vojenské, ale velmi hodná tohoto fanatického hudebníka dokonalého ticha a jenž ho hledal zuřivě na svém pianě čtyřicet let.

Poslední slovo:

Koncem Obležení tázal se jednoho dne své domácí, — Bůh ví, z jakých to myšlenek se vytrhl? — jsou-li to pořád Němci, co bombardují Paříž,

— Eh! který čert by to byl? odpověděla vrátná zlostně.

— Můj Bože! paní! já nevím. Mohl by to býti dobře *jiný národ*. A upadl do hlubin svého obyčejného ticha.

Myslel tehdy asi na Italii a na její budoucí hudbu... neboť myslím, že jsem vám již řekl, že tento ubožák byl jakýmsi prorokem.

Z psaní dne 1. června 1914.

... Když jsme byli ve Velké u Strážnice, víte, jak tamnější farář proti nám řádl. Před celým kostelem se prohlásil schismatickem, od oltáře se vysloviv: „Zde jsem biskupem a papežem já!“ A když mu jedna osoba hrozila, že bude zatracen, smál se, že přijde-li do pekla, nebude tam sám. Ten prý nedávno byl jmenován konsistorním radou a chystá se právě do pense, v níž teprve si slibuje užiti dobrého živobytí; a v tomto dobrém rozmaru přišel prý onehdy do hospody, kam chodívá na taroky a kam posílává kostelníka ráno pro víno na Mši, a tam se postavil a liboval si: „Víte, jak mi ta sestra Veronika prorokovala, že dlouho nebudu, a podívejte se, jaký jsem ještě chlapík!“ To nám vyprávěla známá z Velké, jež nás tu o svatodušních svátcích navštívila. Pan Florian na to vzpomněl slov Arnošta Hella, jenž praví, že jakmile někdo začne sám v sobě triumfovati, jest to jasným znamením jeho katastrofy. — Naše známá jen odejela, a na druhý den už píše: „Pan farář dnes náhle umřel.“

A jest tomu zrovna rok, co umřel po náhlé nemoci, jež ho zachvátila právě na Boží Tělo, že už ani průvodu míti nemohl, staroříšský farář P. Evermod Petrů, který, ač samá šlechetnost a laskavost, tak zarytě nás sužoval. Na toho i onoho smrt přišla kol svátku Nejsvětější Svátosti, s kterou si tak opovážlivě zahrávali. Co to bylo úsilí, a už po nich není doslova ani památky. Nejspíše tak bude se všemi nepřáteli Slávy, že *hynouce jako dým pominou*.

2. července 1914.

José Severianu Rezendovi.

... Z výtisků knihy „Můj Flos Sanctorum“, jež dosud byly rozeslány, dva byly již vráceny, od kněží. Jeden ředitel semináře v Budějovicích, druhý bohatý farář řádu dominikán. v Praze. První vrací s poznámkou „vide pag. 286“, což jest stránka, kde jistí biskupové nazývání jsou „*bonecos mitrados*“. Český výraz jest snad poněkud grotesknější než portugalský, ale nemáme jiného slova na pojmenování mužských loutek; ostatně kněží se u nás říká, a beze vsí příhany, panáčci. — Ale divím se, jak ďas zavedl slepé oči toho p. kanovníka právě na tu odlehlou stránku, ač knihy nečetl, neboť nebyla rozřezána. Známe však ty pokrytce: ve tmavých koutech své duše jistě skrývá tutéž myšlenku o lec-kterých biskupech, ale kdež pak, aby ji v přímosti si přiznal a vyjevil!

4. července 1914.

Z psaní kněze P. V. H—a : „O naší vikar. konferenci měl jsem příležitost déle si pohovořiti s P. Bouškou, jenž jest nedaleko odtud farářem. Mnoho jsem mu o „*Dobrému díle*“ vypravoval.“

Téhož dne píše klerik R. z Prahy :

„Měl jsem onehdy příležitost mluvit o Vašich knihách s p. Jiřím Karáskem ze Lvovic. Velmi pochvalně se o Vás vyslovil a podotkl zároveň, že asi málo porozumění nacházíte pro svoje snahy a cíle.“

Co s tím? Už by snad zajímavější bylo, kdyby tyto referenti byli zručnými kresliči a byli nám načrtli formaci a záchvěvy nosu pp. Bouškova a Karáskova za této rozprávky. Ale kdyby měli tolik vtipu, aby si toho dobrého ukazatele všimli, prostě by jim ani nepřišlo, aby s takovými pány spisovateli dávali se do řeči, zvláště o našich knihách, a psali o tom.

6. července 1914.

P. Emmanueli Žákovi poslán Můj Flos Sanctorum a několik slov, jimiž se chtělo vykřesati z něho kněžské důstojnosti. V odpověď přichází poukázka 6 korun. Šest korun! A na ústřížku posílá tento příspěvek: „Jsem tolik pracemi zaměstnán, že naprosto mi nezbyva čas na četbu soukromou, leda o prázdninách. Tím si rače vysvětliti, proč i Vaše zajímavé publikace — Nova et Vetera nejsou však v každém čísle všeobecně zajímavé — zůstávají bez mé viny neprohlédnuty. S přáním všeho dobra vždy oddaný Em. Žák, c. k. professor reál. gymnasia.“

Trošku drahý příspěvek literární, má-li vyvážit s těmi 6 K naši knihu a řadu Nova et Vetera! Bude třeba promluvit tomuto Žákovi řečí Podkoňního. Není snad bratrem jezuity Frant. Žáka, který veršuje „skoro jako Svatopluk Čech“ — už zveršoval všechny české svaté a co písniček pro své sotáčky! — a napsal velikánskou knihu *O Bohu a jeho vlastnostech*, v níž dle prospektu „veškerou učení o Bohu jest téměř vyčerpáno“? Ten chtěl na nás, aby chom vydali knihu pro dívky od 14 do 20 let (nebo jen od 15 do 18? nevím už), na kterou prý už dlouho sám pomýšlel. Podivní Žáci.

19. července 1914.

Zmiňuji se za řeči, jak jeden bohoslovec přednášel: „Buďme svatí a geniální.“ Pan Florian povídá: Kdyby aspoň na nynější dobu měli *genitalie*!

24. července 1914.

Dp. Antonínu Havelkovi, jenž nám přátelsky radí, že na kapku medu více much se nachytá než na mísu octa, připsáno k Flos Sanctorum:

Na lapání much — jichž bohem jest Beelzebub — jsou výtečny i slejvky žurnalismu, a zvláště rády

ssají mouchy, beze všeho ostychu, z toho, co břichem projde a vypouští se ven.

Zde však jest svatý Květ, plný vůně a pelu a sladkosti pro včelky Boží. Mouchy ať si lapá „Český Záchod“ (jak říkají Poláci) nebo „Našinec“.

9. srpna 1914.

Z písemné diskusse s vážným knězem, kterého však mrzí na Leonu Bloy, že požaduje na každém křesťanu dokonalosti, a jemuž se zdá jakýmsi demagogickým žehráním, po způsobu sociál. demokratů, když Leon Bloy praví, že slova Páně *Vzdejte se všeho, co máte*, jsou „slova určitá a nesmazatelná, jež křesťanská zbabělost svatokrádežně vyškrtává pomocí mrzkého jezuitského rozlišování příkazu od rady“:

Svémi citáty ze Sv. Ambrože o rozdílu mezi evangelickou radou a příkazem jste mne nijak nepřekvapil, jako byste mne nepřekvapil, kdybyste všechny známé i neznámé texty světců shledal. Ti všichni souhlasí se mnou a nikoli s vašimi doktory. Jest rozdíl, kdo co řekne, jak to řekne a kdy. Svatí rozlišovali rady a příkazy — jako já rozlišuji — aby tím spíše nadchli jisté duchy k následování „rady“, neboť mnozí jsou ochotnější, když vidí, že nejsou tvrdě zákonem doháněni, ale že se jim zůstává svobodná vůle. Takový vlastně jest celý Nový Zákon, zákon Lásky a ne donucovací. Ale všimněte si, že i sv. Ambrož, ač nazývá slovo Páně radou, zároveň nazývá je zákonem. „Dvojí jest zákona způsob, jeden příkazovací, druhý dobrovolný.“ Chcete tedy úzkostlivou distinkci *rady*. Ale smí věrný křesťan nedbati rady svého Boha? Když Duch Svatý jest duchem rady, nehřeší proti němu, kdo jeho rad nedbá? Sv. Ambrož rozlišuje radu, ale jeho knihy jsou plny strašného: *Vae divitibus!* Doktoři nového věku ulpěli na rozlišení, aby omlu-

vili boháče, a spisy moralistů jsou samá obhajba bohatců. Poukazování na evangelické rozlišení jest nyní tak časové, jako by někdo dle spisu sv. Cypriana k jeho vrstevníkům napomínal křesťany *nynější*, aby netoužili nemírně po mučednictví a nežehrali na ty, kterým té vzácné milosti od Boha jest dopřáno.

Ostatně jaké řeči? Těm, kteří nám nechtěli půjčiti peněz, ubezdušených v záložnách, už nyní jest úzko z neklamných vidin toho, jaký osud čeká jejich statky, transsubstanciované v spořitelní knížky. Zde moje „rada“, ale i prosba k Vám, důstojný pane: Hleďte ještě od těch, na nichž vám záleží a kteří těžíce z rozdílu mezi radou a příkazem, schraňovali peníze, vytáhnouti, co jen možno, a nám to půjčiti. My jsme pořád věřiteli nejbezpečnějšími, nejen v duchovním, ale i nejmateriálnějším smyslu hypothék.

Nejsme zmateni jako všichni, neboť jen nastává posléze, o čem jsme už dávno psali, a ve stavu válečném jsme už tolik let! a i když tma přikryje zemi a mrákota národy, budeme dále na stráži, očekávající blahoslavené naděje a příští Slávy, která opravdu přijde, ale které nebudou účastni ti, kteří pořád jsou jejími nepřátely. Těch čekají jedině a už neodvratně tresty.

Diskusse skončila se pak rázně tím, že ctihodný přítel poslal několik stovek na pomoc, sám si je vypůjčiv. Takové bývá nejsnazší vyjasnění záhad: učiniti, a porozumění bude přidáno, dle slov Žalmistových: *Intellectus bonus omnibus FACIENTIBUS illum.*

24. září 1914.

Knězi nedávno vysvěcenému, v Praze, který se narodil 19. září a kterého tudíž asi Svatá Panna posílá k nám:

O čem jsem se, důstojný pane, zmínil na lístku, že Vám napíši, nebylo by ani třeba psát, neboť

budete-li věren, ukáže se Vám to brzy samo, kdybyste pak věren nezůstal, málo už sejde na tom, zda o jedno nepochopení více nebo méně. Ale když už jste to napověděl, tedy přece několik slov. Psal jste o své snaze býti „katolickým básníkem“. Milý příteli, na tyto věci obračeti snahu jest pochybené. Básníkem buď někdo *jest* nebo *není*; jest jím, ať se o to snaží nebo nesnaží, když se prostě básníkem narodí, když mu to dáno; ale *není* jím, byť se o to celý život dřel, když mu to není vrozeno. Tím nepravím ani že jste básník ani že nejste; a i kdyby snaha taková co prospěla, nemělo by smyslu ohlašovati ji, v tom pro druhého má smysl až ovoce. Ale to nešťastné spojení: „*katolickým básníkem*“!

Nyní sice pořád se mluví o „katolické poesii“, „katol. umění“ a pod.; ale přece jest to buď nepřesné vyjadřování nebo — nesmysl. Jest Baudelaire katolický básník? Jest Erben katolický básník? Nebo Březina? Nebo Claudel? A kdybyste již o Claudelovi řekl, že jest, poněvadž píše o svatých věcech a svou víru jaksi vyznává, tedy od které doby jeho tvorba jest „katolická“, od kdy jest „katolickým“ básníkem? Já vím jen tolik: že básně Baudelairovy, Péguyho, Claudelovy, Březinovy jsou krásné, že jsou to opravdu básně, ať autoři sami jsou jacíkoliv; ale že rýmovačky Xav. Dvořáka, Boušky, Dostála, Nečasa a tolika a tolika těch, kteří píší o samých věcech nábožných a počítáni jsou za básníky katolické, jsou šmejdy. A také Církev, moudrá, svatá, božská Církev nemluví nikdy v tom smyslu, jako nynější literáti „katoličtí“; nikdy neprohlašuje Danta neb Jacopona da Todi katolickým, církevním básníkem; a všecek její vztah k umění jest ten, že bdí, aby se nestávalo nástrojem bludu nebo nemravnosti, a stane-li se, odsoudí takovou knihu. Jinak má každý volnost psáti, třeba i hloupě.

Až budete čísti Chestertonovy „Heretiky“, vši-

mněte si tam slova o pravých umělcích, že nikdy o umění mnoho nemluví a ani toho nevědí, že jsou umělci. Ne že by byli „neuvědomělí“, ale takový Jacopone zpívá jako pták, bez cíle zpívati, jako skřivan, který letí k nebi a už svým letem zpívá. Louis le Cardonell, kněz, píše básně, a hluboké, a přece není patrno, že v to by vkládal své snažení; ale jiná snaha jest u něho patrna: jeho kněžství.

Vím, že sám byste na nějaké cíle básnické ani nepomyslel (ať už de facto byste básně psal nebo nepsal), a vím, jakého původu to jest: ze semináře. Tam se takové věci pěstují; ale myslím, že by dnešní kněz, jakmile jest vysvěcen, neměl ničeho spíše dbáti, než očistiti se z vlivů nynějších zaneřádných seminářů.

3. prosince 1914.

Komusi, jenž v našich Nova et Vetera vidí „cosi zakukleného“ a zvláště mu vrtá mozkiem článku „Plagiatoři Hromu“:

„Plagiatoři Hromu“ jsou úvodem ke knize povídek Villiersa de l'Isle Adama. Myslím, že není tak nesnadno pochopiti tohoto podobenství. Nelze na těch papoušcích a hromu rozjímati třebaž žurnalisty a esthetské literáty, jimiž se svět hemží, kteří nemají vlastní ideje, ale jen padělají a zahrávají si se slovem, až Slovo se jim strašně zjeví ve své podstatě a šíře je? Svatý Jan Evangelista, jenž odhalil tajemství Slova, nazván byl Synem Hromu, a rovněž svatý Jakub, jenž mluví o veliké vážnosti slova v třetí kapitole svého Listu.

11. března 1915.

Psaní p. Antonína Lískovce P. Ludvíku Bláhovi, premonstrátu v Jihlavě:

Důstojný pane. Vaše přání, že byste p. Floriana rád navštívil, vyřídil jsem hned jak jsem přijel.

Nyní však mne žádá p. Florian, abych Vám napsal, byste k němu *nejezdil*. Nemíním-li Vám psáti, napsal prý by Vám to sám. Na jalové debatování nemá prý kdy ani chuti, a kdybyste měl vážné zájmy, nevracel byste našich knih. Věci, jež vydáváme, jsou naším mostem k lidem; a zamítáte-li toto první sblížení, co s námi vlastně máte? Není-li ve Vás tolik kněžské lásky, abyste si knihy jako „Život Panny Marie“ podržel, i když je máte v originále, již z té radosti, že taková díla jsou česky vydána, aspoň pastýřský důvtip měl by Vás ponuknouti, že kdybyste takové věci dal čísti vojákům, jež duchovně vzděláváte, jistě víc byste zmohl — čím jest tajemná, božská síla tak draze, s takovým utrpením vykoupených darů jako dary A. K. Emmerichové, vůči všemu lidskému moralisování! — nežli sám „káže jim a těše je“. A právě odtud pokouší se o mě podezření, že všecka tato Vaše horlivost (jak se patří dobře placená!) jest Vám jen na vlastní upokojení a zpestření povrchního života, abyste se totiž provětral a lépe trávil při své hlavní činnosti, kterou p. Kovář v Praze, když jsem se ho na Vás ptal, označil slovem, že „epikurejčíte“. Není tomu tak opravdu?

REALISMUS ŽIVOTA.

Na Bílou Sobotu podvečer v Staré Říši vyzvání „všemi“ zvony. Myslím, že to na Vzkříšení. Ne, to prý jdou s pohřbem. Kdo umřel? Na Hladově se oběsil strojmistr parní pily p. Š., zazobaného a tudíž přepobožného křesťana, strojmistr člověk „sporádaný“. Toho, když byl dlouho visel a pak složen byl v sýpkách, aniž se vědělo skorem týden, co s ním, nyní vezou v bílé rakvi a slavně se zvoní, ve chvíli, kdy celá farnost jest shromážděna na slavné Vzkříšení, a pan farář jde naproti a vede

pohřeb na hřbitov. Tedy pohřeb v největší slávě. A pochovali ho na nejčestnější místo, u samého hlavního kříže. A za chvíli toutéž cestou bude nesen vzkříšený Spasitel. Nebude se těm pokorným, nevinným, posvěceným zvonům zarážeti strachem zvuk, z úzkosti, že jejich služby bylo tak podivně užito?

Ale což, když náhle objevujeme takový zvláštní symbolismus: V pašijovém témdni má přece své místo i oběšení Jidášovo. Nedostalo se tedy snad našim farním úřadům tajemného vnuknutí, aby tento akt zařadili do svých obřadů? Církevní obřady dle jejich tradice, které přes všechny papežské zákazy věrně dbají, už přec jen zchátraly, tedy něco nového. Nebo proč by byli toho oběšence schovávali celý týden až do Vzkříšení? Tedy nový obřad: „pohřeb Jidášův“. Jidáš byl přece též apoštol, totiž biskup; netolerantní sv. Petr nazývá ho sice *synem zatracení*, ale dle učení středoškolských katechetů modernistů kdož ví, nejsou-li Jidáš a Luther mezi vyvolenými. — Ale aby zase nebilo v oči, že více pozornosti se věnuje „pohřbu Jidášovu“ než Spasiteli z mrtvých vstávajícímu, dodává se Vzkříšení lesku: před Velebnou Svátostí turecká muzika cestou troubí a píská Kmochovy taneční pochody. — Esthétci tomu říkají realism života.

A ještě něčím jest významno dnešní Vzkříšení: slavil se při něm „smír učitelstva s kněžstvem“, ovoce války, na kterém si tak libuje Dostál Lutínov. Projevuje se tím, že učitelé „zpívají“ antifony u Božího Hrobu; mručení a skuhrání, neznalé zpěvu ni not, s jakým by jistě v hospodě nebo na jarmaku nesměli vystoupiti. Pochybujeme, že Spasitel vstal vítězný. Jest asi pořád ve vazbách své agonie, sice prvním krokem jeho povstání by bylo, že by rázem vyhnal od své tváře všechnu chamrad chrámovou. *Exsurge Domine, quare obdormis?*

Ve čtvrtek 22. dubna oběsil se tu jakýsi stařík, protože... ach jako vždy, mnoho „protože“... Ne třeba se zmiňovati, že tomuto se nevěnovalo té pozornosti a slávy jako jeho bohatšímu předchůdci. Chudí nemají práva na záchvaty neurasthenie; aniž si kdo vezme s nimi práci, aby dokazoval, že se oběsili, protože zblbli. Zblbnutí nebo pomatenost, následek dlouholetého odporování Duchu Svatému, získává oběšencům bohatým slavný pohřeb, soustrast, ba i gloriolu svatosti.

*

Dne 26. dubna. — Zase podvečer vyzvánějí. Kdo pak se zase oběsil? Neoběsil. Byla tu dnes pastoraální visitace. Ah, to tedy se dnes zvoní opravdu církevně, slavně: byly pečeně, zvěřiny, pivo, víno, dobré kouření, a nyní p. děkan, potěšen řádným výsledkem školním i farním, odjíždí spokojeně do Opatova.

5. listopadu 1914.

Přítelkyni, kterou však zajali fariseové:

Jest ku podivu, že Vy, jež nám stakovou úzkostlivostí vyčítáte neposlušnost, kde opravdu nelze o ní mluvit, chcete, abych Vás rozhřešil ve věci tak zřejmě nedovolené. Žena smí hráti na varhany, ale naprosto ne v katolickém kostele při službách Božích. Každý při bohoslužbě činný zastává úřad církevní, a k tomu jsou připuštěni — jako k svěcením — jen a jen muži. Jako nesmějí ženy přisluhovati u oltáře, tak nesmějí hráti na varhany a zpívati v kůru. Svatá Cecilie, kterou namítáte, jest patronkou hudebníků a proto se zobrazuje s píšťalami řečenými organa. Že by byla hrála na varhany ve chrámě, o tom v jejím Životě nic není; píše se jen, že když byla uvedena do slavnostní ložnice svatební, „ona za zpěvu varhan v srdci svém

Pánu pěla řkouc: Budiž srdce mé a tělo mé neposkvrněno“. *Cantantibus organis illa in corde suo soli Domino decantabat dicens: Fiat cor meum et corpus meum immaculatum.* Ale všecy takové činnosti o veřejné povznesení — míním Vaši vážnou snahu o zavedení chorálu do Vašeho kostela — jsou už jaksi připozdilé, jest to zašívání zvetšelého roucha a nalévání vína do starých měchů. Aby se mohlo něco začít, jest třeba nejdříve *obrácení*. A jde-li o součinnost s kněžími, tedy na prvním místě aby oni se obrátili.

Ale lépe odpovím na Vaši otázku, řeknu-li, že mi jest celkem už lhostejno, je-li v Staré Říši, v Bystřici, v Brně varhaník nebo není, hrají-li tam nebo celebrují-li tam ženské neb cokoliv se tam děje, třeba s největší okázalostí a s modlením na plnou páru. Lhostejno, poněvadž teď už i Bohu zdá se to lhostejno. Bůh jest už jinde, daleko, a vy jste se kdesi opozdili a jste sami. Jen Svého Syna nechává v těch chrámech se obětovati, aby tam vyčerpal všechna muka, jichž jest žertvou. Hrejte mu, trubte mu... „*Marně budete se modliti, marně něco dělati*“, praví Svatá Panna.

Ohlížíte-li se poněkudé záslužné činnosti, mohl bych Vám napovědět: tu, od které pořád se, ach, odkláníte, ač takovou majíc moc.

10. prosince 1914.

P. Dostálovi-Lutinovu.

Důstojný pane! Neumím jednati než s osobami, proto na lístek, na němž za podpis bylo razítko „Archa“, odpovídám Vám, doufaje, že správně adresuji. Knih jako redakční výtisky Vám poslati nemohu. Upozorniti na naše knihy jest sice účtuhodno, ale kdybyste si uvědomil, kdo jsme, uznal byste sebe nedůstojno žádati od nás knih zadarmo; nebo což jiného se myslí „redakčním výtiskem“?

Nepíši toho ze zřetelnosti, ale z úcty k věcem, jež vydáváme, a poněvadž kdo na ty obrátí pozornost, sám sebe tím poctívá, i z úcty k Vám.

* * *

Pobožné noviny otiskují dopisy z bojiště, plné pobožných vzdechů, a pochvalují si, jak nevěřící se obracejí. Doktor Žurek si dokonce nosí taková psaní na kazatelnu a čte je svým „v Kristu shromážděným“. Zdá se mi, že kdyby se někdo opravdu obracel, prvně by se mu obracel žaludek nad takovými mazlovstvy, čemuž by nasvědčovalo toto psaní:

V Innsbrucku, 9. dubna 1915.

„Drazí přátelé. Už se nemohu zdržeti, abych se Vám neukázal, abych Vám něco o sobě nepověděl. Vyšel posléze ze všeho zmitání, smím se toho odvážiti. Teď teprve poznávám, jak milost Boží byla vždy se mnou! Lidé říkali, že mám štěstí, a také jsem si to někdy namlouval, ale cítil jsem, nevěda proč, že jest to směšno. Hřešil jsem strašlivě, a Bůh mne netrestal, zapíral jsem Ho, a On mne chránil a přispíval mi, až mne jeho láska lapila do své sítě. — Prošel jsem nejdříve socialismem, anarchismem. To mne neuspokojovalo. Hledal jsem v tajných vědách, ve filosofii, v umění. Četl jsem mnoho, pátral stále po nových dílech, jež by snad... A tak jsem si vzpomněl na Maeterlinckův „Poklad pokorných“. Vídal jsem jej kdysi ve výkladě u knihkupce. Ať jsem šel kdykoliv okolo, vždy jsem se na tu knihu díval. Cítil jsem k ní poutalo. Snad podivné místo, kde byla vydána, snad jméno vydavatele, jež jsem kdysi četl v podivném inserátu „Moderní Revue“. Listoval jsem totiž v jednom starším ročníku a našel oznámení asi tohoto znění: „Knihy Leona Bloy pošle zdarma těm, kteří o to po-

žádají a budou za hodny uznáni, Josef Florian v Staré Říši, na Moravě. — Na toto vše jsem si vzpomněl a psal jsem Vám tehdy. Poslali jste mi knihy, které mi způsobily největší radost, jakou jsem kdy z knih měl. A byl to Bloy, který mě první uchytí, a octl jsem se v jakémisi víru, ohromen geniem a pokorou jeho, stržen obrovskou silou a zase kolébán něhou, zkrátka byl jsem zmaten, uviděv před sebou po-nejprv katolického spisovatele.

„Ale přece jsem se neměl k životu, ba ani peněz jsem Vám neposílal, ač bych byl mohl. Abych letěl do náručí Božího, bylo mi třeba, jak dobře píšete, abych byl vyhozen jako ptáče z hnízda. A tak jsem se octl na bojišti. Několik neděl v nejkrutější zimě, o hladu, pořád tváří v tvář smrti. Tehdy jsem se modlil. Prosil jsem Boha, aby mě vysvobodil, abych *Jemu* mohl býti živ. Tak přišel den, kdy jsme vyšli ze zákopů k útoku. Ráno za šera plížili jsme se k Rusům; vyšli jsme z lesa a utíkáme planinou boříce se v spoustách sněhu. Kulky sviští, neboť jsme zpozorováni. Náhle cítím trhnutí v levém rameni a v pravé noze, ale běžím dál, pod malý vršek, který by mne skryl. Paže mi dřevění, vím, že jsem raněn, první ze všech. Ale jsem vysvobozen, naplněn blahem, neboť jsem pocítil sladkost blízkosti Boží, a v duši jest hluboký klid.

„Jsem v nemocnici. Přicházejí kněží, ale ani jeden z nich nepromluví slova o Bohu k lačnické duši. Ptají se na tělesné zdraví a dávají nám na čtení kalendáře a strašlivě pusté ohavnosti Dostálovy a j. — nebo brožurky: „*Kladivo na socialisty*“, „*Katolíci organisujme!*“ atd. Ale byl jsem zachráněn. — A v tom mi přišly Vaše knihy. Snad žádný hladový se nevrhl nikdy dravěji na chléb než já na toto čtení. Hledal jsem nejdříve Bloy. A našel jsem ho, ohromného, kdyby byl nenapsal než jen ten závratně hluboký Úvod k „*Životu Melanie*“. Zdálo se mi, že dosud nenapsal nic tak úžasného. Nemám tu

ovšem ani zdaleka potřebného klidu ke studiu, ale přece čtu některé věci znova a znova. Chestertonovy „Heretiky“ přečetl jsem dvakrát. „S Chestertonem jest síla, bujnost opojení,“ čtu na orient. lístku. Opravdu; a Chesterton jest za dlouhý čas zas někdo, jenž umí ukázati na radostnost Víry. Jaký to neodolatelný filosof! Těším se na „Orthodoxii“. Četl jsem od něho již „Kamaráda Čtvrťka“, ale nerozuměl jsem mu dosti, tehdy; neměl jsem asi potřebného klíče k Chestertonovým tajemstvím.

„Když jsem četl, co vše chystáte, zuřil jsem radostí. Prosím Boha, aby vám pomáhal. Tak rád bych Vás navštívil! Jak jen vyjdu z nemocnice, mám zase na bojiště. Ale doufám pevně, že Bůh mé modlitby vyslyší, ba mám jakousi jistotu, že se mi nic nemůže státi. Vždyť už svým narozením došel jsem velikého vyznamenání a milosti, narodiv se ve chvíli, kdy celý vesmír se raduje — o půlnoční. Proto mi matka „dala“ jméno Emmanuel. Přijměte, drazí přátelé, moje srdečné pozdravení.
Emanuel F.“

* * *

S. Bedae Venerabilis, 1915.

Knězi, kterému jest nevolno v profesorství a doktorství, jež naň navlékli:

Důstojný pane, zastavili jsme se na otázce o škole. Zdržoval jsem se říci rozhodné slovo, zdali jest třeba z takových míst odejítí nebo ne. Ale dnes už Vám je pravím: ano, nezbytně třeba vyjítí z těch škol. Proč? ani se mi nechce přemýšletí, proč. Jisté věci jsou tak tajemny a při tom tak zjevny, že se vymykají všem otázkám po příčinách. Snad jest to též tím, že příčin jest tolik, až by se člověk v nich ztratil. Sotva jsem vykročil z toho babelu buržoův a vydechl si na zdejším čerstvém vzduchu — zdejší kraj, prahorní, s lesy a rybníky, asi o 300 metrů

vyšší než ostatní Morava — už se mi vše rozjasnilo, a první o těch školách přišla mi vzpomínka na Melanii:

„*Nechci již choditi do školy, protože se tam dělá mnoho hluku!*“ Tak pravila tato vyvolená ve svých „školních“ letech, a to zůstalo jejím míněním, když mluvila se Svatou Pannou, když chodila s Ježíškem, když dostala stigmata i když ve věku 70 let psala svůj Život. Toť opravdu zázračná prostota, to odůvodnění: „*protože se tam tropí mnoho hluku!*“ Ta, která byla pořád ve vřavě démonů, v rodině i na svých službách, nemůže snést trochu toho hluku školského, jenž jistě přičiněním řádných učitelův disciplinován byl na míru nejmenší! A jaká z čista jasna svoboda v této věci u té, která ve všem byla naučena podrobovati se nejposlednějšímu tvoru, když zde prostě si řekne: *Nechci*, a na tom setrvá. Jistě, že ty pekelné rejdy muka, jimž byla vydána mezi lidmi, byly něčím nesrovnatelně jiným, zdравějším než vážné učení a prospívání v moderní škole.

A Anna Kateřina Emmerichova praví o sv. Janu Křtiteli, že též proto chtěl jej Bůh míti již od útlých let na poušti, aby se vyhnul škole, jakož ani Náš Pán nikdy do škol nechodil.

Ku podivu jest, že ač jsem se se svým myšlením nikomu nesvěřoval, právě teď slyšel jsem hovořiti jistého *hudebníka ticha*: „Ty nynější školy pošly z Pruska; Fridrich tam přijal jezuity, které odjinud vypuzovali, ale do jejich method vpravili tam ducha svého a ducha francouzských encyklopedistů, a v tom duchu, čím dál perversnějším, trvají u nás. Dnes lidé jsou tak tupi a hlui, že by nijak neuslyšeli toho „hluku školského“, který Melanie slyšela a který ji vyhnal ze škol, bylo třeba, aby se ten hluk představil v silnějších zvucích: ve hřmění kanonů a hmoždířův — to je ten hluk moderní školy.“

Poslušnost? Jaká poslušnost těm, kteří jsou exkomunikováni, přejíce a morálně i hmotně pomáhající spojencům heretikův a musulmanův? Míním tím snad *neposlouchati*? Ostatně důvody můžete shledávat, když jednáte s rozumnými tvory, ale dnes, kdy všichni *šílí* v jakési setrvačnosti víru, do něhož se dostali se světem, dejte si pokoj s úvahami. *Zachraň se kdo můžeš!* to jest heslo pro tyto dni. V jiných dobách spisovatelé vše zdůvodňovali; Leon Bloy už jen vykřikuje své výstrahy a kletby. Jaké jest jeho smýšlení o školách, přál bych Vám čísti jeho „Můj Denník“, jež právě korigujeme.

Těchto škol nezbytně nenávidí každý, komu záleží na moudrosti, umění, vědění, na tom, aby se tyto dary Ducha Svatého důstojně a s užitkem přijímaly a vzdělávaly a aby z nich vzcházela sláva Bohu a spása a radost člověku. Ta prostituce duchovní ve školách jest horším smilstvem než hřích tělesný.

O Vás však věřím, že odtud budete vytržen. Tak upřímně naše věci přijímati a tak nám pomáhati jako Vy, to jest znamením zvláštní milosti a přináší to požehnání. Budete vyproštěni, i kdybyste nechtěl. Pán Vás potěšuj a veď, *qui deducit velut ovem Joseph*.

12. června 1915.

Od kněze z poutního místa Panny Marie:

... Když jsem otevřel album Rouaultovo, měl jsem dojem, jako bych měl před sebou Bloyovu „Krev Chudého“. Vidím v Rouaultovi onoho malíře, o němž píše Bloy: „jest jistý majíř krutého a něžného rozmaru, jako skopci dobrého Pastýře“. Jak krutý v prvních dvou obrazech, a jak něžný ve dvou druhých! Ten dobrý Pastýř volá k sobě ta „ubozátka, chodící po svých denních úkolech,

plných utrpení a požadovaných proklatci“ a „očekává jich do svých paží zakrvácených. Sinite parvulos venire ad me. Talium es enim regnum Dei.“

Nemohl lépe zobraziti těch proklatců. Onen pán Bonnenfant jest jedním z těch, „kteří nechtějí o ničem věděti.“ Jako by právě rozkazoval: „Pane správčí, moje domy musí mi vynést průměrně šest tisíc franků. Bude-li co nad to, strčíte to do kapsy, ale nechci o ničem věděti... Stížnosti a žaloby jsou mi odporны a přeji si žiti v pokoji. Zařídte se dle toho.“ Kolik maličkých zcela vysílených asi trpělo, „aby nasýtli toho plnokrevného kurevníka“.

A druhý obrázek jest krásným protějškem k prvnímu. „Viz tu pobožnůstkářku s krokodilím frňákem, jejíž pomluvačná tlama sežrala dvacet dobrých jmen, viz tuto kajícnici s tváří hladové hyeny, přiskobené na všechny zpovědnice, strůjkyni to postrachu a burcovatelku neštěstí, která pracuje deset hodin denně, aby si ustrojila žíněný rubáš s provazem oběšencovým... žroutku nevinnosti a jedlici eucharistie, která nemá rovné v čenichání po srdcích zahnívajících. Viz tuto domácí paní, opilou a všemohoucí, ale drahocennou a beze švu, která se olizuje myslíc na agonii nešťastných nájemníků, kteří se drou a hubí pro její žaludek supí samice a na její pastelín.“

20. června 1915.

Z Nového Jičína.

„Vážený pane Stríži! Došlé korektury *Mého Denníku* a *Axela* jsme hned vytiskli, neb jsme na ně čekali s prázdnými stroji. Mimo Vaše práce skorem nic teď netiskneme. Víte, že novin jsme nikdy do tisku nebrali, nechtějice si tím zaneřádit tiskárnu a sami se zbříditi a na duchu ubíti. A jiní buď nejsou doma nebo své zakázky zastavili. Děkuji Vám za peníze, které jste třikrát po sobě po-

slal. Vzpružily mne zrovna ve chvíli, kdy jsem už klesal na mysl. Užil jsem jich obratem na upokojení nedočkavých firem, které jaksi nechtějí rozuměti slovům: „Posečkejte trochu, nebo nemůžeme jednati se zákazníky, když jsou na vojně, a jak máme naléhati na ženy a děti, které samy jsou v koncích?“ — Omeškalé splátky za písmo a za stroje, účty za papíry, nájemné a čeho všeho jiného, a není se kam obrátiti. Myslívám si jen: Vše jest řízením Božím a trpěti vše, čeho jsme už dávno zasloužili, jest jen první naší povinností i první pomocí. Jistě netrpíme pro nic za nic!

Promiňte mi, pane Stríži, že Vám si stýskám, ale nemám tu opravdu nikoho, jemuž bych si mohl slovem uleviti, a panu Krylovi nechci ještě přitěžovati. (Jest pořád ještě u svého pluku.) Jest opravdu div, že už tolikrát, když jsme byli nejvíc v tísní a nevěděli, kudy kam, přišla nám z nenadání pomoc od Vás, ač na Vás bychom se ani nebyli osmělili obrátiti. U bohatých nejméně se pochodí, neb ti smlouvají, aby to měli zadarmo, a ještě o to když se člověk hlásí, zůstanou jako hroši.

Teď tiskneme druhou barvu na *Axela* a lisujeme archy. U odvodu jsme byli všichni. Mě úplně propustili, neb jsem byl dvakrát operován a vskutku se nehodím. Ale i s těmi málo silami, co zbyly, přece bychom dosti vysázeli a vytiskli. Mohl byste snad poslati knihu *Listů svatého Jeronyma*. A knihy básní Charlesa Péguyho, jež už jsou hotovy, jak Jste psal, nemohly by se též vzíti hned do sazby? A knížka Grignona z Montfortu „*O pravé pobožnosti k Panně Marii*“ snad by mohla vyjít v úpravě prostší, když jí zatím nelze vyzdobiti, jak byste si přáli, neb jak jsem jen nahlížel do rukopisu, jest to knížka opravdu potřebná.

Oleje, chemikalie, papír — vše jest teď mnohem dražší, některé potřeby až třikrát. Papíru na Vaše práce máme na štěstí v zásobě. Co zbývá než po-

kojně dělali dál a čekati, že Pán Bůh se zase postará? Váš oddaný
Ferdinand Scotti.“

1. června 1915.

Knězi, který nedá-li se ještě v čas naladiti k Slávě, zdrobní docela.

Účet! Pravíte, že tím se nijak svým zásadám nezpronevěříme, napíši-li Vám účet. Pravda, já se tím nezpronevěřím. Ale promiňte mi moji obavu: nezpronevěřujete se jaksi Vy? Když jsem přebíral vydávání Studia, bylo mi k Vašemu jménu řečeno, že zasluhujete pozornosti, a i když nejevíte valné energie aktuální, že dříme ve Vás naděje, neboť vynikáte prý ušlechtilostí nad mnohé své spolubratry a máte tolik intelligence, že chápete a ctíte Leona Bloy a autory, jež vydáváme. A nemluvílo mi dosti již to, že jste prvním kaplanem u sv. Tomáše v Brně? Fara u sv. Tomáše! eldorádo příjmův, jehož vzpomínka vyluzuje i u dobře situovaných farářův povzdech nedostižných aspirací! Víím, jak leckterý správce duší rád by kommutoval se svatotomášským kaplanem! A k tomu ještě střední školy, též přece něco nesoucí! A jest nač dávati peníze? Chudina, ovšem chudé vždycky máte s sebou, ale pro ty přece leckde se najde pomoc; bída fysická najde ještě dosti útrpnosti a mnozí rádi pěstují dobročinnost. Ale bída Církve? potupení a úplné utlačení Pravdy? duchovní temnoty, pod jichž strašným návaem světlo světa už téměř nadobro zemdlívá a hasne? Kdo tyto potřeby vidí? kdo zde pomáhá? nenáleží to těm některým, jimž dáno jest znáti tajemství království Božího? a nejste Vy z těch některých? Nebo strhují Vás nějaké osobní záliby, dejme tomu literární? Uvádím tyto, pro kněze jaksi nejušlechtilejší, jiných, jako výletů, lázní, přepychu atd. ani jmenovati nechtěje. Ale na jaké knihy možno teď dáti peníze? Kdyby mi někdo dával několik stovek,

abych si za ně nakoupil českých knih, byl bych v úzkých a bylo by mi asi peníze vrátiti, neboť Zeyera a několik jiných českých knih už mám a za ostatní šmejdy bych ani halíře nemohl vydati. A přece nejsou peníze, zvláště v rukou knězových, hřivnou od Boha svěřenou, aby bedlivě a úzkostlivě se z ní těžilo k Jeho slávě? A nebude Bůh za každou krůpěj KRVE CHUDÉHO požadovati přísného počtu?

Naše podnikání není, věřte tomu, jen dílem naším, lidským. Sami kněží o tom vydávají svědectví. Říkajíce, že „naše“ knihy v nich teprve vzkřísily kněžství. To jsou arci kněží neznámí, skrytí světu — třebaš prostřed něho žijí jako ostatní — cizí světu, protože s ním ničeho nemají nežli že konají to vítězné dílo Boží, že svět i s jeho knížetem — přemáhají. A nejsou přece našimi čtenáři zvláště kněží. Říkává se, že válkou mnozí se obrátí. Váš p. biskup prý si mnoho od ní slibuje, — když politika tak škaredě zklamala. Možná. Ale když někdo se obrátí, vyvrhne ze sebe sviňstva a hladov pídí se po věcech svatých, Božích, co jim dáte? Svoje apologie a učebnice, nebo Šrámk, Hrubana, Kotrbu, benediktiny? Jen je otrávíte tím více a rozběsníte, a budou jejich věci poslední horší prvních. Ale k nám přicházejí taková zkrotlá lvíčata, a když ochutnají potravu, kterou z rukou Božích nabízíme, vzrůstají ve lvy Boží, křesťany plným životem, bez kompromissu. Na venek ještě není viděti tohoto vítězství, a ostatně mnozí ho snad za trest ani neuvidí, i když bude zjevno. Když Pán byl v předměstích jerusalemských vítán na Květnou neděli pacholaty s ratolestmi nového jara, fariseové a zákonníci asi byli nejhorlivěji zaměstnáni svými povinnostmi v úřadech, písárnách, školách a ani tušení neměli, že Ten, kterého jejich knihy a výklady byly plny, právě slaví svůj vítězný Vjezd.

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

G. K. CHESTERTON

G. K. CHESTERTON: **KAMARÁD ČTVRTEK.**

Román. Z angličtiny přeložil Ďaďa Chaloupka. Vydán v „Moderní Bibliothéce“ na Král. Vinohradech 422, ročníku XI. č. 9. a 10. Svazek formátu 13 cm × 17 cm o 136 stranách drobného tisku, za 3 K.

Na orientačním lístku k Chestertonovým *Heretikům* napsali jsme, že jsou první knihou Chestertonovou v českém jazyku; nevěděli jsme o tomto překladu hlubokého a radostného románu Chestertonova. Heretikové však zůstanou i dále knihou prvnější, Kamarád Čtvrtek pak prvním jich překladem. Jestliže tato kniha jen přeložením idejí *Heretiků* v praxi; jest však románem absolutních tendencí, i nemožno jí řaditi mezi „literaturu“: jest velikým dílem Moudrosti, o kteréž si Verlaine řekl, že není literaturou. Kromě Chestertona filosofa a básníka jest zde pověstný Chesterton rozkošný společník, hýřící nakažlivým optimismem, jenž však z nynějších lidí nenakazí leč ty, kteří se Zjevením La Salettským se těší, až „země se promění jakoby v poušť“, až „nastane pokoj, smír Boha s lidmi“; neboť optimistický systém Chestertonův založen jest na bolesti.

ALEKSĚJ KONST. TOLSTOJ

ALEKSĚJ KONST. TOLSTOJ: **UPÍR.**

Přeložil Josef France. „Knih Dobrých Autorů“ svazek 88. V Praze 1912. 1 svazek vel. 22 cm × 14 cm, str. 96. Předmluva od Vladimíra Solovjeva.

Nestaráme se s ploskochodcem Bělinským, zda tento „Upír jest dílko fantastické“, ani se Solovjevem, jenž nás o tom prostodušně poučuje, zda „všeobecný smysl této povídky jest mravní dědičnost“; přijímajíce ochotně a pokorně úplnou pravdu umělcovu bez vykládání jeho a svých hledisek, jen se dívíme, jak pro Lva Nik. Tolstojе, známého mravokárce, nevidí se tento svěží, létající čaroděj, jehož „hustota a pestrost barev, napjatost fantasie a čivosti, nadbytek upřímného zápalu, bouřlivé nadšení, prudkost a vášnivá uchvácenost“, jakožto příznaky tohoto „díla mladistvého“, (věčně mladistvého, ó kritiku!), upoutaly... i Bělinského, jak nám dobrácky vykládá marná předmluva.

ŽALTÁŘ KRÁLOVNY MARIE

QUEEN MARY'S PSALTER,

Miniatures and drawings by an english artist of the 14th century, reproduced from Royal MS. 2 B. VII in the British Museum. — With Introduction by sir George Warner. London 1912. A large volume in 4°, 92 pages of the Introduction and 316 plates.

Objemný svazek form. 22 cm × 31 cm, 92 stran Úvodu a 316 stran iluminací z Žaltáře, reprodukovanych světlotiskem. Za 50 M.

Tento iluminovaný Žaltář datuje se ze začátku 14. stol., ale neví se, kým a pro koho byl vytvořen. R. 1553 jeden měšťan jej vykoupil a daroval královně Marii, po níž zdědil pak jméno. Z té doby jest více Žaltářů nádherně iluminovaných, ale Žaltář královny Marie žádá si zvláštního místa mezi nimi, neboť ač jest méně bohat než některé jiné v práci čistě dekorativní, vyniká nad ně nejen neobyčejným počtem a krásou svých barevných miniatur, ale ještě více tím, že v něm jest množství znamenitých barevných kreseb, jež jsou jeho nejvýznačnějším rysem. Začíná řadou perových kreseb, výjevů ze Starého Zákona od Pádu Luciferova a Stvoření Světa až do smrti Šalomounovy, celkem asi 220 obrazů, obyčejně dva na stránce. Podoby načrtnuty zlehka, ale pevně a v přesných obrysech, s podivuhodnými proporcemi. Dále jest Kalendář a za ním Žaltář, iluminovaný výjevy z Nov. Zákona a vyplněný kresbami, na konec Litanie, Te Deum a jiné církevní modlitby.

ETHIOPSKÉ MINIATURY

THE LIVES OF MABA' SEYON AND GABRA KRESTOS

The ethiopic texts edited with an english translation and a chapter on the illustrations of the ethiopic mss. by A. E. Wallis Budge. London, W. Griggs, 1898. With 92 coloured plates and 37 illustrations. Lady Meux Manuscripts No. 1. — A large folio volume, size 12 by 9¹/₂ in., bound in whole morocco, only 300 copies.

Lady Meuxová dala reprodukovati a vydati vzácné iluminované kodexy ethiopské a egyptské, jež její vznešená záliba získala v její majetnictví, a tento Život Maba' Seyona (jinak řečeného Takla Maryama) a Život Gabra Kresta (syna císaře Theodosia) jest prvním svazkem. Na tuhém silném papíře na 65 listech otištěn ethiopský text těchto legend, před ním na 114 listech dobrý anglický překlad. A na 92 listech věrné lithografické celostránkové reprodukce iluminací, v barvách. Zpředu na 84 stranách Úvod, popis kodexu a Pojednání o ethiopských iluminacích od povolaného k tomu muže, E. A. W. Budge, kustoda egypt. a assyr. starožitností v Britickém Museu, věhlasem a nadšením důstojného společníka slavně marnotratné Lady Meuxové; ten také ethiopské texty přeložil a vůbec vydání ustrojil. V Pojednání otištěno ještě 37 ukázek iluminací z jiných památek ethiopských z 15. až 18. věku, světlotiskem.

ANTONÍN DVOŘÁK

BIBLICKÉ PÍSNĚ

pro jeden hlas s průvodem piana od Antonína Dvořáka. Op. 99. Vydal N. Simrock v Berlíně. Deset písní na volné texty Žalmů s původ. textem českým a přeloženým německým a anglickým, ve dvou sešitech o 16 a 18 stranách form. 27 cm × 34 cm, po 4 M. Kromě vydání pro nižší hlas též vydání transponované pro hlas vyšší.

„Bože, Bože, píseň novou zpívati budu tobě na loutně a žalmy tobě prozpěvovati“, píše Dvořák, a jsou v pravdě písní novou tyto hluboké výlevy jeho nábožné duše, tak příbuzné duchu svatých patriarchův a proroků. Zkroušeně a kající obrací se na Pána: „Slyš, o Bože, modlitbu mou a neskrývej se před prosbou mou. Pozoruj a vyslyš mne, neboť nařikám v úpění svém a kormoutím se.“ Kvůli s loutnami „při řekách babylonských“ a probouzí se k naději vědomím, že „nedříme, nespi ten, kterýž ostříhá Israele.“ Nemožno však těchto neposkvrněných písní více zhanobiti, než vynášejí-li je zpěvní floutci a fify na koncertní tribuny, za potlesku buržoův. Jsou to modlitby zrozené v samotě a jen v posvátné samotě s myslí pokornou a zbožnou okusí se jejich občerstvující lahodnosti.

JAN DLUGOŠ Z NIEDZELSKA

Joannis Dlugossii seu Longini, canonici cracoviensis
HISTORIAE POLONICAE LIBRI XII

Ad veterrimorum librorum manuscriptorum fidem recensuit, variis lectionibus annotationibusque instruxit Ignatius Żegota Pauli. Cura et impensis Alexandri Przezdziecki. Cracoviae, 1873—78.

Mezi *Opera omnia* Jana Dluhoše staršího, jichž důkladné, úplné vydání vzal si na péči Alex. hrabě Przezdziecki, zaujímá tato *Historia Polonica* svazky X.—XIV., celkem 3150 stran formátu 20 cm × 29 cm. Ve svazcích II.—VI. pak vydán dobrý její polský překlad od Karola Mecherzýnského.

Veliké toto dílo Jana Dluhoše, kanovníka krakovského, přítele krále a kardinála Zbyhněva Olešnického, jest první historií polskou. Začíná vážně a krásně Potopou a rozdělením národův od Babylona a pak příchodem Čecha a Lecha v naše kraje a postupuje po letech, s tím hojnějšími zápisy, čím blíže své době, až do r. 1480. Jest cenným pramenem i dějin českých, jichž Dluhoš bedlivě si všiml a také byv pěstounem dětí krále Kazimíra, poslán byl s jeho synem Vladislavem, zvoleným za krále českého, do Prahy; tam nabízen mu i stolec biskupský, kterého však přijmouti nechtěl, leč by se Čechové spojili s církví římskou. Papež Pius II. (Aeneas Silvius) chválí v listech velikou jeho učenost a bystrou a vtipnou výmluvnost.

NOVA ET VETERA, ČÍS. PATNÁCTÉ, V ČERVNU 1915.

Proroctví Otce Nectoua z Tovařišstva Ježíšova. 12 str. — Otec Bernard Maria Clausi o náhlém soudu Božím na tuto dobu. 2 str. — Zjevení sv. Ignáce ctih. Anně de la Foi. 2 str. — Vzkříšení Polsky dle zjevení blah. Ondřeje Boboly a P. Marca karmelitána. 4 str. — Proroctví Jiřího Warrense, arcibiskupa dublinského. 2 str. — Sluha Boží Tomasuccio o nynějším schismatu. 2 str. — Zprávy Jana Dlugoše z Niedzelska, kanovníka krakovského, v jeho *Historia Polonica*, o Janu Husovi. 12 str. — Nikolaj Fedorovič Fedorov: O písmenách. 4 str. — J. Barbey d'Aurevilly: Eugenie Guerinová. 28 str. — Leon Bloy: Mše Hejsků. Hudebník Ticha. 16 str. — Aleksander Poliński: Mikolaj Gomółka. 4 str. — Ant. Lud. Stříž: Listy. — 8 hesel Pramenů. — List Odpadků. — Za 2 K 50 h.

Proroctví zde otištěná mluví řečí ne mlhavou, ale velmi jasnou a určitou, arcí jen těm, jichž chápání není zploštěno a zmateno babelem nynější frásovité světové řeči. — Denník Eugenie Guerinové, o němž řeč v článku Barbeye d'Aurevillyho, chystá se k vydání v *Dobré Dile*.

W. B. YEATS

WILLIAM BUTTLER YEATSTAJEMNÁ RŮŽE.

Z anglického přeložil Antonín Ludvík Stříž. *Dobré Dílo*, svazek 22. V Staré Říši, v červnu 1915. Form. 10 cm × 16 cm, stran 100. Natištěno 100 ex. na papíře ručním, ostatních 450 ex. po 2'50 K.

Obsah: Motto. — Věnování. — Tajemné Růži. — Ukřižování vyhnancovo. — Z Růže. — Králova moudrost. — Srdce Jara. — Kletba ohňův a stínův. — Starcové z přítmi. — Kde není nic, tam jest Bůh. — O Kostellovi Hrdém, Ooně, dceři Dermottově a o Hořkém Jazyku.

Starým Irům jest pravým, reálním světem svět jejich snů a fantasií. „Moudrost vyšší než moudrost světa znechutila jim to, co se jinde nazývá skutečností.“ Proto též tak rádi přijali víru křesťanskou, jejíž hřející a jasné paprsky zplodily v jejich šerých vidi-nách Život. A nejen Irové upřímně uvítali svého apoštola sv. Patrika, „velikého druida nového Boha“, ale ani jejich bohové, sídheové a víly se mu nevzepřeli — neb ani jejich království není z tohoto světa — spíše se dali jaksi Bohu a Svatým do služeb, a asi za to jim v Irsku ponechána i dále moc a úcta. — Yeatsovo umění vyvolávatí zašlé doby a krajiny a čisté vášně lidských srdcí jest více než umění, jest to přímé vidění, dar speciálně irský, a ani on sám by nevyjádřil obyčejnou, běžnou řečí, a tím méně kdo jiný, moudrosti, skryté ve viděních této Tajemné Růže.

- d'Annunzio Gabriele: *Sen jarního jitra*. Přelož. Hanuš Hackenschmied. „Moderní Bibliothéka“, roč. VI.
- Beauduin Nicolas: *La Divine Folie*, Paříž, Les Rubriques Nouvelles.
- : *Les Soeurs du Silence*, Paříž, E. Basset.
- dr. Botek Franc. et A. Kleiber: *Facta loquuntur* ou dix années d'activité épiscopale. Paris, F. A. Brockhaus, Olmutz, Ed. Hoelzel, 1902.
- Bourges Elémir: *Sous la Hache*. Paris, 1885, E. Giraud.
- Bouška Sigismund: *Duše v přírodě*. Básně. Nákl. Nového Života.
- Dehmel Richard, *Schöne wilde Welt*, Berlin, S. Fischer 1913.
- Dejmek Petr: *Bibeloty*. Černý démon. Před sňatkem. — V Praze, „Pestrá knih.“ č. 71., nákl. Al. Hynka.
- Le Febure Yves: *Les Barbares*. Roman. Paris, 1908. P.-V. Stock, Editeur.
- Flammarion Camille: *Konec světa*. Autoris. překlad Jindřicha Vodáka. V Praze, J. Otto.
- France Anatole: *La Révolte des Anges*, Paříž, Calmann-Lévy.
- Franck Henry: *La Danse devant l'Arche*. Préface de Mme Noailles. Ed. de la Nouv. Revue Française, Paris, 1912.
- Heyse Pavel: *Dva zajatci*. Novella. Přeložil J. Šonka. Praha 1913. „Pestrá knih.“ č. 139—140. Al. Hynek.
- Histoire des Papes depuis St. Pierre jusqu' a Benoit XIII* inclusivement. Divisée en quatre volumes. A la Haye, chez Henri Scheurleer, 1732—1734.
- Hrnčíř Sylvestr: *Hlavní role z největšího dramatu*. Cyklus postních kázání pro rok 1915. Knihovna „Kazatele“. R. Promberger.
- Chalupný E.: *Vltava*, Praha, F. Borový.
- Chudoba F.: *Básníci, věštcí a bojovníci*. I. V Praze, 1915. „Dráhy a cíle“, sv. 10. Péčí „Volných Směrů“.
- Kamínek Karel: *Hasnoucí světla*. Lyrická hra o jednom aktě. V Praze 1898. Knihovna „Moderní Revue“.
- Kazatel*. Homiletický čtvrtletník. Red. Fr. Jirásko. Nákl. R. Prombergera. Roč. XXII.

- Kolisek dr. Alois: Do Lourd! Popis čes. pouti do Lourd* — pod protektorátem J. Em. Leona kard. ze Skrbenských . . . a za protektorátu J. M. Zavorala. V Praze 1914. S Imprimatur Ord. praž.
- Leppin Paul, Severins Gang in die Finsternis*, Mnichov, Delphin-Verlag 1914.
- Maria Jaroslav: Hellenská kněžna*. Zpěv o Tristaně ve třech dějstvích. V Praze 1911. „Čeští autoři“, sv. XVIII.
- Molière: Ošálený manžel*. Komédie. Přelož. Arnošt Procházka. „Knihy dobrých autorů“, sv. 113.
- Ott Jean: Les Volontés*, Paříž, Le Monde Illustré 1913.
- Péladan Joséphin: Srdce v Očistci*. Román, část I. a II. Překlad Knih Dobrých Autorů sv. 86.
- Pesch Tillmann: Christliche Lebensphilosophie*. Gedanken über religiöse Wahrheiten. Mit Approbation des Erzbisch. vom Freiburg. Freiburg, 1907. Herder'sche Verlagsbuchhandlung.
- Procházka Arnošt: Meditace*. Essaie. V Praze. „Čeští autoři sv. XX.
- Procházka Fr. S.: Prástky*. Prostonárod. zvyk. V Praze 1912. „Pestrá knih.“, nákl. Al. Hynka.
- Ropšin V.: Kuň bílý*. Úvodem studie D. S. Merezkovského. Přelož. St. Minařík. „Knih. slovan. autorů“, sv. VI. Praha-Vyšehrad, 1910.
- Rosny J. H. Čarodějnice*. Hlubiny Kyamské. Přeložil a úvod napsal Adolf Gottwald. V Praze. „Pestrá knih.“, č. 52.
- Schwab Raymond: Regarde de tous tes yeux*. Paris, Grasset, 1910.
- Sibirjak Mámin: Pohádky*. Přeložil Akim Set. Obrázky Frant. Šnajberka. V Praze. Nakl. Družstvo Máje.
- Šimánek J.: Božstva a kulty*, s úpravou a dřevoryty Jos. Váchala. V Praze 1910.
- Šrámek Fráňa: Křižovatky*. Román. Vilímkova knih., 121.
- Učení katolického náboženství čili katechismus*. Schválen na valné schůzi biskupů rakouských ve Vídni 9. dubna 1894. Nákl. „Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje“, v Brně 1898.
- Viebigová Klára: Strašidla*. Přelož. Olga Fastrová. S úvod. slovem Arne Nováka. V Praze, „Pestrá knih.“, č. 38.-39.
- Žitný Karel: Jarní hekatomba*, Praha, u autora. Kniha veršů. 1914.